

העיתונאי 4

צוואה שווה מליונים

סיפורים נוספים מנהרותיה הגועשים של ההשגחה העליונה

הרב קובי לוי שליט"א

אפשר לדבר עם המחבר ולשלוח סיפורים לטלפון 050-4170419

הקדמה - קוטף סיפור חטא קטן, חורבן גדול למה בסטון לא יכול למות? הגמד של חנה יוגב" בני, בני, לאן אתה הולך?" הפנצ'ר הסטיקר שורשים למעלה אומד הלב של קופלשטיין הצוואה של דודה קלרה גנרלים בשוליים כבשונו של כבשוני חריץ גבינה בולגרית, ובגאט במחיצתה של לאה מליון יורו בהעברה בנקאית צוואה של מליונים תפוח רקוב העיריה שילמה הכובע המרופט של רבי גדליה ההנצחה. ההחמצה המפגש בצומת דום- הלב חצי כדור ריטלין לא טורקים דלת בפני אמא למה חשוכת בנים" ?אוזניים נקיות "מה עושים עכשיו? במצולות האשליה אלברט השוטר בונה מנין עת רצון" אפילו לא רבע סנט "גנב עם כל הלב

הקדמה - קוטף סיפור

עד כמה שמילים מסוגלות לגעת.

עד כמה שמילים מסוגלות להבריא.

עד כמה שמילים מסוגלות לנסוך תקווה ורצון, שמחת חיים, ואפילו רצון עז להשתנות.

היה מי שאמר שמילים יכולות להרוג, וידע מה אמר.

שליטים ערלי-לב ואכזריים השתמשו בכוחן של המילים לייצר מסעות תעמולה נבזיים שגרמו במישרין לשינאה כבושה שהפכה למתפרצת.

תעמולה מרושעת, מטפטפת, עקבית, הפכה עם שלם של עשרות מליוני בני-אדם לרוצחי אדם כשהם מתוכנתים ממש.

כן, מילים הורסות, סודקות את הנפש ומייצרות טינה, אבל ישנן מילים אחרות, טובות יותר, מבריאות חיים שלמים, ומשלבות ידיים עם הקורא לעתיד אופטימי.

האמת ניתנת להיאמר שאין כל חדש בדברים הללו, אבל כמי שסיפורי מתפרסמים להם בארבע כנפות הארץ בספרים וכן ברבבות רבבות עתונים וכתבי עת, לא העליתי בדמיוני עד כמה יש בכוחן של מילים לעשות טוב, להועיל, ולנסוך אופטימיות.

כן זה משמח, אבל זה מאד מחייב.

אודה לה' בכל לבב, אשר ברחמיו המרובים נטע בי את הכשרון להעביר מסר ב- 1,500 מילים, ולצייד את הקוראים בצידה לדרך. לקח מוסרי, השקפה צלולה, נדבך נוסף באהבת ישראל, או אפילו שביבים של תחושת הליטוף הנאדרה שאנו נישאים בידי ההשגחה העליונה.

"הדור נחלש" אמר לי לא מכבר תלמיד חכם מרביץ תורה, "פעם עסקו בהתמדה בלימוד ושינון ספרי מוסר. הדברים פעלו על הלב, אנשים התעדנו ותיקנו מידותיהם. כיום, משום מה, ישנו ריחוק מסויים מן הספרים הנפלאים הללו, וצעירים וגם מבוגרים מבקשים מוסר קל יותר להבנה, חודר מבלי להכאיב, שישפיע אבל שלא יפחיד, שלא יכה יותר מדי חזק בקודקודים. מוסר כזה שאומר לאדם "גדל", אבל להשאיר את ראשו וליבו שלמים. יש בסיפורים הללו את הנוסחה המעודנת הזו, שמשפיעה על הלב, שמרעיפה גשמים של רצון להתקן, אבל בחיוד ובנינוחות. וזה המוסר שמתאים לדור הזה".

מאות התגובות של קוראים מן הארץ והעולם, נגעו בעיקר בצד המוסרי של הסיפורים. הנה כי כן, עלץ ליבי מן העובדה שהעלילה המרתקת או המיוחדת היתה בעבורם החלק השולי, והלקח המחייב היווה את הכותרת והפך לעיקר, לתכלית הדבר.

מרגש היה להיווכח שאנשים התחזקו בתפילה, באמירת תהילים ובחסד, בעקבות קריאת סיפור.

מחזק היה לשמוע שצעירים קיבלו על עצמם להתחזק בכיבוד הורים.

מרענן היה להאזין לכאלה שעשו חשבון נפש של עשרות שנים לפעמים, ועמדו על טעותם בעקבות גיבור סיפור כזה או אחר.

קסמו של הסיפור.

קסמו של הסיפור הוא בעובדה שהוא פותח דלת רחבה להיכנס בחופשיות לתוך מחשבות ולבבות של אנשים זרים, שאתה לא מכיר. לשחות באגמי ההגיון שלהם, לטבול במעיינות הריגושים הפרטיים שלהם, לחפור עמוק בתעלות הלבטים שלהם, ולצלול מטה מטה במצולות אוצרות-הנפש שלהם ולדלות לעצמך פנינים.

קסמו של הסיפור הוא בעובדה שהוא הופך ידיד רוחני קרוב של הקורא, ידיד אמת, שלא עוזב, שניתן לחזור אליו, לשנן משפט או שניים שפורטים על מיתרי הלב, לזלוג דמעה מבלי שאף אחד ירגיש.

קסמו של הסיפור הוא בעובדה שהוא אף פעם לא נוזף ולא מאיים על הקורא. הוא תמיד מחוייך ומעודן, וגם אם לעתים הוא חריף או עוקצני, הוא לעולם שומר על ארשת חביבה עם עיניים אוהבות ולכן הוא כל כך משפיע, וטוב שכך".

* * *

"צוואה שווה מליונים" הוא סיפור הנושא של ספר זה, הספר הרביעי שלי היוצא לאור, לאחר סדרת ספרי העתונאי 1, 2, 3, שקנו שם טוב ומקום של כבוד בארון הספרים.

צוואות הן נושא מסתורי מחד, ומאידך הן מעוגנות לא פעם במתיחויות פנים משפחתיות.

מבין עשרות הסיפורים הנהדרים "שקטפתי" מעץ החיים היהודי עליו אנחנו צומחים, סיפור זה נגע לליבי יותר מכולם, ולכן נבחר כסיפור הנושא של הספר. שתלתי את הסיפור בתחילת המאה הקודמת כדי לטשטש ולו במידת מה את הפרטים העדינים והנפוצים הקשורים בעלילה האוטנטית, אשר מאפיינת משפחות שלא השכילו להבין מה טפל מה עיקר.

עשרות סיפורי הספר שלפניכם באו נולדו והתרחשו להם בתוך קלחת חיינו, וכמו פרי בשל ועסיסי על ענף עץ, הן ביקשו להיקטף.

קטפתי אותם אחד אחרי השני, נוגס בהם, לועס, ומתענג על הטעם והארומה של עדנתם המוסרית.

ישנה חדווה מיוחדת בעבורי לזרום על נחלי הדיו בין בתרי העלילה ורבדיה השונים, אך כמה עילאיים הם אותם רגעים של התחבטות כיצד להעמיד את היצירה, מי יהיה הגיבור שלה, ומי יאמר את המונולוג המרכזי שהוא בעצם הפרי, המנה העיקרית של העלילה.

טיפ קטן.

בעקבות שיחות רבות עם קוראים, הרגשתי צורך לשתף אתכם בחוויית הכתיבה קצת מעבר לקריאה השיגרתיית.

קורא הוא סקרן לגיטימי. הוא מעוניין לדעת את מקור הסיפור, ולא פחות מעניין אותו לדעת, מה הניע את הסופר לגשת לכתיבה. לאור הנ"ל לכל ספור מצורף "פרי קטן - מאחורי הסיפור", פיסקה קטנה המתארת ולו במעט את תחושותי ומסקנותי מן הסיפור.

מדוע? ובכן סוד קטן צפון בתוכי.

סופר, מוכשר ככל שיהיה, צריך שותפים, ושותפים רבים, אלו הם קוראיו. שותפות מצליחה, רק כאשר השותפים מגלים זה לזה את פרטי העסקאות והפעולות הנעשות בעסק. במשך השנים שוחחו עמי קוראים רבים, סיפרו על עצמם, על הרגשתם ואף היו להם בקשות מיוחדות הכרוכות בכתיבתי. יאמר מיד, כי קוראיי נהגו כשותפים נאמנים ועקביים, אשר על כן אימצתי - לצורך חיזוק השותפות - את פיסקת "פרי קטן" המוגשת להם באהבת אמת, כהצצה קטנה לעבר שולחן הכתיבה.

אשגר מקולמוסי ברכת טוב יקרת-חן לידידי הנכבד הרב יעקב לבין מנכ"ל "יתד נאמן" אשר פתח אכסנייתו לסיפוריי במוסף השבוע "בית נאמן".

שלל זרי הערכה אחפון לידיהם של העוסקים במלאכה העומדים על ימיני גם בעצה ותושיה. הקלדנית המיומנת אילנה נהרי, המגיהה הלשונית עידית כהן, הגרפיקאי הכשרוני יואב ון-דן-ברג.

ומעל כולם ידיד נפשי רבות בשנים הרב אהרון אינגבר אשר ידיו רב לו בעריכת סיפוריי בקסם ידיו ובחן הנהגותיו.

ישאו כולם ברכה מאת ה' על שותפותם הברוכה בעשייה.

כהרגלי בקודש, הנני מודיע בשער בת-רבים, כי הנני מתיר ברצון רב ובטוב לבב, לצלם, להעתיק, להמחז, לפרסם, ולשדר ולתרגם את הסיפורים הללו לטובת הכלל והפרט, בכל אמצעי תקשורת מהוגן. אני מתיר זאת בארץ ובעולם, והנני מברך כל מי שיעשה זאת, שזכות הרבים תעמוד לו ולזרעו עד עולם, על כך שזיכה אותי בעוד קורא, ובעוד חיזוק ביראת שמים.

את זכויות ההדפסה לספר זה בכל השפות, הנני משאיר לעצמי.

כמו כל סוחר בזכויות-הנצח, הנני שואף שמספר הקוראים של סיפוריי, יתרחב יגדל ויצמח, אם סיפורים אלה - בחסדי ה' - מחזקים באמונה, דוחפים לעשיית חסד ומתקנים מידות, אז בוודאי ובוודאי שהם אינם סיפוריי, הם סיפוריו של הקב"ה הנקטפים מבית גנזיו אלינו, ואנוכי רק צינור, או לכל היותר - מקטפה.

ובטרם ייפתח שער, הנני נושא כפי לקל עליון בתפילה, שימשיך להשרות עלי מרוחו, וישפיע עלי סיעתא דיישמיא עד אין קץ ביצירת סיפורים אשר יקדשו את שמו ויגבירו אמונה, דבקות בתורה, ויראת השם.

"כבדו נשייכו בכדי שתתערתו".

כבדו נשותיכם כדי שתתעשרו, מייעצים לנו חז"ל. וכבר עמדנו על דעתנו, כי אין עושר בעולם כעושר הדעת, דעת אלוקים ותורתו. ומכאן אשגר לנוות ביתי העמלה להרבות אמונה ויראת השם בנשות ישראל, בגשמיות וברוחניות, העומדת לימיני בכל אשר אפנה, ויצירות אלו שלפניכן הן הרבה מפירות השראתה, בדרכינו העניפה.

יהי רצון שנזכה לנחת יהודי כשר מצאצאינו ויעמוד זיכוי הרבים להם ולכלל ילדי ישראל.

ולכם קוראי האהובים אחל מעומקא דליבא, יהי רצון שתשרה השכינה בכל מעשי ידיכם.

חטא קטן, חורבן גדול

"שלום לך מיסטר קובי לוי, זה רונלד צוקרמן ידידך הטוב מאמריקה מתקשר אליך, אחרי חודשיים של דממת תקשורת. מה שלומכם שם בישראל, אתה יודע שאנחנו כאן בבית הכנסת שלנו בניו-יורק כל הזמן מתפללים בשביל חיילי צה"ל שנלחמים, ואנחנו מבקשים מבורא עולם שיעשה שלום עלינו, מהר, עלינו ועל כל ישראל".

נו, ואם רונלד צוקרמן מתקשר בשעת בוקר מוקדמת, אני מהרהר לעצמי בין ברכה לברכה, וודאי יש לו סיפור מעניין לספר לי, שבוודאי יוסיף חוכמה מוסר ויראת שמיים למי שירצה לשמוע.

הלוא כן רונלד?

"ייס, יס, מיסטר לוי, יש לי סיפור מרתק ומעניין, עם מוסר השכל, שמתאים לכל זמן ולכל שעה, בעיקר לאותם חלושי אמונה שלא תמיד מבינים עד כמה חטא קטן גורם חורבן גדול. אבל הפעם תשמע את הסיפור לא ממני, מחבר שלי.

"הקדמה קטנה לפני. ערב אחד ישבנו כמה חברים אחרי תפילת ערבית, ובדרך יציאה מבית הכנסת שוחחנו בדאגה על המצב. אתה יודע, מלחמה מתחילה בגרור קטן, והשם ישמור לאן זה יכול להגיע. בין לבין, עבר לידינו סוחר יהודי, יליד מרוקו, שהקשיב לשיחה, ואמר לנו "אתם צודקים, גרור קטן עלול להצית שריפה גדולה, אבל שתדעו לכם שהרבה יותר חמור מזה, הוא אותו חטא קטן, עבירה על מצווה שנעשיית מבלי לשים לב, מתוך עצלנות, או מתוך זחיחות-הדעת, יכולה לגרום חורבן ענק בעולמות העליונים של הבריאה. יהודי, כל יהודי פשוט או גדול תורה, יש בידי עולמות נצחיים המסורים בידו לבנייה ולצמיחה, או חלילה לחורבן. ואני לא מספר לכם זאת סתם כך, אני זוכר שבימי נעורי במרוקו, עת למדנו בחיידר בעיר פאז, הרבי שלנו סיפר לנו סיפור נורא שאירע באותה העיר לפני כ- 200 שנה".

"אתה שומע מיסטר לוי, הסוחר ממרוקו הצית בי מיד את יצר הסקרנות במיוחד כשמדובר על סיפור אמיתי. אז ברשותך אני מעביר את המיקרופון לאלברט אלמוסלינו.

"שלום הרב לוי, מדבר אלברט, אחרי ההקדמה של צוקרמן, הנה הסיפור: ובכן, לפני 250 שנה במרוקו בעיר פאז, התגורר גביר עשיר שעסק הרבה בציד. הוא למד את רזי הציד, והצליח ללכוד חיות רבות, ביניהן חיות טרף אותן היה מעביר לידי גן החיות המלכותי של מרוקו. פעם אחת הצליח הגביר ללכוד גור אריות קטן וחביב, אבל שלא כבפעמים הקודמות, הוא החליט להשאירו בבית ולגדלו. הוא הצליח לשכנע את בני ביתו ורעייתו, ואכן הגור הלך וגדל לתפארת המשפחה, וכאשר כבר הפך ליצור מסוכן, קנה הגביר חבל עבה מאד קשר אותו לצוואר האריה המשפחתי מן הצד האחד, ואת הקצה השני של החבל קשר על סורגי הברזל של גדר האבנים שהקיפה את חצרו. החבל היה קצר מספיק, וטווח הטיולים של האריה לא היה גדול במיוחד. משרתיו של הגביר נהגו להניח לו את מזונו כאשר הלה נס במלונתו.

"נו, יופי יופי. האריה הפך לאטרקציה חביבה ולא מזיקה, אבל מה לעשות, לא כולם ידעו שאריה מסוכן קשור לחצירו של הגביר... והנה באחד הימים הגיעו לפאז שני סוחרים מאגדיר דומני. הללו רכשו בדים וכלים מאחד המפעלים בעיר וקשרו את סחורתם לעגלתם הגדולה. ובעודם נוסעים בדרך, נקרע אחד החבלים שהחזיקו את סחורתם, וזו נפלה על הארץ והתלכלכה. מה עושים? מה עושים? הנה לפתע הבחין

אחד הסוחרים בחבל עבה הקשור לסורגים התקועים להם בגדר אבנים, הוא שלף אולרו מכיסו ופנה לחתוך את החבל.

"עצור" צעק חברו הסוחר השני "עצור, אל תחתוך, זה גזל גמור. אני מוכן לנסוע למרכז העיר ולרכוש שם חבלים עבורנו. אל תיקח חבל שאיננו שייך לך...".

"אך הסוחר הראשון היה עקשן וגם תרוץ היה לו מן המוכן: "נכון שזה גזל, אבל מדובר בחבל ישן וחסר שימוש, ואני מוכן לשלם עבורו בכסף מלא, אחתוך אותו, נסדר ונקשור את הסחורה, ואחר כך אשלם לבעליו של החבל...".

"הויכוח הזה נמשך דקות ארוכות, אך לשווא. הסוחר העיקש אמר לידידו בסופו של דבר "אכן כדברידך, מדובר בעבירה, אבל זה חטא קטן ולא משמעותי, אתה עושה מזה עסק יותר מדי גדול".

"אמר ועשה. הוא חתך את החבל באיטיות והחל למשוך אותו לעברו, מושך ומושך... בעודו מושך חזר הסוחר השני והתיישב על מושב העגלה בצער גדול... והלה מושך עד שלפתע ביצבץ ראשו של האריה מבין הסורגים... הביט האריה בסוחר ההמום, ועשה חשבון חכם של כפירי יער, והבין שהוא בעצם חופשי לעצמו, גם הוא אמר ועשה, לקח נשימה ארוכה וניתר ניתור ענק, חלף מעל הגדר האבנים ונחת ארצה. כשהביט הסוחר שעל העגלה לדעת מה פשר הרעש שבסמוך, לא נותר לו אלא לגלות שמחברו לא נותרו אלא גל עצמות וכמה זכרונות. הגופה היתה מרוטשת לחלוטין. אני מחזיר את המיקרופון לרונלד, הא כן, שכחתי לציין, שלאחר פטירתו של הסוחר הטיפש ישבו 20 איש שבעה. אשתו, הוריו, אחיו ואחיותיו, בניו ובנותיו. היה שם חכם מרוקאי ישיש, שהשיח לפי תומו: "לא יאומן כי יסופר, בן אדם חותך חתיכת חבל, ועשרים אנשים מתאבלים... יתומים... אלמנות... שכול... הרס גדול... הנה רונלד".

תודה אלברט.

"מיסטר לוי, זה שוב צוקרמן, נו מה אתה אומר? לדעתי זה סיפור אמיתי וענק, שמלמד אותנו שפעולה קטנה, חטא קטן יכול להביא חס ושלום חורבן גדול. ולא מגיעה לי מילה טובה אדון לוי, שדאגתי לך כדי להנציח אותו עלי ספר, למען ייראו ויראו?".

כל הכבוד ידידי צורקמן, חבל קטן, ואסון גדול. לא יאומן. והחי יתן אל ליבו.

פרי קטן - מאחורי הסיפור

לא הרבה סיפורים מסתיימים להם בין מלתעותיו של אריה טורף לאחר חיתוך חבל, אבל העולם מלא בחטאים קטנים שגורמים סבל נורא. מה למשל? לא מכבר ניסיתי לשכן שלום בית בין בני זוג, האשה היתה שבר כלי. מדוע? שאלתי "הוא מכנה אותי בתואר עלובת-נפש..." בכתה האשה.

יש מי שחותך את טבור-החיים של העוזר כנגדו במילים נוראיות, וסוף החשבון לבוא. אין ספק.

למה בסטון לא יכול למות?

אלברטו גלילי נולד להיות שיפוצניק. נו טוב, מה לעשות? אביו ז"ל דוידקו הקבלן, היה שם דבר בדרום תל-אביב של שנות החמישים. הוא הרס, הוא בנה, הוא מתח גדרות, יצק יסודות, שיפץ חדרים, תיכנן מטבחים, מתח קווי אינסטלציה, התקין חוטי חשמל, בקיצור לא היתה דירה באזור ההוא שלא זכתה לליטוף מקצועי של דוידקו. אז אין פלא בדבר, שבנו יחידו אלברטו נולד לתוך יציקות הבטון, המריצות, הבלוקים ודליי הסיד. הוא נשם - אלברטו שלנו - בניין משחר ינקותו, ואף פעם לא היה צריך לשאול אותו "מה אתה רוצה להיות כשתהיה גדול?" מדוע? כי כבר בגיל שמונה, אלברטו היה גדול וחסון מספיק כדי לעמוד על סולם ולצבוע קירות ביד מיומנת וזריזה, שלא היתה מביישת את גדולי הצבעים של "סולל בונה".

שלא תטעו, דוידקו גלילי היה אומנם קבלן שיפוצים חרוץ, אבל ההשכלה של אלברטו הקטן שנולד לו בגיל מאוחר יחסית, היתה חשובה לו מאד. סדר היום של השניים נפתח בתפילת שחרית בבית הכנסת הבולגרי של איזיקיטו הפתח ברחוב הנגרים, מיד אחר כך דוידקו היה קונה לזאטוט שלו לחמניה טריה במשקל כבד במאפייה הביתית של מרקו התורכי, ומצרף אליה כוסית לבן עם המון שומן עיזים מבית הגבינה של שושנה

יעקובוב הבוכרית. דוידקו דאג שאלברטו יאכל טוב, ילמד טוב, ומיד אחרי הלימודים הוא צירף אותו לצוות עובדיו שהתפזרו באתרים השונים. "בני היקר" שינן דוידקו באוזני בנו הצעיר. "דע לך, אם אתה רוצה ברכה בעמלך, עבוד ביושר, מילה שלך שתהיה מילה, עבודה שתהיה עבודה, והכי חשוב תהיה וותרן!!! אל תפתח במלחמה עם אף אחד בשביל כסף. כסף בא כסף הולך. העיקר השם הטוב שלך והבריאות".

הנה כי כן, צמח לו אלברטו שלנו לשם ולתפארת, וקנה שם טוב כשיפוצניק אמין מקצועי ואחראי במרחבי תל-אביב כולה. עשרות שנים חלפו, אבא היקר כבר נפטר בשיבה טובה, אלברטו כתב לזכרו ספר-תורה מהודר, ותמיד נעתר לשפץ בתי כנסת במחיר חצי-חינם, "העיקר לעילוי אבא שלי, שהיה איש ישר ונקי כפיים".

* * *

צועד לו אלברטו בדרך שסלל לו אביו, "מילה שלך שתמיד תהיה מילה", הוא מגיע בזמן מסיים בזמן, מקפיד על גימור מושלם של כל פרויקט, כי "עבודה צריך שתהיה עבודה" ותמיד נהג להתחשב בלקוחותיו שהתחננו על כיווץ במחיר כי "אבא שלי אמר אל תפתח במלחמה עם אף אחד בשביל כסף".

אלברטו מעולם לא התעשר מהשיפוצים, אבל מאושר הם עשו אותו. הוא אהב להבחין בניצוץ המבריק בעיניהם של בעלי בתים ונשותיהם, שהפקידו לו ביד חורבה, וקיבלו ארמון. זה היה שווה בשבילו הרבה יותר מכסף.

יום אחד הוא מקבל טלפון מירושלים, על הקו אדמונד בסטון. למה להאריך, בסטון היה סוחר ירקות ירושלמי ששלט על מספר חנויות בשכונת הפחים. היה לו הרבה כסף בבנקים, כבוד גדול הלך לפניו, ושמו היה נישא בפי כל ירושלמי מצוי כאיש אמין, ישר, שחובה לכבד, כי הוא "בן-אדם גוטע, גוטע". הוא אף תיפקד, סבטון הנכבד, כגבאי מרכזי בבית הכנסת הגדול בשכונת מגוריו.

נוסע לו - בבוקר קייצי אחד - אלברטו ירושלימה, עם שניים מעובדיו ובפתח הדירה מיושנת ברחוב התות 27 ממתין לו הסוחר הנודע אדמונד בסטון.

מדובר בדירה עלובה למדי שבסטון קנה לרגל נישואיה של בתו השנייה. "אני מבקש שיפוץ יסודי, פלוס מטבחון חדש" מבקש בסטון. אלברטו מעיף עין מיומנת מקיר אל קיר, ואומר "אדון בסטון, שמעתי עליך הרבה

דברים טובים, יאללה שיהיה מתנה לבת שלך, 4,000 דולר כל העבודה, בעוד שבוע אתה מקבל ארמון. מילה של אלברטו זו מילה."

בסטון מחייך חיוך קטן מתחת לשפמו הדקיק, מסמן לאלברטו לגשת לפינת המטבח, ומתחיל לספור מרשרשים. "הנה קח לך 2,000 דולר מיקדמה. ניפגש בשבוע הבא".

הם נפרדים בלחיצת ידיים ובטפחות על השכם, ואז יוצאים שני פועליו של אלברטו חנניה ומסעוד, כדי להביא את פטיש האוויר. צריך להרוס כמה קירות, לבנות קיר גבס, קרמיקה חדשה, בקיצור עובדים.

תוך חמישה ימים החורבה העלובה הפכה למוזיאון מתוק ומצוחצח. כטוב ליבו בשיפוץ, הוסיף השיפוצניק המסור גלילי, עוד כהנה וכהנה הטבות ושינויים מבורכים, כמו החלפת תריסי העץ הרקובים בחדשים ויפים, מעקה עץ חדש דקורטיבי למרפסת, העיקר שבסטון יהיה מבסוט.

כי אצל אלברטו טוב שם טוב, מכסף טוב.

והנה מגיע לו אדמונד בסטון, משמיע שריקת התפעלות מעומק ריאותיו המעשנות, עובר בין החדרים, צועד לכיוון המרפסת ונושם עמוק. "מר גלילי כל הכבוד, עבודה למופת. ידעתי שאני לא טועה, השם שלך הולך לפניך כאמין ובעיקר כמקצוען".

אלברטו נהנה מהשבחים, לחץ בחמימות את ידו של מר בסטון ולחש לו בביישנות "עליך להוסיף עוד אלפיים דולר, סוף חשבון, ושיהיה לנו לברכה".

"אני לא מאמין מה שאני שומע?! השתאה בסטון. "מה פתאום אלפיים דולר" הלוא קיבלת ממני 4,000 דולר במזומן בשבוע שעבר, טבין ותקילין, אצלי התשלום מראש... אם אני רוחש אמון, זה עד הסוף".

"סליחה ידידי אתה טועה" ניסה אלברטו לתקנו "קיבלתי 2,000 דולר עם הבטחה להשלמה עם סיום הפרוייקט".

מכאן ואילך הטונים עלו גבוה, סוחר הירקות אדמונד בסטון האדים מכעס. "אני לא מאמין, ריבוננו של עולם, עליך אמרו שאתה ישר... אתה פשוט נוכל, רוצה לגנוב לי עוד 2,000 דולר על כלום...".

הויכוח נמשך לא יותר משתי דקות, ואז נזכר אלברטו גלילי בצוואה של אבא שלו "בני, אף פעם אל תפתח במלחמה בשביל כסף, תהיה ותרן". אלברטו סבב על צירו, ירד בזריזות במדרגות, נכנס לטנדר והניע.

"כפרת עוונות הכסף" סיפר לאשתו לונה על ההתרחשות עם סוחר הירקות הירושלמי. "אלברטו, לדעתי אתה מבולבל. אדון בסטון

הירושלמי הוא איש חשוב ששמו הולך לפניו... אתה כנראה איבדת מחצית מהכסף שנתן לך... או פשוט שכחת שקיבלת" אמרה לונה. אלברטו צבט את רגלו, "לא לונה, אני לא חולם, קיבלתי רק 2,000 דולר... אבל אני לא נלחם, כפרה, כפרה שיהיה לו לבריאות, כסף בא, כסף הולך".

אחר כך הגיעו השמועות הרעות לאוזנו של אלברטו, לקוחות וידידים שלו סיפרו לו שבסטון הסוחר הירושלמי זועם עליו על כי ניסה להנות אותו ולסחוט ממנו כסף לחינם.

"מילא גנב לי" הרהר אלברטו "אבל גם להוציא עלי שם רע? לא יפה מצידו, באמת לא יפה, אבל אני? אבא שלי חינך אותי לוותר. אני שותק, והקב"ה ירחם".

* * *

חלפו להן 18 שנים. שעה שתיים לפנות בוקר. גשמי זעף בחוץ, נקישות בדלת דירתם של הזוג גלילי.

אלברטו מתעשת, גולש לנעלי הבית ופותח. בפתח אשה צעירה, נסערת ובוכיה, בידה מעטפה. "שמי רחל, אני בתו של סוחר הירקות אדמונד בסטון, הנה קח לך, במעטפה הזו יש 2,000 דולר שאבא סיפר שלא שילם לך על עבודתך. אני מתחננת לפניך מר גלילי, אנא בוא עמי לבית החולים כאן בסמוך, אבא רוצה לבקש ממך סליחה...".

אלברטו מתלבש בזריזות, מתעטף במעיל, מניע את הטנדר ונוסע אחרי מכוניתה של רחל. השניים נכנסים לבית החולים ומשם בתנופה זריזה לקומה השניה.

אדמונד בסטון הזדקן, גופו שדוף, הוא מחובר למכשירים ועיניו בוהות בחלל. כשאלברטו נכנס, לחשה רחל "אבא, אלברטו גלילי השיפוצניק, נכנס, הוא כאן".

עיניו של אדמונד נפקחו באיטיות והביטו נוגות לעברו של השיפוצניק "אלברטו סלח לי, סלח לי בבקשה, אני הכפשתי את שמך לפני 18 שנה בעוד שאני בעצם הייתי הגנב".

"אני סולח ידידי... מכל הלב. מזמן סלחתי". משיב השיפוצניק שניסגר לו עוד מעגל בחיים.

"תודה" לחש אדמונד בשארית כוחותיו "תודה שסלחת" ושקע בשינה עמוקה.

* * *

ד"ר נתנאל יבין התיישב בלובי המחלקה וסימן לאלברטו לגשת אליו. רחל הבת ניצבה בסמוך. "שמע מה שהדוקטור מספר" ביקשה.

"אדון אלברטו, אדמונד בסטון חלה במחלה סופנית קשה לפני שנה, טיפלנו בו ועשינו את המיטב כדי להאריך את חייו. לדאבון הלב, לפני כחודשיים כל המערכות הפנימיות שלו קרסו. הלב, הריאות, הכליות, הלב. ה - כ - ל !!! אדמונד מרוב יסורים, ביקש אדמונד שנניח לו למות, אבל חיברנו אותו למכונות החיאה, ולא יאומן על פי הסטטיסטיקה הרפואית הכי מרחיקת לכת, הוא היה צריך לחיות יומיים, שלושה מקסימום. אבל איפה הסטטיסטיקה ואיפה בסטון? האיש חודשיים סובל יסורי תופת נוראיים אבל לא יכול למות, פשוט לא יכול למות. משהו מעכב מבעדו למות, אנחנו כל הרופאים הבנו שההשרדות שלו היא מעל לכל היגיון. אף אדם בעולם, חסון ככל שיהיה, לא יכול לחיות בלי מערכות פנימיות... ועכשיו רחל תשלים לך את הפאזל..."

רחל התיישבה בוכיה על כסא עץ וסיפרה: "לפני כמה שעות הגיע לכאן רב חשוב מירושלים, שמכיר את אבא ומאד מכבד אותו. ד"ר יבין סיפר לו על המצב המוזר הזה, ועל יסורי התופת של אבא. הרב הצליח לעורר ולתקשר עם אבא, וביקש ממני: "אדמונד תנסה להיזכר באיזה עוול שגרמת ליהודי, תנסה... אבא תוך עירפול חושים והמון יסורים, הצליח לאחר שעתיים, להיזכר בעוול שהוא גרם לך. הרב ביקש שאאתר אותך ואדאג לשלם לך את החוב עוד הלילה. עשינו מגבית זריזה בין האחים, וברוך השם קיבלת את המעטפה ומחלת לאבא. דע לך מר גלילי, אבא שלי הוא איש חסד, זו היתה נפילה חד-פעמית, אני מקווה שהקב"ה ירחם עליו והוא יבריא. תודה לך אלברטו שעשית את רצון אבא, למרות הלילה, החורף, והקור".

* * *

שעתיים אחר כך נפטר אדמונד בסטון, שזכה מן השמיים למתנה מיוחדת. פמלייה של מעלה לא נתנה לו למות עד שיתקן את העוול שגרם לאלברטו וישיב את חובו.

אלברטו עצמו הגיע באותו יום ללוויה, וביציאה מבית העלמין מסר את המעטפה לנכדו של המנוח, שנראה כאברך משי לכל דבר. "אני חבר של סבך, יש כאן 2,000 דולר, אתה נראה לי תלמיד חכם, אז עשה את המקסימום בכסף הזה כדי להנציח את זכרו של סבא שלך היקר והטוב ז"ל".

אלברטו הניע את הטנדר, והודה אולי בפעם המליון, לאבא שלו דוידקו ז"ל, שאומנם לא היה משכיל גדול, אבל לימד אותנו שאין דבר גדול כמו להיות וותרן בממונו. "זו כנראה גם סגולה לאריכות ימים ואבא שלי ידע על מה הוא מדבר..." הרהר.

גשם זלעפות ניתך על שימשת הטנדר, והוישרים עמלו קשה להסיטו, הו כמה שעמלו קשה.

פרי קטן - מאחורי הסיפור

רב חשוב אמר לי לאחר פירסום הסיפור שהוא משוכנע שאותו מר בסטון לא חטא כנראה בגזל ובשאר דיני ממונות חוץ מאותה פעם. מדוע? שאלתי. "פשוט מאד, אם הוא זכה לכך שחיינו יתארכו בניגוד לכל הגיון רפואי, הרי שהקב"ה ברחמיו, העדיף שבסטון יעלה לבית דין של מעלה ללא העוון הזה, היחיד, ויזכה לשכרו מושלם. אנשים אשר נגועים בגזל ובגניבות, לא יזכו לכזו מתנה".

כשלעצמי, דמותו של אדמונד בסטון זניחה בעיני. הענק בסיפור המדהים הזה הוא דווקא אותו שיפוצניק עדין נפש גלילי, שעשה לכולנו קורס יסודי כמה חשוב לוותר, לא לדקדק בקטנות. רק טוב יוצא מזה.

הגמד של חנה יוגב

שלושה חודשים טרופים ורוויי סיוטים, עברו על חנה יוגב אם צעירה לשני תינוקות קטנים, עמוסה בחובות וחסרת אונים. המכה הזו נחתה עליה ועל בעלה הצעיר ארנון, כרעם ביום בהיר. הכל יכול היה להיות כל כך יפה ומאושר, עם המון שמחת-חיים, אבל האסון שארנון יוגב הנחית

ברשלנותו על משפחת הרב רחמים שימשונוב, ואחר כך העונש הקשה שקיבל הוא בעצמו, הפכו את חייה של חנה למסע מייסר של התמודדות כלכלית מפרכת, עם המון בדידות מעיקה ודמעות לחות ובלתי פוסקות באישון לילה.

ארנון יוגב נהג המונית, היה עבריין תנועה מועד. בואו נסכים שאם היינו צריכים להחליט מה מקצוע נמליץ עבורו, הגיוב האחרון ברשימת ההמלצות לא היה נהג מונית, אפילו נהג מריצה או קורקינט. ארנון סבל מאי-שקט ורגלו קלה על הגאז. תמיד היה נדמה לו שאם ימהר וייחפז ירוויח יותר, ויצליח להקדים את חבריו הנהגים ללקוח הבא. ואני - אמרתי - בחופזי - כל - הברכה - כוזבת.

ייאמר מיד, חנה הצעירה שבאה מבית טוב ושומר שבת, לא חיבבה בלשון המעטה את החיפזון של בעלה על הכביש, והתריעה בו פעם אחר פעם. "אני מתחננת לפניך תשים מעצור למהירות, לאן אתה ממהר, הנהיגה הפרועה הזו עלולה לגרום אסון וכבר היו כמה וכמה גיבורים שכמותך... ואני לא רוצה להרחיב... אז אנא". האוזניים של ארנון היו אטומות משמוע, הוא היה ונותר חסר סבלנות, מה שהביא אותו לכמה וכמה מפגשים לא סימפטיים עם שוטרים קפדניים, שרשמו לו דו"חות בעין יפה ובנפש חפצה, עם כמה התראות רבות משמעות.

* * *

השעה היתה שתיים וחצי בצהריים, כאשר ראובן שימשונוב תלמיד כיתה ה' סיים את לימודו בתלמוד תורה "שושנים לדוד". הוא ארז את ספריו בתיקו, סגר את הרוכסן ופנה לעבר שער היציאה, תוך כדי זימזום שיר קודש שלמד זה עתה מפיו הרב צביקי שולמן מנצח מקהלת הילדים של הת"ת. ראובן, הבן יקיר והבכור של הרב שימשונוב, היה ילד מקסים במידותיו ובעל קול ערב במיוחד, שנהג ללמוד דף גמרא עם אביו מדי ערב. הרב שימשונוב הועידו לגדולות עקב חריפותו ויכולת הניתוח המרשימה שלו.

חשבונות שמים מי ידע?

ראובן הקטן ירד אל הכביש כדי לחצותו מבלי לעלות בדעתו שאדון ארנון יוגב נהג המונית הפרוע שועט בכביש העירוני במהירות 120 קמ"ש ולא ברור לאן. התאונה היתה בלתי נמנעת. גופו של הילד הועף כמה עשרות מטרים. הפאניקה שלפפה את יוגב דחפה אותו להימלט מן המקום צפונה, צפונה, אולי שם יתבשר בשורות יותר טובות... שעה אחר כך הוא האזין לחדשות ברדיו ושמע כי "תלמיד כבן 11 נהרג בתאונת "פגע וברח" ליד בית ספרו, והמשטרה מחפשת את עקבותיו של הנהג הנמלט, כפי הנראה נהג מונית".

ארנון יוגב עצר את מוניתו בצידי הדרך, פתח את הדלת ושעט אל השדה כולו מבוהל, נסער, בוכה, מכה את ראשו בידיו וצורח "מה עשיתי? מה עשיתי? אוי ריבונו של עולם! חרב עלי עולמי... הצילו!!!".

ההתעשתות הזו היתה לדאבון הלב מאוחרת מדי, מאוחרת מאד. 24 שעות אחר כך הוא כבר הסגיר את עצמו לידי המשטרה, נחקר, נשלח למעצר בית, וחודש מאוחר יותר ניצב לפני השופט, שם קרא התובע במשך שעה ארוכה עלילות מעלילות שונות של הנהג יוגב, ששורטט והוצג כעבריין כבישים מועד. בסופו של יום התברר כי הלה פשוט רוצח, אומנם בשוגג, אבל רוצח.

השופט יקותיאל גרומן היה נחרץ ותקיף. "הנ"ל הוזהר עשרות פעמים, קיבל הרבה דו"חות, עשה כמה תאונות קטנות, נתפש על מהירות גבוהה... מעבר לשלילת רשיונו ל-10 שנים, אני גוזר עליו שנתיים מאסר בפועל".

חנה יוגב התמוטטה למראה בעלה המובל אבל וחפוי ראש לריצוי מעצרו. אחיותיה אוששו אותה וסייעו לה בצעדיה הראשונים עם הבדידות, וההלם הנורא.

עד כאן הפרטים הטכניים, אך כאן המקום לאזכר שהאב השכול הרב רחמים שימשונוב היה מסדר הקידושין של בני הזוג יוגב, ויתירה על כך הוא אף התכבד להיות הסנדק של שמואל, בנם הבכור של היוגבים. חנה הסתגרה בביתה חוששת להלך ברחוב עקב הביזיון והבושה מהאסון שנגרם למשפחה היקרה והחשובה שהיא כה אוהבת ומכבדת. רגליה לא נשאו אותה לנחמם בימי אבלם, היא אף לא העיזה להתקשר, או לשלוח מכתב. היא חשה מבוכה איומה וחרדה מפני תגובות המשפחה האומללה, שפרי הביכורים שלה נקטף באשמת בעלה התזזיתי. אוי, כמה נורא.

* * *

אחרי שלושה חודשים הצ'קים החלו לחזור. נושים דפקו בדלת. המשכנתא אף היא לא כובדה. בעל המכולת ויקטור שאולי בפנים נפולות, הודיע לחנה שהוא לא נותן מצרכי מזון, עד שיכוסה כל החוב. "תביני אותי" השפילי את עיניו. חברת החשמל איימה בניתוק חשמל, פעם, פעמיים, ובפעם השלישית נותק זרם החשמל. חנה הדליקה נרות כדי להאיר הבית. אחר כך נותק גם קו-הטלפון. חברת יבוא המכוניות עיקלה את המונית של בעלה. המכות רדפו זו את זו, עד לאותו בוקר שחנה הפכה את כל הבית כדי למצוא כמה שקלים לקנות חלב ולחם. היא לא מצאה, ונפלה על הספה פוחרת ידיה וזועקת בשקט, מעלבון

ועצבון עמוקים יותר ממצולות כל האוקיינוסים ביחד. "למה זה מגיע לי, אבא שבשמים? רחם עלי!!!".

דפיקה בדלת.

בפתח שליח ובידו ארגז עמוס לעייפה במוצרי מזון יבשים ושקית ניילון גדושה בחלב ולחם ומטרנה. מאחוריו השתרך שליח נוסף ובידו שקיות טיטולים ומעטפה. "זה שלחו לך" אמר ונעלם, עוד לפני שהספיקה לשאול מי שלחם...

3,000 ₪. סכום עתק. חנה שילמה את חוב החשמל, והפקידה מקדמה בידיו של שאולי בעל המכולת. "גברת יוגב את לא חייבת לי לפרוטה. אמש הגיע לכאן יהודי שאני לא מכיר ושילם את כל חובך בכרטיס אשראי. "חנה היתה המומה. עם יתרת הכסף שילמה את החוב ל"בזק".

יומיים אחר כך טלפון מפקידת הבנק ציפי מורן "חנה יוגב שלום, לפני דקה עזב את הבנק יהודי שאינני מכירה וכיסה את כל המינוס בחשבונך כולל ההחזר של שתי המשכנתאות... אני מקווה ששימחתי אותך".

"בהחלט" השיבה חנה במבוכה.

ארנון בבית סוהר. פעמיים בשבוע ביקורים. הקטנטנים מתגעגעים ומשוועים לאבא... ארנון שואל "איך את מסתדרת חנה?".

"אתה לא תאמין, יש איזה גמד קטן או גדול אינני יודעת, הוא פשוט דואג כל הזמן שלא אחסר דבר. נותן לי חשבון פתוח במכולת, משלם חשבונות חשמל, משלם "בזק", שולח זרי פרחים בשבת, שקיות של ממתקים לילדים, כיסה את המינוס בבנק כולל המשכנתאות שחזרו. זה ממש גמד מדהים... אינני יודעת".

ארנון פער פיו בתדהמה, וכשהתעשת שאל "האם ביקרת את משפחת שימשונוב מאז התאונה?" שאל אסיר מס' 6060714. "אני מתביישת, אני לא מסוגלת להסתכל להם בפנים...".

"גם אני הרוס מבושה. איזה אסון נורא גרמנו להם...". לחש ארנון "אני מבטיח לך, והבטחתי גם לבורא-עולם שאני יורד מההגה ובעזרת ה', כמו שרצית תמיד, נכניס לביתנו את השבת והקידוש... חכי לי, תוך פחות משנה אשתחרר... אבל אין לי מושג מאיפה אמצא את הכוח ללכת ברחוב ולהיפגש במקרה עם הרב או הרבנית שימשונוב...".

מיד עם שחרורו של הארנון מהכלא, ניסו היוגבים להתחקות אחרי הגמד שדאג במסירות לכל מחסורה של הרעייה האומללה. אך לשווא, אפילו שביבים של רמז או אות לא הגיע לאוזניהם. אגב, ביום השיחרור מהכלא מצא ארנון בתיבת הדואר מעטפה ובה תלוש קנייה של בגדים ע"ס 800

שֶׁ ובו פתק קטן "אנו מברכים אותך על צאתך מן הכלא, ומייחלים שתפתח דף חדש ומוצלח בחיים. קנה לך בגדים חדשים לקראת הכניסה לחיים החדשים. מזל וברכה".

רק אחרי חודשיים מאז השחרור, אזרו ארנון וחנה יוגב את האומץ לבוא ולהתנצל בפני משפחת שימשונוב. הזוג שימשונוב קיבל במאור פנים את היוגבים, הגישו קפה ועוגות, והקפידו לשוחח על כל נושא שבעולם, רק לא לאזכר את האסון.

"אני נורא מתנצל, ומבקש את סליחתכם, זה מעשה פשע ממש איך שנהגתי, אינני יודע איך לנחם, אינני יודע איך לתקן את העוול, אנא מחלו לי".

"מחלנו ארנון, מחלנו, הרגישו נוח. הכל רצון ה', בראש השנה וביום כיפור אומרים מי ימות ומי יחיה, מי בחרב מי בחנק... גזירת המוות לא בידינו, רק צריך להשתדל לא להיכנס לתחום המסוכן שמגלגלים חובה על ידי חייב... אנחנו סולחים מכל הלב" אמרו הרב והרבנית.

* * *

15 שנים חלפו מאז אותו ארוע טראגי. לארנון וחנה יוגב נולדו עוד חמישה ילדים, ביתם הפך מזמן לבית חרדי לכל דבר. האושר והשמחה שררו במעונם, ורק חידה קטנה עדיין ליוותה אותם.. מי הוא אותו שדאג למלא את חסרונה של חנה בימים הקשים ההם.

בוקר אחד נכנסה חנה יוגב למשרד הפנים כדי לדווח על אובדן תעודת זהות, ולבקש חדשה.

הפקיד שאל: "אתם משפחת יוגב?"

כן השיבה.

"אתם גרתם בעבר ברחוב הדף היומי בשכונת "ערבי נחל?"

אכן כן, אישרה חנה.

"אם כן, לפני כ- 15 שנים כשהייתי צעיר יחסית, נבחרתי להיות כשליח לעשות עמכם כמה מצוות, אתם בוודאי יודעים מי היה המשלח... הרב שימשונוב כמובן".

הפקיד השיח לפי תומו, מתוך הנחה שמשפחת יוגב בוודאי כבר שמעה על מיטיבם הדגול...

"הרב שימשונוב???" השתאתה חנה.

"כן, כן" השיב הפקיד "אנשים נפלאים".

* * *

בשעת לילה ולאחר תאום טלפוני, הגיעו ארנון וחנה - עם זר פרחים - לביתם של השימשונובים כדי להבין את פשר ההטבה המופלאה באותם ימים קשים.

הרבנית שימשונוב: "כן, היינו שבורים ומרוסקים ממותו של ראובן ז"ל. אנחנו בני אדם ולא מלאכים. נודה על האמת, זעמנו וזעפנו עליך ארנון על נהיגתך הפושעת והרשלנית וליבנו ממש בער בקירבנו. במידה מסויימת חשבנו שהכלא הוא מעין נקמה, למרות שליהודי אסור לנקום ולנטור. הרגשנו שקשה לנו לסלוח לך, אבל אחרי שלושה חודשים מישוהו דאג ללחוש לאוזננו כי חנה סובלת ממש... ואז בעלי אמר לי, עדנה, זה הזמן להתעלות על עצמינו. אנחנו נטהר את ליבנו, ונעשה עם הזוג האומלל הזה חסד זך ועליון. נדאג לכל מחסורם, גם אם המאמץ הזה יכביד על חיינו. בעלי שכר שליח צעיר וביקשו לשמור בסוד את שם משלחו. אך משמים, אחרי 15 שנים, ההבטחה נמוגה מזכרונו... שתדעו, הרגשנו באותם ימים קשים, כמי שנישאים על כנפי ההטבה של הקב"ה בכבודו ובעצמו. החסד הזה ממש הבריא אותנו, הרגשנו תחושת אחווה כלפיכם ורצון עז שתזכו להתחזק ביראת-שמים, וזו תהיה הכפרה האמיתית הראוייה לעילוי נשמה עילאי לנשמתו של ראובן בנו ז"ל. ובאמת עקבנו באושר רב אחרי התעלותכם הרוחנית ומבלי שנקפנו אצבע, ולא עסקנו בשיכנוע, אתם ינקתם מן החסד המיוחד הזה, וזכיתם לחסות בצל כנפי השכינה. במידה רבה - אומר בעלי - שההטבה שלכם כלפינו מבחינה רוחנית, היא עצומה וענקית לאין-ערוך מן ההטבות הקטנות הגשמיות, ששלחנו לכם באותם ימים".

* * *

כשיצאו הזוג יוגב אל צינת הלילה אמר ארנון לרעייתו ההמומה "את כינית את המיטיב עמך, גמד, ואם זה גמד, אינני יודע ענק מהו...".

כן, ישנם סיפורים שהסופר בוכה יחד עמם. מילה מול דמעה.

כשכתבתי את המונולוג של הרבנית שימשונוב "הרגשנו באותם ימים קשים, כמי שנישאים על כנפי ההטבה של הקב"ה... החסד הזה ממש הבריא אותנו" זלגתי. התמלאתי קנאת-סופרים עזה בזוג האדיר הזה, שהתורה איננה תאוריה בעבורם, אלא מפעל של הטבה בניגוד לכל הגיון אנושי. הם לא מדקלמים מוסר, הם מייצרים אותו.

נכון, גם אנחנו צריכים לשאוף לדרגות הרמות הללו, וגם אם לא נגיע לשם, לפחות נדע שהן קיימות.

"בני, בני, לאן אתה הולך?"

"כולכם מכירים את האלמנה פנינה קובלסקי, השם ישמרה ויחייה. יותר מעשר שנים שהיא נותרה ללא משען ומשענת, וחייה סובבים עליה בעניות מרודה כדי להביא פת לחם. היא כובסת, היא מסיידת, היא אפילו חטבה עצים ושאבה מים כדי להשביע את ארבעת עולליה הקטנים המשועים לטרף. והבקתה שלה? אוי לעיניים שכך רואות. הקירות מטים לנפול, הכתלים מפוייחים וריחם רע, הדלת אינה נסגרת והחלונות פרוצים לכל רוח.

"אתם זוכרים את בעלה עליו השלום חנניה קובלסקי החייט החרוץ, אשר כולנו רכשנו ממנו חליפות חג ובגדי צבעונין לנשותינו. ידו היתה יד אומן, בחיתוך הגיזרה ובתפירה המיוחדת שאיפיינה את מוצריו. הנה גם עתה על גופי מונחת חליפה מתוצרתו, היא כבת 15 שנה ועדיין נראית כחדשה. ר' חנניה היה צנוע ונחבא אל הכלים, נכנס לבית הכנסת מתמזג במערב, מאחורי הוילון שסמוך לעזרת הנשים, פורש טליתו מניח תפיליו, וכולו סילודין. נוהג היה - ר' חנניה ז"ל - כמנהג חסידים מקדים שעה ופורש כשעה אחרי התפילה לבית מלאכתו הקטן. משפחת קובלסקי עד לפני עשר שנים היתה ברוכה ומאושרת, התינוקות סמוקי לחיים ועיניהם קורנות שמחה ואושר, עד שחנניה נפל למשכב ובאחת כבה מאור

עיניה ונלקט בוחק הפנינה. הזאטוטים אף הם איבדו את חדות ילדותם בהילקח כרוח סערה הבעל, האב, אל מקומו המפואר בגנזי מרומים, עם שאר צדיקים וחסידיים כמותו. איש צעיר היה ר' חנניה עת נדמה שירת חייו עלי אדמות, כדי שיוכל להמשיך ולשורר בחופתו הנוצצת ברקיעים עליונים. אבל כאן, כאן חורשות עיניה האלמנות תלמים ארוכים של שכול וקדרות, והיתומים ללא אב בשר ודם נושאים עיניהם השמימה אל אבי יתומים ודיין אלמנות.

"כן, אנחנו כאן בקהילתינו הקדושה, עושים ברוך השם ככל שמשגת כדי להמתיק את מרורי ותמרורי האלמנה והיתומים, למרות העניות והמחסור המכים בנו רבות בשנים. אך לא על השכול והעניות באתי לדבר. שכול הוא חשבון אלוקי, ועניות היא גזירתו יתברך, למען נעתיר בלב שותת ובעיניים דומעות שיפתחו שערי שמים וצינורות המזון העליונים ימטירו ברכתם. באתי לדבר על היתום הקטן בארבעת ילדי קובלסקי, נחמנ'ה. נחמן בן ה-17, בכור בניו של המנוח, אשר לא עליכם ולא על אף אחד אחר, נטרפה עליו דעתו... ממש לבכות. זה הנער היקר עוד זכרונות טובים ויפים מפעפעים בקירבו, עת כילד פעוט נישא על כתפי אביו לבית הכנסת, ישב על ברכיו כטלה רענן בבית המדרש, וגמע בשקיקה בשמים של תורה על מיתרי קולו המתנגן של ר' חנניה המשנן משניות. נחמן זה הצעיר זכה להסתופף בצל קורת קומתו התמירה של אביו המנוח, ולספוג ממנו כמה שנים של יראה ותמימות.

"זוכרני היטב כי לאחר מסע הלוויה אל מול הקבר התחוח נישא קולו הזך של היתום וחצב את שבעת הרקיעים, מנסר את חומות הברזל של מלאכי החבלה, "יתגדל ויתקדש", כדי להגביה את נשמת אביו אל מקומה הנכון והטהור.

"בדרך חזרה אמרה לי האלמנה: "נחמן שלי הוא ילד תמים ומתוק, והוא חכם וירא אלוקים. הרב שלו אומר לי שהוא יהיה גדול בתורה, וזו נחמתי בעוניי...".

"כך האלמנה פנינה ניצבה, עיקשת, כגיבורת-חיל אל מול קשיי החיים, כדי להעמיד את בניה על יציבותם הרוחנית בסולם העולה אל בית אלוקים ואל שער השמים. ניצבה אמרתי? עדיין ניצבת. אלא שללא הסבר, וללא הבנה מהיכן, נחמן בכור בניה ובחיר שאיפותיה, יום אחר בר-המצווה שלו, החל להשתנות לרעה. אוי!... אוי!... ניצבה בו אש זרה ונוראה והחלו עיניו לפזול אל הערלים, אל הגויים הבזויים, הצוענים והנודדים העוסקים להם בקירקסאות ובריקודים שאין להם תכלית ואין להם פשר.

"אין אנחנו סכין מנתחים לדעת מאיזה נקב חדר בו הטרופ לקפוץ מעל הגדר, לבגוד באומתו ולנטוש את אמונתו. אין אנחנו מיומנים בחקירת

חביוני נפשו של יתום אומלל ועני, שלא מצליח לעמוד בפני פיתויים נלוזים של הפקרות צוענית סרת-טעם.

"הפזילה של נחמן אל עבר הערלים היתה ידועה לאמו פנינה, והיא אזרה תעצומות נפש וכוחות גוף כדי למנוע ממנו לברוח מחלקת אלוקים הקטנה הפרושה בין הבקתה הדלה שלה על ציר בית המדרש, אל מבוא התלמוד-תורה בעיירתנו. הייתי בסוד העניינים, עודדתי, הנחייתי, ואף שוחחתי עם הנער שיחות על אמונה ועל קירבת אלוקים לי טוב. אך הוא צונן היה, זר ומנוכר, כאילו מקשיב, כאילו משתף פעולה, אך מחשבותיו ורעיונותיו הפליגו להן הרחק הרחק אל מעבר לאופק המשובש והעקום של הגרועים באומות העולם. גם אני ריבוננו של עולם, קצרה ידי מלהושיע.

"אך פנינה לא נכנעה, היא לא נתנה לו שום מרחב בריחה, היא תמיד היתה בסמוך, עיניה בולשות ורגליה עוקבות. היא לא תתן לערלים לחטוף את בנה הבכור ולהשקיעו במדמנת האיפור המתעתע של עולם החולין. היא קיוותה שתפילותיה ודמעותיה והזכויות של בעלה המנוח יעמדו גם לבנה נחמן, שלא ייעלם - חס וחלילה - בין זרועות התמנון של אומה זרה.

"היום, לפנות ערב, יצאתי להתבודדות ביער הסמוך לעיירה, ושרכתי רגלי לעמק המוצל שבלב היער. והנה על הדרך הפתלתלה אני מבחין בעגלת צוענים נוסעת בזריזות, ואחריה במרוצה שועט כסוס שוטף במלחמה, נחמן, מנסה להשיגה. "חכו לי, חכו לי" הוא צועק. לא מוותר. עוד צעד, ועוד אחד, והנה ידיו נוגעות במעקה העגלה, והצוענים מחייכים לעברו וצועקים "נקח אותך איתנו, רק אם תוכיח שאתה מתאמץ... נלמד אותך את כל תכסיסי הקרקס והריקוד והניגון רק אם תזיע..." ונחמן הזיע ובעיקול הדרך צפונה, זינק לעבר העגלה ובעודו מרחף באוויר, שמעתי זעקה נוראה שפילחה את צמרות העצים והחרידה אף את ציפורי היער נוגות המבט.

"בני!!!, בני!!! לאן אתה הולך?!!!" צווחה איומה, שפילחה לדעתי שבעה רקיעים, ואם היה שמיני גם אותו היא היתה מנסרת.

"פנינה האלמנה בשארית כוחותיה, כנועה ומותשת הרעידה - מי יודע - אולי גם את כיסא הכבוד. "בני, בני, לאן אתה הולך?!" היא צעקה, היא שאלה... היא נסדקה.

"עמדתי שם, איש זקן, שמרבית שנות חייו כבר מאחוריו, נרעד והלום. נחמן על עגלת הצוענים הרחק הרחק נבלע לו בחורשות הצאלון המאפירות באופק האוקראיני, ואמו האלמנה פוכרת אצבעות וממררת בבכי "בני... בני... לאן אתה הולך..."

"אינני יכול להחזיר לה את נחמן שלה. אינני יודע היכן הוא נמצא, ואני תפילה שברחמי השם הוא עוד ישוב, אך אינני יכול להוציא מתוכי את המילים הצורבות הללו, שזועק הקב"ה לעברנו, לעבר כל אחד מאיתנו "בני... בני... לאן אתה הולך?". "כן יקירי, אחי בני קהילת ברדיצ'וב, כל יהודי עלול לעלות על עגלת הצוענים הפרטית שלו ולהיעלם הרחק מאבא שבשמים. לוא דווקא עם צוענים וערלים, הוא יכול להיות בעל תפילה, בעל צדקה, צורב מבריק, אבל עיניו ולבו נשואים להם אל הכבוד, אל המעמד, אל התפקיד, ואולי אפילו אל הממון שבצד עשייתו. זה לא סוג של קירקס שגם יהודי מאמין עלול להישבות בקיסמו ולהיכשל במסע חייהם. אם פניו, ועיניו, ולבו של היהודי אינן נשואות כל הזמן אל אבא שבשמיים ורק אליו, אלא על אותן עניינים שוליים, הרי אלו כעין עבודה זרה שהוא עובד ומקטיר לה. וכל אותן דקות שעות ימים שבועות חודשים ושנים הקב"ה זועק לעברו "בני... בני... לאן אתה הולך?!", אבל אתה לא שומע, אתה בשלך, אתה נוסע כאילם וכחרש בעגלת הצוענים הקטנה שלך אל האבדון. ואינני יודע אחי ורעי בני קהילת ברדיצ'וב מי אומלל יותר, נחמן שלנו המצוי אי-שם במחוז בלתי נודע, או שמא אנחנו...".

* * *

כך סיים סניגורם של ישראל את דבריו, ופרץ בבכי ארוך שכולו שאלה "בני, לאן אתה הולך?".

פרי קטן - מאחורי הסיפור

לפני מספר שנים עליתי על ציונו של סניגורם של ישראל רבי לוי יצחק מברדיצ'וב. חורף אוקראיני צפוף ואפור היכה בגשמיו את האוהל שניצב בלב שדה מוריק. התרגשתי. דמעת. הנחתי על השיש את סידור התפילה שלי, ואחרי מספר דקות כתבתי על כריכתו "סידור תפילה זה הונח על קברו...". מאוחר יותר התפללנו שחרית בבית הכנסת של הרבי מברדיצ'וב. ניסיתי לדמיין אותי ניצב סמוך לתיבה ודומע דמעות של כלל ישראל.

הסיפור הזה הלך איתי גם לשם, חיפשתי את האלמנה, את עגלת הצוענים, את נחמנליה הנמלט ומצאתי בחביון

ליבי רק את הצעקה המרטיטה: "בני, בני לאן אתה הולך?".

צעקה שרק סניגור ענק, עם עוצמות שמעל לזמן מסוגל להחדיר ללבבות, 200 שנה אחרי פטירתו.

הפנצ'ר

מה אגיד לכם, שתי טירדות כבדות משקל, היו מונחות כאבן שיש לה הופכין על שלוות נפשו של הרב שרגא מיינגולד, מייסד ומנהל המדרשייה לבנות בירושלים "נתיבות שולמית". כאן בעולם הזה, אין לנו את המאזניים הרוחניות שיוכלו להודיענו איזו טירדה כבדה יותר מרעותה, וביננו לבין עצמנו זה לא כל כך משנה הרבה, כי שתיהן לא נתנו לרב מיינגולד מנוח ומרגוע, והן שימשו בערבוביה ומילאו את יומו הגדוש ממילא.

מבלי להכנס לפרטים מיותרים, די אם נאזכר שהרב מיינגולד ייסד לפני כ- 25 שנה את המדרשייה "נתיבות שולמית", ומה שהתחיל כרעיון לקרוב לבבות של מספר נערות חוזרות בתשובה, והפך ברבות השנים למדרשייה תוססת ופעילה, אשר מאות נערות ונשים בעלות תשובה באות להתבשם מניחוחה של תורה והלכה ממיטב המרצים והמרצות. מה שהתחיל בדירה קטנה בת שני חדרים, הצריך לפתע מרחב רציני יותר, כדי לאכלס ברווחה את נחשול הצעירות הכמהות ליהדות נעימה.

אשר על כן שכר המייסד מיודענו דירה בת 4 חדרים, אבל גם זו הפכה - תוך זמן קצר - לקטנה וצרת מימדים בהתייחס לגודש נהרות האיתן של הצמאות ליהדות, ועם כל הכבוד, מעט המטרים לא החזיקו את המרופה בפונות. נו, מכאן ואילך התחיל מרוץ מטרף נגד השעון כדי למצוא תחליף רציני מכובד ומרווח למדרשייה. אכן התחליף נמצא. מדובר באולם מרווח שהיה צורך לשפצו, אלא שהבירוקרטיה המימסדית, במשך השלוש שנים, מנעה את ההתקדמות הכה בהולה ונדרשת.

זו אם כן הטירדה הראשונה (או אולי השניה) של הרב מיינגולד, למצוא בית נאות ומרווח לבנות ישראל העולות בסולם בית קל.

הטירדה השניה (או אולי הראשונה) שהיכתה ברקותיו של הרב מיינגולד, היתה כרוכה בשמעון, המכונה שימעליה, בנו בכורו, שלא עליכם ולא על אף אחד, הפך לנושא הכתר (הלא מכובד) של מעוכבי השידוכין בירושלים וגלילותיה. מה נאמר ומה נגיד, שימעליה זה, היה בחור חמד, נושא חן בעיני כל רואיו, שופע שמחת חיים שראוי להתקנא בה, ובעיקר פיו מלא שבח ותהילה לכל אדם ילד ונער באשר הוא. היה לו חוש מופלא להתביית על פרצוף חמוץ של ילד שנכשל במבחן, ובחיוך ענק עם טפיחה אוהדת על השכם להודיע לו "צדיק שלי, אתה יש לך ראש כמו הרוגצ'ובר, אתה יכול להיות "החזון איש" של הדור בא, לא נורא, מי שנכשל סימן שהוא בעליה...". לפירגון הזה ולדומיו היה מתווסף חיוך שובה לב, שהיה מסוגל לשכנע כל מצוברח מצוי, כי אכן דבריו של שימעליה הן הן האמת לאמיתה, ומיד אורו פניו. אך מה לעשות, למרות אישיותו המדביקה וחינו הכובש, שנים על גבי שנים חלפו להן, וגם לאחר עשרות מפגשים, אפילו וורט אחד קטן לא ניסגר, לא רק שלא ניסגר, אפילו לא עלה לדיון. כן, כולן אמרו ששימעליה "הוא באמת בחור משכמו ומעלה, בעל מידות מופלגות וטוב לב נדיר, אבל כנראה שיש משודכות מתאימות ואיכותיות עבורו". נעבעך.

למותר לציין שהרב מיינגולד בעצה אחת עם בנו בכורו, השיא כבר את שתי בנותיו הקטנות ממנו, מה לעשות...?.

כדי שנעמוד על טוב ליבו של בחורנו החביב, די אם נאזכר לכם כאן, כי עם הגיעו לגיל 25 התיר לו ראש הישיבה לעשות רשיון נהיגה, ובאותה נשימה אמר שימעליה לראש הישיבה, כי הוא מקבל על עצמו - עם קבלת הרשיון - לעזור ולסייע (בלי נדר) לכל רכב שנתקע בדרך, יהיה מה שלא יהיה. זה הטיפוס, שהיה בריא, בלי עין רעה.

הנה לכם סיכום קצר של שתי הטירדות של הרב מזכה הרבים, שרגא מיינגולד.

* * *

לא מכבר נקבעה פגישת שידוך נוספת למיודענו העומד לחגוג אוטוטו 30, והפעם בבני ברק, בבית ידיד המשפחה.

שימעליה לבש חליפה חדשה, ענב עניבת ארגמן, התניע את הרכב ופנה מירושלים מערבה. השמים התקדרו וגשם החל לטפטף. השעה 20:00. עוד שעה הפגישה. תאונה קטנה ביציאה מירושלים ופקק החל להשתרך. שמעון הביט בשעונו לאמוד את הזמן, "דומני שאאחר כעשרים דקות". לא נורא. קצת לפני שער הגיא נפתח הפקק והרווק החביב החל לשעוט מערבה, אלא שאחרי 2 ק"מ לא יותר, הוא מבחין מרחוק בנורות אדומות מהבהבות... מכונית תקועה בצד הכביש. היצר הרע מנסה לתעתע:

"שימעליה חבל לעצור, גשם בחוץ, אתה תרטב, והנורא מכל אתה עלול לאחר לפגישה... ומי יודע, אולי זה השידוך שלך..."

הקרב הזה נמשך 10 שניות לא יותר, ושימעליה מביס את היצר הרע, סוטה ימינה, מחנה מכוניתו בזהירות, ופונה אל הרכב התקוע. ברכב יושבות להן שתי נשים מבוגרות חסרות אונים. לא נחטא לאמת אם נאמר, שהן לא דתיות כלל וכלל לא. אבל מיינגולד הצעיר, נאמן לקבלה שלו לסייע לכל רכב תקוע, שואל "מה ניתן לעזור לכן?" עונה לו הנהגת חמוצת הפנים "יש לי פנצ'ר, כבר חצי שעה אני תקועה כאן, ובעלי לא עונה לצילצולי הפלאפון... אינני יודעת איך מחליפים גלגל".

זה הספיק. שימעליה הבין היטב שהפנצ'ר הזה, הוא לא פשוט. קודם כל הוא אמור להתלכלך ולהירטב עד לשד עצמותיו, כי מזה רבע שעה שהטפטוף הפך לגשם זלעפות, ובנוסף האיחור יהיה מאד משמעותי, ואוי לאותה בושה. הוא אחז בג'ק, במפתח הברגים ובגלגל רזרבי, ותחת גשם צפוף החליף את הגלגל, סגר את הבגאז' וסימן לנהגת "סעי לשלום, הכל בסדר".

"אמור לי את שמך ומספר הפלאפון שלך בבקשה" מבקשת הנהגת בנימוס.

"סליחה גבירתי, אני ממש מתנצל, אבל אני סייעתי לך לשם שמיים, באמת תודה, אין צורך..."

"בשום פנים ואופן" התעקשה הגברת "זו כפיות טובה מצידך להתעלם מן הבקשה שלי... מה בסה"כ ביקשתי..."

"אבל האמיני לי, גבירתי, התודה שלך מספיקה לי... אנא".

אך זו בשלה. "איך אתה מונע ממני לדעת מי עזר לי?"

"בסדר, שמי שמעון מיינגולד .....-050.

"אתה ירושלמי נכון?"

"כן".

"תודה, לילה טוב, תודה תודה" והמכונית המפוארת השתלבה בתנועה.

* * *

רטוב עד העצם עם חולצה רוויית כתמים ושמן בליווי עניבה מקומטת, נסע שימעליה לפגישה, שהיתה אחת המביכות בימי חייו והסתיימה תוך דקותיים.

"סליחה" אמרה המשודכת "אני בהחלט מבינה אותך, אבל תבין גם אותי, שיהיה לך בהצלחה בהמשך" ויצאה.

שימעליה יצא לרחוב, הביט בשמים הנוזלים ואמר: "אבאליה שבשמים - תודה. אני מקבל את הביזיון באהבה, כל מה שאתה עושה זה בטח לא פנצ'ר, הכל לטובה".

* * *

אחרי שלושה ימים.

הפלאפון של הרב שרגא מיינגולד מצלצל.

"שלום, זה הרב מיינגולד...?"

"כן אדוני, במה אוכל לעזור לך...?"

"רציתי לספר לך משהו על הבן שלך..."

"קרה לו משהו?" נבהל הרב.

"לא, לא, חלילה, רציתי לספר לך, שהבן שלך הוא פשוט אדם נפלא, בעל חסד יוצא מגדר הרגיל..."

נו, הרב מיינגולד כבר שמע עשרות אם לא מאות שבחים על בנו בכורו מעוכב השידוכין, אבל כמו כל אבא טוב, הוא נהנה גם מהפירגון הזה. "כן, שימעליה שלי הוא נשמה טובה" הפטיר.

"תראה, אשתי שתהיה בריאה נתקעה עם פנצ'ר ברכב באזור שער הגיא, גשם זלעפות בחוץ, לא עניתי לה כמעט שעה בטלפון, היא כבר היתה מיואשת ומבוהלת. אף אחד לא עצר להתעניין, רק הבן שלך. תחת גשם סוחף הוא החליף גלגל, ורצה לברוח, אבל אשתי התעקשה לקבל ממנו פרטים, כדי להודות לכם, אבל הוא בענווה ביקש ללכת ואמר לה "עזרתי לך לשם שמיים", אבל אשתי עקשנית ואמרה לו "שזו כפיות טובה..." והוא נכנע.

"כן, אני מודה לך על התודה אדוני... יהי רצון שיותר לא יהיו לכם פנצ'רים במשפחה" חייך הרב מיינגולד. מעבר לשפופרת.

"תראה הרב מיינגולד, מדבר פנחס בן יועזר שר-השיכון, אם אתה צריך ממני עזרה כלשהי, רק תגיד, אני אעשה לך את זה במסירות-נפש, לא לפחות מהמסירות והחינניות של הבן שלך..."

הרב מיינגולד כמעט ואיבד את שיווי משקלו, לא בגלל המעמד של הפיגורה הפוליטית שמעבר לקו, אלא משום שהאיש הכי משפיע בפרמידה המימסדית שמסוגל היה לקדם את תוכניות ההרחבה והשיפוץ של האולם ששכר, זה רק שר השיכון בכבודו ובעצמו. נו, ואם שר השיכון מחייג אליך אז נצל זאת עד הסוף.

לא חלפה חצי שעה, ושר השיכון בכבודו ובעצמו הגיע לבית המיינגולדים, לקח את התוכניות ההנדסיות וחזר אחרי שלושה שבועות עם כל האישורים והתתימות הנדרשות, ואפילו עם הנחייה קטנה כיצד לזכות במימון ממשלתי נדיב, לשיפוץ האולם.

רגע, רגע, הסיפור עוד לא נגמר.

כבר למחרת שלח הרב מיינגולד את שימעליה שלנו, שקיבל מליון ברכות על ראשו, לבנק מסויים, כדי לשלם כמה אגרות הקשורות לתוכניות החשובות להרחבת מדרשיית הבנות "נתיבות שולמית". בדלפק המתין לו פקיד בנק חרדי חביב ושאל "הו, נעים מאד, האם אתה הבן של הרב מיינגולד מייסד המדרשייה...?"

"כן" השיב שימעליה במבוכה.

"אני חייב לאבא שלך חוב של כבוד. שתי האחיות הקטנות שלי זכו להתחזק ביראת-שמים במדרשייה שלכם... שיהיה בריא אבא שלך, הרבה בתים הוא זכה להקים בישראל..."

"כן" הפטיר בעדינות ובלחש שימעליה הנבוך "אבל הבית שלי עדיין לא הוקם".

הפקיד היקר זקף עיניו והביט במבט חודר בשימעליה: "אני יכול אולי להציע לך את אחותי הקטנה, היא בת 26... דבר עם אבא שלך שיחזור אלי בערב..."

* * *

נו, לכל סיפור יש סוף, וכמו כמעט תמיד הסוף הוא טוב. שימעליה מיינגולד הצליח להקסים את ליבה של חווה'ליה מיוסט, כבר בפגישה הראשונה, שהיתה מצחיקה עד דמעות. הוא סיפר לה בפרוטרוט כיצד זחל מתחת למכונת המפוארת עם הפנצ'ר בשער-הגיא, החליף גלגל והגיע לבבני-ברק מטונף ורטוב, לפגישת שידוכין מביכה שנמשכה שתי

דקות, אחר כך שר השיכון היה בטלפון עם אבא שלו, וקידם לו את התוכניות ואוטוטו חנוכת בית של המדרשייה.

אחרי שעתיים של פגישה מבורכת, יצא שימעליה החוצה והביט בשמים הבהירים זרועי הכוכבים ואמר: "אבאליה תודה. כל כך נפלא לגלות וללמוד איך שמפנצ'ר אחד יוצאים עם שני בתים בנויים לתפארת, זה רק אתה יכול".

פרי קטן - מאחורי הסיפור

מאד קשה לחיות עם פנצ'רים. הרבה אנשים לא יודעים ולא מפנימים שהפנצ'ר, חופן בחובו תיקון עם ברכות בצידו. הסיפור הזה הוא רק דוגמא קטנה.

כשסיפרו לי את הסיפור המתוק שלנו בשלהי חתונה בני-ברקית, נסעתי לנתניה מאושר עד הגג. זה מסוג הסיפורים שנכתבים להם בגלישה קולמוסית קלה ומחוייכת, עם המון רצון טוב לצבוט את הלחיים של כל הגיבורים, ואולי - אם ניתן היה - ללחוץ גם על לחיו של הפנצ'ר.

הסטיקר

מנחם קונדיטון המכונה קונדי, בעל מוסך היוקרה "קונדי בע"מ", חשב שהוא עוד רגע מתעלף. רק זה היה חסר לו, ממש רק זה. הוא - שיהיה בריא - עמוס עבודה עד השמיים, הקליינטים מורטים את נוצותיו, ספקי הצמיגים והחלפים נושים בו יומם וליל, אשתו מקטרת על העדרויותו התכופות, ורק זה היה חסר לו עכשיו, ממש עוד מסמר בצמיג. קונדי נשם עמוק, התיישב על הכיסא הסמוך חרש באצבע יד ימינו המיובלת את

קרחתו הרחבה והנוצצת והרגיש שהוא הולך ושוקע לתוך מבוכה, שאין לו כלים להתמודד איתה.

"ריבונו של עולם, רק זה היה חסר לי" הוא מילמל חרישית.

רגע, סבלנות, מה בדיוק היה חסר או לא חסר לאדון קונדיטון המכונה קונדי? תכף נגיע.

ובכן, לפני שנגלה רז זה לבנינו, נאזכר כאן במשיכת קולמוס, שלאדון קונדיטון המוסכניק האמיד, יש רק בן אחד, זה הכל. זה מה שקיבל מבורא עולם, והוא אוהב אותו. אהבת-נפש, כבול אליו בעבותות של אהבה ליורש העצר שלו.

קונדי הביט בכיפה הלבנה, הסרוגה, הענקית של - בנו יחידו מחמד נפשו - צביקי, בציציות המשתלשלות, ברגליו הרוקדות, והמשיך ללחוש "רק זה היה חסר לי".

"אבא תהיה מאושר, אני חוזר בתשובה, גמרנו, אני עם בורא עולם, אתה עוד תירווח ממני נחת, חייך אבא חייך, המוסך זה לא כל העולם, יש אבא בשמים, יש תורה, יש רבי נחמן..."

צביקי אחז בידיו של אביו וניסה להרימו ולחולל עמו ריקוד ברסלב עליז בסיגנון "בך רבנו נגילה, בך רבנו נשמחה".

אבל קונדי חש שרגליו כבדות, ראשו מסוחרר, ואין לו מספיק נפח בקיבה כדי לבלוע את המוצר החדש העומד לפניו, קרי "צביקי חוזר בתשובה".

"אבא עשה לי טובה, אל תגיד רק זה היה חסר לי. אני ברוך השם בריא, חזק ושמח ומצווה גדולה להיות בשמחה, תשמח בי אבא".

צביקי פתח את שקית הניילון הכתומה שאחז בידו והציץ פנימה.

"מה יש בשקית?" שאל קונדי שהספיק להתאושש קלות מן ההלם של הבוקר.

"שני סנדוויצ'ים ועוד כמה ניירות..." השיב הבן כממתיק סוד.

* * *

בואו נקצר ברשותכם. צביקי קונדיטון בן ה-21 חזר בתשובה, ומעתה הוא נטל לעצמו משימה להפיץ את תורת רבנו בעולם. חוברות, ספרים, סטיקרים, הכל כדי שיהודים יהיו בשמחה, שיאמינו שאין יאוש בעולם כלל.

וכך נפתחה לה חזית מרתקת בין האב לבן.

"תראה צביקיי" אמר לו קונדי "אני ואמא שלך עברנו ברוך השם את המשבר של החזרה בתשובה שלך, אתה בנונו היחיד, אני אוהב אותך ומכבד אותך, אבל עשה לי טובה תפסיק להדביק לי סטיקרים עם סיסמאות על הגייפ שלי, ולא על המכוניות של הקליינטים במוסך, זה סתם מכעיס את הקליינטים".

צביקי לא בדיוק שמע, ולפחות פעם פעמיים בשבוע היה בא למוסך של אביו ומדביק. הוא מדביק וקונדי מוציא. השימשה האחורית של הגייפ המשפחתי היתה עמוסה לעייפה בסטיקרים ססגוניים המפכים המון תקווה, אהבה ואמונה.

צביקי מדביק, קונדי מוריד. זה הפך לנורמה שכבר הפסיקו לכעוס עליה.

* * *

השעה שש ושלושים בבוקר באחד מימי החול, בעוד המיחם מרתיח את המים לכוס הקפה של הבוקר, עקר קונדי בחמת זעם שישה שבעה סטיקרים חדשים שהדביק צביקי הבלתי נלאה על השימשה האחורית של הגייפ. "הוא עולה לי על העצבים לפעמים" מלמל קונדי ומזג מים לכוס החרסינה הצהובה.

הוא לגם מן הקפה, העיף עיניו בכותרות העתון, וחיפש נואשות אחרי פיתרון להדבקות הסיסטמטיות של בנו יחידו. קונדי נשען על הכורסא, עצם את עיניו, והרהר בליבו "הוי ריבוננו של עולם, הילד שלי כל כך משונה, לא יציב, לא עובד, כל היום סטיקרים וחבורות... לא מבין אותו, לא מבין אותו".

בדיוק בשעה 7:30 עלה קונדי על הגייפ, ופניו מועדות למוסך. בכניסה לאזור התעשייה השתרך לו פקק ארוך של בוקר. המון ציפצופים, אוטובוסים, ילדים עם תיקים על הכתפיים, פקק מעיק. קונדי האזין ליומן הבוקר, כשרגלו מחליפה לחיצות, פעם ברקס, פעם גז. מאחוריו נסעה מרצדס כסופה המשדרת יוקרה.

רק בשעה 8:00 השתחרר הפקק וקונדי האיץ את הגייפ לכיוון המוסך, ימינה שמאלה ושוב ימינה. המרצדס הכסופה עדיין מאחוריו. קונדי החנה את הגייפ מול המוסך, והמרצדס עצרה לצידו.

גבר נאה וגבה קומה לבוש בחליפה מהודרת ירד מן המרצדס וניגש לקונדי התמה.

"אדוני, אדוני" אמר הגבר "אתה הצלת את חיי, ממש כך, אתה לא תאמין אבל בזכותך אני חי. אין לך מושג מה עשית בשבילי..."

קונדי הביט בסקרנות מהולה ברחמנות בעיניו החומות והמרוגשות של האיש הצעיר, "אני מקווה שהטיפוס הזה הוא נורמלי. שלא יתחיל לקפוץ לי, החסר מבולבלים אנוכי...?" הרהר בעל המוסך.

"איננו מכירים אדוני" הפטיר קונדי "לא זכור לי מעולם שהצלתי חיו של מישהו. לא הייתי חייל קרבי, ולא מתנדב במד"א. בוקר טוב לך ויום מוצלח".

האיש הצעיר הלבוש בהידור נעמד מול קונדי ואמר "שמי אורן גינצבורג, איש עסקים, לפני כשנה ביצעתי כמה מהלכים כלכליים לא אחראיים, שלא כאן המקום לפרט. אתמול הודיעו לי מבנק אוף אמריקה שהם מעקלים את נכסי וחשבונותי. ה-כ-ל-ה-ל-ך. המרצדס שאתה רואה גם היא מעוקלת. מחר היא נלקחת ממני. אורן גינצבורג שלפניך, הוא שבר כלי. עבר עלי לילה שחור משחור. הבוקר החלטתי לסיים... איבדתי את טעם החיים, עשרות אנשים איבדו פרנסתם בגללי... והייתי בדרך לעשות צעד חד-צדדי כדי לעזוב לעולם - שכנראה - כולו טוב, עקב ייאוש נורא וחוסר אונים. התנעתי את המרצדס כדי להגיע לצוקי הים לדרכי האחרונה. והנה פקק. ואתה מולי. ואני מביט בשימשה האחורית של הגיפ שלך ושם מודבק לו סטיקר ענק, באותיות צהובות על רקע שחור 'ה' איתך, עמך ואצלך, ייאוש לא קיים בעולם כלל. הכל יתהפך לטובה'. כמעט 40 דקות המילים הללו מרצדות לי מול העיניים. אני חוזר וקורא, פעם אחר פעם, מאות פעמים. ולפתע חשתי שמחה פנימית, בטחון עצמי, רצון לחיות, שאיפה לשנות את המצב מן הקצה אל הקצה. יש אלוקים, הוא איתי, הוא יושיע אותי, איך כתוב בסטיקר שלך, הכל יתהפך לטובה".

ושוב מבוכה. קונדי לחץ את ידו של גינצבורג ואמר לו "ידידי, אני מאמין שתצא מהמצב. איך כתוב פה... אין ייאוש, אז יאללה רוץ לעסק שלך תלחם מול הבנקים, אתה צעיר, החיים לפניך".

"תודה, תודה לך על הכל" והם לחצו ידיים ונפרדו בחביבות.

קונדי ניצב מאחורי הגיפ הלבן שלו והרהר "הרי אני תלשתי בבוקר שישה סטיקרים, את כל מה שהודבק, והנה צביקי תלה סטיקר נוסף מבלי שארגיש, וכנראה חזר לישון... שיהיה בריא".

קונדי התחיל לקרוא את הסטיקר "ה' איתך עמך ואצלך, ייאוש לא קיים בעולם כלל, הכל יתהפך לטובה".

ואז חלפה מחשבה נפלאה במוחו של מנחם קונדיטון המוסכניק החביב "אני לא מאמין, ממש לא מאמין, סטיקר אחד קטן שתלוי בקושי שעה

על השימשה האחורית של הגיפ שלי הכניס שמחת-חיים ועידוד ליהודי מיואש - בין חיים למוות - והחזיר לו את הצבע לפנים. זה רק סטיקר. ואם סטיקר עושה כל כך טוב ליהודי, מי יודע איזה אור מכניסה התורה ללב של הבן-אדם, הרי צביקי שלי דומה ללפיד של אור ואהבה".

לפתע צלצל הפלאפון. על הקו צביקי. "אבא אני הכי אוהב אותך בעולם. אתה האיש הכי קדוש שלי, אני מבקש שליחה, בבוקר הורדת את כל הסטיקרים אבל בלי שהרגשת הדבקתי סטיקר נוסף לפני שיצאת. אבא אל תכעס, אני בסך הכל רוצה שגם הגיפ שלנו יפרסם שאין ייאוש בעולם כלל, להסביר לאנשים שיש אבא בשמים שאוהב ודואג להם. אתה לא כועס אבא נכון?".

קונדי הינהן בראשו והפטיר בחיבה "כועס? אף פעם לא כעסתי".

* * *

חלפה שנה וחצי.

שעת בוקר, מרצדס כחולה גולשת באיטיות לכיוון המוסך של קונדי. השימשה ודלתותיה עמוסים סטיקרים מאירי עיניים. הגיפ של קונדי הוא צעצוע קטן, לעומת הסטיקרים של המרצדס המודבקים מכל הצדדים. אורן גינצבורג איש העסקים חובקי-העולם נכנס פנימה.

קונדי מביט בו בעין בוחנת. "אנחנו מכירים, נכון?".

"כן" משיב גינצבורג "אני מהסטיקר, רציתי לשמח אותך, מאותו בוקר של הסטיקר, נכנסה בי מוטיבציה אדירה. הפכתי עולמות, הכנסתי שותפים, קיבלתי אשראים, החזרתי חובות, וברוך השם, הגלגל העיסקי התהפך לטובה".

"אני מאושר" אמר קונדי "זו סיבה לשתות לחיים". הוא הוציא כיפה קטנה מכיסו, שלף בקבוק ויסקי עם שתי כוסות ומזג לגינצבורג. "הבן שלי אמר שצריך לברך 'שהכל נהיה בדברו' על ויסקי, רגע רגע אתן לך כיפה אדון גינצבורג".

"לא צריך קונדי, לא צריך. הכיפה שלי כבר שנה וחצי על הראש, מאז המפגש שלי עם הסטיקר שלך".

"זה הסטיקר של צביקי הבן שלי, הוא אחראי על ההדבקות".

השניים ברכו ולגמו מן הוויסקי.

לפתע - כרוח סערה - נכנס צביקי למשרד ואמר: "אבא, אתה לא תאמין, בחיים לא ראיתי מכונית מודבקת עם סטיקרים כל כך יפה, מכל הצדדים. חתיכת אוטו שיכול להחזיר בתשובה את כל כביש החוף... באמת כל הכבוד".

קונדי וגניצבורג פרצו בצחוק.

"אני חזרתי לחיים, וחזרתי בתשובה בזכות הסטיקר שלך" סיפר גניצבורג את העלילה המרגשת.

"אתה רואה אבא" שמח צביקי "הנה קיבלת איתות מבורא עולם, מה יכול לעשות סטיקר קטן בעיקר כשהוא על ג'יפ הקדוש שלך".

פרי קטן - מאחורי הסיפור

באישון לילה בעודי בסערת העריכה הגרפית של אחד מספריי, צילצול בפלאפון. על הקו, ידיד אישי ורב מזכה רבים של קהילה חשובה.

"שמע סיפור הרב לוי, אתה חייב לשמוע". במשך חמש דקות לפחות, הוא גילגל את סיפור "הסטיקר" לפתחי, עם כל גינוני הצבע הספרותי.

בארבע לפנות בוקר, מותש, עם עט חורקת כתבתי את הסיפור, כדי להנציח, עד כמה שידי משגת, את החוויה השמיעתית סמוך ונראה ליצירה הכתובה. ככל שהזמן קרוב הכתיבה יותר חמימה ונעימה.

אינני מחלק ציונים, אבל דומני שבעולם הססגוני המפתיע והמבולבל שלנו, יש מקום גם לסטיקר מקום של כבוד, ועם עובדות חברים יקרים, לא מתווכחים.

שורשים למעלה

זה קורה במשפחות הכי טובות, גם ללא הודעה מוקדמת, ללא הבהוב האור הצהוב של רמזורי החיים הסואנים. וכשה קורה ללא מוכנות, ללא רסיסי מידע מוקדם, הקרקע איננה פוריה לספוג את ההלם, את התזזית, את המפץ. ואז הזעם מתפרץ, הכעס מבעבע, מערבולת של רגשות תיסכול, נקם, וחוסר אונים קונה לה שביתה. באמת לא פשוט. בכלל, מאז שהאקלים היס-תיכוני משיב רוחות תשובה ערות במקומותינו, הרבה משפחות טובות ושקטות, נגררות באי-רצון מופגן לתוך הסחף שהן היו מוותרות עליו מראש, אילו היו שואלים אותן, ואף אחד - למראה המזל - לא שאל אותן.

אבל כידוע הריבוננו של עולם עילת העילות וסיבת כל הסיבות, הוא היצרן המתוחכם והמיומן של אותן שעות מהממות של גילוי "הנורא מכל".

למה לנו להאריך, בואו נפנה מעכשיו את עדשת הטלסקופ הספרותי אל הוילה הירקרוקת הטובלת בעצי פרי ענקיים, בשכונת "שירת היס" בהרצליה פיתוח. כאן גרה באושר, אבל בעיקר בעושר משפחת ארנטרו ירום הודה, גדליה ודליה ההורים, דניאל בנם בכורם בן ה-24 ואחותו תלמידת התיכון זוהר. נו, ואיך לא, גם הכלב התורן ג'ימי, ובסמוך לו שתי החתולות הסיאמיות צ'ונינה ומנטינה, אשר גם אצלן סף העונג השלווה והפינוק מרקיע לו שחקים.

משפחה הרצליינית מאד לא ממוצעת, שחייה נעים על ציר דשן של נסיעות עסקים לאירופה וארה"ב, נופשים באוסטרליה ואפריקה, הכל כמובן במחלקות הראשונות. מבוססים להם בתוך בורות השומן והזחיחות של המאיון העליון בחברה הישראלית, ופוזלים כל הזמן החוצה לעבר האופנות והמודלים המתחדשים להם לעיתים מזומנות. שואפים להידמות ל... להתלבש כמו... להרוויח עוד.

עד שערב אביבי אחד, סמוך וניראה לחג הפסח, כשריח פרחי ההדרים צולח ופולח נחיריים ולבבות, נכנס דניאל לסלון המשפחתי ובמבט מבוויש פנה להוריו ואמר: "אבא, אמא, אני רוצה לבשר לכם משהו... אני מקווה שתקבלו את זה בהבנה".

משפט לגמרי פשטני, שכמעט כל הורה במחוזותינו שומע אותו מפעם לפעם. לא גדליה וגם לא דליה, לא העלו בדעתם מה הולכים לשמוע בדקה הקרובה, ולא תיארו לעצמם את ההשלכות שיצמחו להן מן המשפט החביב הזה, בן 13 המילים.

גדליה הרים עיניו מן המסמכים שאחז בהן, דליה שהדפיסה מאמר על צג המחשב הפנתה ראשה ואמרה: "כן דניאל, את מה נקבל בהבנה?".

הם הורים בהחלט סבירים, גדליה מתווך הנדל"ן הבינלאומי, ורעייתו דליה מרצה לענייני משפט באוניברסיטת ת"א. סבירים אמרנו, כמובן עפ"י אמות המידה של אחינו מעבר לגדר.

דניאל, עם שחרורו מהצבא, ביקש שנה של טיולים בחו"ל וקיבל, אחר כך נרשם ללימודים באוניברסיטה של אמא, וזו השנה השניה שלו לקראת התואר הראשון במדעי המדינה. ציוניו מצויינים, אם כי מצב רוחו בהחלט לא מרומם במיוחד, כאשר מפעם לפעם דליה אומרת לגדליה "תשמע, דניאל הפך לטיפוס מופנם" וגדליה משיב לה באותה מטבע לשון "גם אנחנו מופנמים. הוא יצא מהגנים שלנו".

שלוש דבורים עקשניות, חדרו דרך דרך החלון הענק שבסלון המשקיף אל הבריכה התכלכלה, עשו סיבובים באוויר וחיפשו פרח. גימי נבח מן המלונה המפוארת שלו שלוש נביחות משועממות, ושתי הסיאמיות צ'ונינה ומנטינה המשיכו לישון על משענת הכורסא הוורודה. עיניהן עצומות ואדישותן מופגנת.

"אבא, אמא, מחר אני נוסע לירושלים... לגור בירושלים".

"ירושלים?!" תמהה דליה "אתה לומד בת"א, גר איתנו במלון חמש כוכבים, את מי איבדת בירושלים...?".

"אני סוחר את הסוד שלי כבר חמישה חודשים, אבל הגיע הרגע לגלות לכם... החלטתי לחזור בתשובה וללמוד בירושלים בישיבה טובה...".

גימי נבח עוד נביחה משועממת, מנטינה פתחה עין תורנית ושלוש הדבורים נמלטו בחסות דממת ההלם שבתוך סלון הוילה, אל עץ שקדייה, אם ימצא אחד שכזה באופק של גוש דן.

אחרי 23 שניות של דממה במשקל ארבע טון, נשמעה שאגה.

"חוזר בתשובה?!!!!!" היה זה גדליה השואג, שאחרי אותן שניות שנידמו כמו נצח הצליח להכניס חופן של אוויר לריאותיו. בבית הזה מעולם לא שאג גדליה, מלבד הפעם הזו.

"אני מתעלף...!" המשיך גדליה לשאוג, ושלוות הנפש שכה איפיינה אותו בעסקיו נכנסה באחת למיתחם המשמים כמוצג מוזיאוני נידח. עכשיו בראש הפסטיבל של גדליה, סערת רוחות. "הולך ללמוד בישיבה!!!" הוסיף גדליה עוד זעקה מקפיאת-דם "לא אצלי חבוב, לא אצלי... סע לירושלים, סע לשלום איתי גמרת!!!"

אחר כך הגיע תורה של דליה, ולאחר סידרת השאגות של גדליה נפתח קונצרט הבכיות של האם האריסטוקרטית, שחשה שעולמה מתמוטט עליה כאשר בנה-יחידה עומד לנטוש את ארמון הפאר לטובת בקתת-עץ

עמוסה חרדים, ולהתנדנד לו על סטנדר רעוע, כשעל שפתיו איזה ניגון גלותי מן השטייטל.

נו, אתם מבינים, מה שהתרחש בסלון ההרצלייני היה יכול להיראות אחרת אילו היתה איזו מוכנות, איזה איתות מצוקה. שומכלום, דניאל החליט. יופי, כל הכבוד לו. מציב עובדה ונמלט. דליה וגדליה הכירו את בנם הביישן. ביישן ביישן, אבל עקשן עקשן. אם הוא החליט, אזי כל השאגות והבכיות יכולים להיארו להם בתוך מזוודה שחורה עד לטיסה הבאה.

מאז ניתקל דניאל בכמה קלטות של מרצי הסמינרים ליהדות, סבב כל עולמו סביב המסרים, החידושים, ההוכחות. עוד כמה מיפגשים עם רב חשוב, וכמה שיחות נפש, הספיקו לו כדי להבין שהוא מבזבז את חייו ונשמתו בתוך ביצת החולין של האקדמיה, וחבל על כל רגע. ילד נבון. אומר ועושה.

* * *

הניתוק היה בוטה וכואב לשני הצדדים. גדליה לא היה מוכן להתפשר, "הוא התחבר לחרדים, שיישאר אצלם, שיישן אצלם, יאכל ישתה וילמד, אבל לא בבית ספרנו".

נשמתה של דליה היתה חצוייה, אם כי גזירת בעלה היתה חד-משמעית. בחודשים הראשונים היא עוד ניהלה שיחות טלפוניות ארוכות עם בנה, בניסיון לשכנעו לחזור הביתה ולהתאושש מ"שטיפת המוח שעשו לו החרדים", אבל דניאל בנעימת קולו השלווה אמר לה "אמא אני אוהב אתכם, כואב לי שאבא לא מדבר איתי, אבל ציפיתי שתכבדו את החלטתי. אני אדם בוגר והכל נעשה מתוך שיקול דעת ולא מתוך שטיפת מוח".

"דניאל, אני לא מקבלת זאת. לדעתי נפלת בשבי, אתה מאבד את עולמך בחייך, ואני שבורה ורצוצה. אבא אוסר עלי לדבר איתך או לתת לך כסף, ומבחינתי זה השיחה האחרונה בינינו. חזור הביתה, נקבל אותך בזרועות פתוחות, לא, תחזור, אז שיהיה לך כל טוב".

* * *

שנתיים נמשך הנתק. דניאל שלח כמה מכתבים, ניסה לדבר על ליבה של זוהר אחותו, השאיר הודעות בתא-קולי, אבל שום סימן חיים לא חזר מן הבית הירוק שבהרצליה. ניתוק מוחלט, יש קול, אך אין עונה.

דליה בכתה חרישית בלילות, גדליה שמר על ארשת קפואה, דניאל כבר לא היה נושא שיחה בתא-המשפחתי הסדוק של הארנטרויים, והם כבר התחילו - השם ישמור - להתרגל למחשבה שמה שנוותר להם בעולמם זו זוהר, הבית, גימי הנובח ושתי החתולות הסיאמיות: צ'ונינה ומנטינה, ואוי לאוזניים שכך שומעות.

בוקר אחד קם גדליה עם כאב ראש חזק, הוא התיישב בסלון עם כוס תה והמון לימון, וקרא לדליה.

"סיפרתי לך, על "המתנה" שקיבלתי מהחבר שלי רוביק גרינבלום, "המתנה" הזו כבר שנים מטרידה את מנוחתי, והלילה, הלילה אולי חמש פעמים אני רואה בחלומי את העץ המשוגע הזה עם השורשים למעלה והצמרת באדמה. ואני מצטמרר, נבוך, מתבלבל, ממתני יש עצים עם שורשים למעלה? ורוביק ידידי מאז אותו לילה נעלם לו, אולי מת ממחלה, אולי נתפש על ידי החיילים ונורה למוות, ומי יודע אם אי-פעם אזכה להבין מה פשר "המתנה" שלו... כל כך מוזר". דליה הכירה היטב את חלומה המוזר של בעלה, שחזר אליו מפעם לפעם, אבל למרות עודפי מנת המישכל שלה, היא מעולם לא עשתה מאמץ להיות פותרת חלומות.

בחוץ, סמוך לשער הוילה, עמד הדוור הותיק רוברט מלכה, וחיטט בתיק העור הענק שלו, הוא שלף מתוכו מעטפה גדולה והניח בתיבת הדואר של הארנטרויים. דליה הגישה לגדליה אקמול ועוד כוס תה עם המון לימון.

"עץ עם שורשים למעלה" רוביק גרינבלום זכרונו לברכה, ו"המתנה" שלו. אני מתפלאת עליך גדליה מתי כבר תשכח מהקשקוש הזה, מתי?".

דליה ניגשה לתיבה ונטלה את המעטפה.

"הורים יקרים" נפתח המכתב "השנה אנו חוגגים 10 שנים להיווסדה של ישיבתינו החשובה "נהרות אפרסמון", אשר מאות בוגרים שלה זכו להתחזק ביראת-שמים בלימוד תורה, ולהקים בתים לתפארת. בי"א בניסן הקרוב אי"ה נערוך כנס רב-משתתפים של בוגרינו היקרים, וגם אתם הורים נכבדים, מוזמנים ליטול חלק בארוע מרגש זה... שייערך באולם הענק "שערי שמיים" בירושלים".

פתק קטן היה צמוד להזמנה. "אבא, אמא, אוהב אתכם, אני מתחנן שתגיעו. דניאל".

"גדליה, אני נוסעת לכנס של החרדים. אשב בטח בעזרת נשים, אולי אצליח להציץ ולראות את דניאל, אני אמא, אני כבר חולה מגעגועים, לא אודיע לו שאגיע, רק אסתכל עליו...".

גדליה שתק ובלע את האקמול השלישי מהבוקר, ולגם לגימה אחרונה מכוס התה השניה, שהיה בה הרבה יותר לימון חמוץ מאשר מים.

דליה נסעה לירושלים לבושה בצניעות, התיישבה בעזרת-נשים והביטה דרך חרכי המחיצה.

דניאל שלה, גבה קומה, מרשים, לבוש בחליפה אפורה מפוספסת חדשה, עם עניבת ארגמן, אחז במיקרופון, והנחה את הארוע בטוב-טעם, כשלצידו סוללה של רבנים חשובים, ביניהם גדולי הדור וראשי ישיבות. היא הביטה בבנה בעיניים לחות ובורקות. כמה דברי חוכמה הוא השמיע, חינני כל כך, מספר סיפור מחזק, פניו מאירות, וכל הרבנים שעולים לדבר מדברים בשבחיו של התלמיד המוכשר הרב דניאל ארנטרוי, העומד בקרוב להוציא את ספרו הראשון על הלכות שבין אדם לחבירו.

"אמנם לא בוגר, אבל מורם מעם ועדיו לגדולות" אמר ראש הישיבה.

דליה קצת מתבלבלת "שנתיים לומד תורה וכבר רב... מעניין".

דליה רצה לטלפון הציבורי וחיגה. "גדליה, אתה חייב להגיע. אל תשאל שאלות. תגיע לאולם. קח מונית. הם אומרים שדניאל רב, רב גדול. תגיע, תגיע".

גדליה לא שאל שאלות, הסערה וההתרגשות בקעו מקולה של דליה. הוא האיץ בנהג המונית ונכנס לאולם הירושלמי אחרי 45 דקות, ותפש פינה צדדית.

הנה דניאל שלו מקבל שוב את המיקרופון לידו ומשמיע חידוש הלכתי מעניין, מספר בלשון מהוקצעת על אוירת השמחה האחוה והלימוד בישיבה המעטירה, ומעביר במתיקות כובשת לבבות את המיקרופון לרב הבא. רבנים לוחצים את ידי דניאל ואומרים "יישר כוח" על דבריו הנפלאים.

גדליה קולט מהר מאד שהבן שלו, המנחה, הרגיש והחכם, המקרין מאור פנים לכל סביבותיו ופיו מרגליות, הוא איש מאד אהוב ונערך על ידי הרבנים החשובים. גדליה מתרגש, הרצינות, הדרשות העמקניות, מעוררות בו רגש פנימי סמוי. הוא עצם עיניו ונשען על הקיר, והנה שוב מרצד לנגד עיניו העץ המשוגע עם השורשים למעלה... הוא פוקח עיניים, מר גדליה ארנטרוי אוזר אומץ ומתחיל לצעוד לער שולחן הכבוד.

דניאל מזהה אותו.

"אבא... דניאל רץ אל אבא ומחבק אותו. "אבא, אני כל כך שמח שבאת, תודה אבא, תודה". גדליה מחבק את דניאל ומבקש ממנו "בני, אני מבקש לדבר, יש לי מה לספר לכם".

דניאל ניגש לראש הישיבה ולוחש על אוזנו.

ראש הישיבה מהנהן.

דליה מבחינה בחיבוק בין הבן לאבא, וזולגת.

"ידידי היקרים, קהל קדוש, כבוד הרבנים, אחיי ואהוביי בוגרי הישיבה, יש לי הכבוד להזמין את אבי-מורי לשאת כמה מילות ברכה..."

גדליה אחז במיקרופון, הצמידו לפיו, עצם עיניו, ונסק מעלה מעלה אל מרחבי סיביר המושלגת, הקפואה, הרעה.

"לפני כ- 30 שנה הייתי אסיר במרחבי המוות, בסיביר, חשוד על פעילות חתרנית נגד השלטון הקומוניסטי, שסגר את שערי הברזל. יחד עמי הוגלה ידידי מנוער רוביק גרינבלום... אינני יודע אם חי הוא, או מת. שלוש שנים גרנו בצריפי העץ הדולפים, קפואים, מותשים, רעבים ומושפלים. לילה אחד, לאחר בישול תוכנית מתוחכמת, הברחנו עצמנו - מתחת לאפס של חיילי הצבא הרוסי - על גב משאית מכוסים בשמיכת צמר, אל עבר הבלתי נודע. 18 שעות על גב המשאית, ולפנות ערב הבחנו שהמשאית ניצבת על צומת דרכים. קפצנו בזריזות ושעטנו לעבר היער, טרם יגלו שנמלטנו, בטרם יחלו החיפושים.

"רוביק ואני הבנו, שסכנה גדולה שנוע כצמד. זה עלול לעורר חשד, ואם ניתפש חלילה, אחת דיננו למות. הפלנו גורל. רוביק הוגרל לנוע מערבה ואני מזרחה. כשניפגש בריאים ושלמים, הבטחנו איש לרעהו, נספר איש לרעהו, את סיפורי ההצלה המופלאים. לפני שנפרדנו בחיבוק ארוך, אמר לי רוביק "גדליה אני רוצה לתת לך "מתנה" קטנה. אולי לא תבין אותה מיד, אבל אם תזכור אותה במהלך חיך, יגיע יום שהיא תיפתח לך, והסוד הצפון, הכמוס, יבצבץ מתוכה נהיר וברור".

"מדובר במשל, אמר לי רוביק. משל משונה. היה היה פעם איש אחד שטיפח גינה נפלאה, ובה עצי פרי לרוב וערוגות פרחים. הוא היה גן למופת וגינתו היתה לשם ולתהילה. יום אחד הגיעו חיילי אויב ושבּו את הגן. הוא העביר את ימיו ולילותיו בכלא, בחדר זעור עם סורגי ברזל ובכה. לילה אחד הוא חולם והנה גינתו היפהפיה לנגד עיניו, העצים זקופים עמוסי פירות. הוא בכה עוד יותר, אבל תוך כדי חלום הוא החליט: מחר אהפוך את העצים, את צמרותיהם ופירותיהם אטמון עמוק באדמה, והשורשים למעלה. ובחלומי, אמר ועשה. אבל כידוע עצים הפוכים, מתים, נרקבים, וזה באמת מה שקרה. העצים ההפוכים עם השורשים למעלה, הרקיבו והרקיבו... עד שיום אחד ביצבצו מתוך האדמה נטיעות חדשות, עצים קטנטנים שנבטו מזרעי הפירות שנירקבו באדמה. שנים אני סוחב את המשל, אך נמשל לא מצאתי, ורוביק נעלם לי".

גדליה מחה זיעתו מעל מצחו עם מטפתו, עיניו עדיין עצומות.

"קהל יקר, במשך שנתיים ימים ניתקתי כל קשר עם בני דניאל, כעסתי עליו שחזר בתשובה... אבל אני יושב כאן שעה ומתרגש, ובעוד בני מנחה את הארוע בחן ובטוב טעם נשענתי על הקיר, עצמתי עיני ולפתע הבלתי אור עצום בהגיוני ליבי ושיכלי והבנתי סוף סוף את הנמשל במשל של רוביק גבינבלום. נמשל, אותיות "נשלם", הפאזל נשלם. כן, לדאבוני אני העץ ההפוך, אני העץ נושא הפירות שקברתי את צמרתו ופירותיו באדמה, והרקבתי, התייבשתי... הצמרת למטה השורשים למעלה. כך לא חי עץ. אבל הקב"ה שלנו רחמן, פירות נרקבים באדמה, אך יש להם זרעים ומהם נבראים ובאים עצים חדשים. הבן שלי דניאל היקר, הוא עץ חדש, שעלה וצמח ולבלב מתוך הריקבון שלי... דניאל שלי החזיר את העץ היהודי למעמדו הראשון, הנכון, שורשים באדמה צמרת ופירות למעלה. אני מודה לכם על העץ המפואר שטיפחתם כאן בישיבתכם, אני מבקש את סליחתך דניאל".

מחיאות כפיים נרגשות וסוערות, לא הצליחו ליבש את נהר הדמעות של גדליה.

* * *

ליל הסדר המשפחתי הראשון שנחגג בבית משפחת ארנטרוי עם דניאל, היה מרגש ועשוי על פי ההלכה. גדליה דליה וזוהר שיתפו פעולה, ואף יותר מכך. אחרי ההלל, הכוס הרביעית והחד-גדיא לחש דניאל לגדליה "אבא, אני כל כך התחזקתי מהדברים שנשאת בכנס, ממש קידשת שם שמים... אבל לאמיתו של דבר, העץ היהודי האמיתי, שורשיו נטועים למעלה, מתחת לכיסא הכבוד, וראשו ופירותיו למטה... הלילה הזה אבא, אי לי ספק שהשורשים שלכם, שלך ושל אמא כבר נטועים למעלה... כמו שצריך".

ואם אינני טועה, מבחוץ נשמעו שלוש נביחות של ג'ימי, אבל הפעם משום מה, הן לא היו משעממות. מעניין.

פרי קטן - מאחורי הסיפור

יש סיפורים שנכתבים בקולמוסי עם המון שמחה בלב, זורמים ומחוייכים. זה אחד מהם. המעקב אחרי בעלי תשובה המצליחים לפרוץ ולהבליח את מעטה הקרקע הנוקשה, ולסחוף עמהם גם את הוריהם ואחיהם, הוא

תמיד משובב נפש, אם כי הדרך רצופה מהמורות
ואכזבות.

את הסיפור הזה שמעתי מכמה מגידים נכבדים בכמה
ואריאציות שופעות חן, וחשתי צורך עז להנציחו בעיקר
כדי לפרוט על מיתרי ליבם של הורים יקרים, שאין
ליבם שלם עם דרך האמת שבחרו בה ילדיהם.

שיתקנאו להם - חשבתי בליבי - בגדליה ודליה
שהצליחו אף הם להתחבר לשורשים, להידבק באמונה
של מעלה. אף פעם לא מאוחר.

אומד הלב של קופלשטיין

המושג "שבעה טובי העיר" כבר נמוג לו מן העולם היהודי, אם כי עד כמה
שהעסקנים במקומותינו מסוגלים להיות בעלי מעוף והשפעה, הם מנסים
להידחף לנישה הזו. אותם שבעה טובים, היו בדרך כלל אנשים מורמים
מעם, ענווים, שונאי-בצע, אנשי אמת, אשר שמם הטוב הלך לפנייהם לפני
ולפניהם. הם היו מקובלים על חוטבי העצים ושואבי המים, כמו על רבנים
וגדולי תורה. שבעת הרועים הללו היו בדרך כלל יראים ושלמים, דעתם
דעת-תורה ולא פסק פיהם מגירסא. הם ידעו לשלב למדנות ועסקנות
בהרמוניה מופלאה, כך שכולם ידעו לקבל בהכנעה והערכה כל תכתיב
הנחיה והוראה, שהם הורידו להווייה היהודית של אותם ימים נשגבי
הוד והדר.

תחום עיסוקם נע על הציר הרחב והטעון שבין בניית ואחזקת מוסדות
חינוך, מיקוואות ובתי כנסת, עבור לשלום-בית, השכנת אחווה בין
שכנים ניצים, וכלה בגבאות צדקה.

צדקה? כן, הללו היו כל כך אמינים ומקובלים, עד כי כאשר הם קבעו על
פי בדיקתם ושיקול-דעתם תעריף צדקה על יהודי כזה או אחר, הדבר
היה מתקבל על הלב בשמחה מתוך הערכה, שאכן זה גובה הצדקה שמן
השמים היו רוצים לקבל מפלוני או פלמוני.

אם ירצה השם, ובוודאי הוא ירצה, שבעת טובי העיר עוד יקומו לתחייה עם טל-החיים שיושפע עלינו ממרומים, וימשיכו להנהיג קהילות ישראל לטובה ולברכה.

* * *

ישראל מאיר קופלשטיין המכונה שרולייק, היה גביר חשוב וטוב לב בעיירה סטואלה בפולין אי-אז בימים. מפעל הנעליים שלו ניצב בפאתי העיר, ובתוכו עמלים היו עשרים פועלים זריזים על פס הייצור. זה מסמן וזה גוזר, זה תופר, וזה מדביק סוליה. וברוך השם כולם התפרנסו ברווחה ובטוב לבב.

הנה ימי הפסח ממשמשים ובאים, ושבעת טובי-העיר בראשם ר' מושיק קפלניסקי התיישבו במשרדו הצנוע של שרולייק מיודענו. הוא ידע בדיוק מה הם הולכים להשמיע לו, ומיד כשהתיישבו בכיסאותיהם מזג להם ליקר שקדים אליו צירף עוגית פרג יבשה.

השבעה ברכו "מיני מזונות" ו"שהכל" לפי התור, ונתנו לשרולייק החביב להשמיע להם דבר תורה יקר הנובע מן ההגדה של פסח, עם ההשלכות לימינו. השבעה הנהנו בראשיהם, ובלב כמה מהם קינן החשש, ששרולייק לא יודע מה מצפה לו. על פי הבדיקות והאומדנים, סכום הקמתא ד'פסחא שיוטל עליו, יהיה הפעם גבוה פי כמה ממה שהוטל עליו בעבר. כן, הם הכירוהו כאיש שידי נדיבות ולבו רחב, אבל דומה היה לקפלניסקי, שהפעם שרולייק קופלשטיין ישמיע צווחה קטנה, או אולי אפילו מחאה. הם הולכים להשמיע לו תעריף צדקה מן הגבוהים במחוז, ליתר דיוק, הגבוה מכולם.

"יישר כח" הם פירגנו לו על החידוש היפה, ולחצו בחום את ידיו.

"ובכן ידידנו אהובנו ר' שרולייק, זה לא סוד שמפעל הנעליים שלך קנה לעצמו שם ותהילה בפולין ואף ברוסיה, כאשר מעל לכל איכות הנעליים ממפעלך הם מעל לכל מוצר דומה במחוזותינו..."

"כמה?" שאל שרולייק, שדי התענג על ההקדמה המפרגנת, שהרי מי הוא זה ואי זה הוא, מי אינו אוהב לשמוע שבחים על תוצרתו תהיה אשר תהיה?

"כמה? כמה?" דחק שרולייק ביו"ר שבעת הטובים "הזמן דוחק והמלאכה מרובה, ואתם צריכים כבר להתחיל בקניות לקראת הפסח, כדי לשמח את העניים".

קפלניסקי נשם עמוק ואז הוציא מפיו את הסכום כמי שכפאו שד: "30,000 זלוטי... לא פחות ולא יותר".

שרולייק יצרן הנעליים הפולני הכי טוב במחוז, גרד בפדחתו, נשם עמוק, שתה לגימה אחרונה מכוסית הליקר שקדים שלפניו, התרומם ויצא מחוץ למשרדו.

שבעת הטובים הביטו זה בזה, וניסו לנחש מה בדיוק מתחולל בקירבו של החרשתן היקר. הנשימה העמוקה הדאיגה אותם, מעולם לא ראו אותו נושם כך.

"זה גדול עליו... לדעתי הוא יבקש התחשבות" ניחש הצעיר מבין השבעה נחמן לגנטוק. "נכון שעסקיו פורחים, אבל קשה לי להניח שיש לו מזומנים בגובה הזה".

"אני חושש שאולי הגזמנו" לחש שמריהו מורגנבלום מותיקי שבעת טובי העיר "היה צריך להעביר לו את הסכום בעדינות, לא בבום חזק...".

קפלינסקי שתק, והביט בחבריו. גם הוא חש מועקה בלב, סוף סוף מדובר בסכום עתק שגם גבירים מיוחסים משרולייק היו מקבלים ממנו זעזוע קל או קשה, תלוי בעוצמת ליבם ובתאוות ממונם.

לאחר כמה דקות, שרולייק מיודענו עולה במדרגות למשרדו, ובידו שתי שקי עור גדושים.

"כן אהובי שבעת טובי העיר, הנה לפניכם כאן שקית ובה 30,000 זלוטי, כפי שביקשתם, אך כאן בשקית השניה יש עוד 20,000 זלוטי נוספים עבור עניי העיר, קמחא ד'פסחא ושיהיה למזל וברכה".

לא נחטא לאמת אם נגלה לכם, שנשימתם של שבעת טובי העיר קצת כבדה עליהם, וחוט או אולי אפילו חבל של תדהמה והפתעה, קשר את כולם כאיש אחד לחוויה של צדקה, שהם לא חוו עד לאותו יום.

הראשון שהתאושש היה קפלינסקי שאמר: "תראה ר' שרולייק אנחנו אמדנו את יכולתך ב- 30,000 זלוטי, לא ב- 50,000 זלוטי. תרשה לי לומר שהסכום שהבאת לפנינו הוא קצת גדול על מידותיך. את השקית השנייה, עם כל הכבוד, אנחנו משאירים כאן".

ר שרולייק מאיר קופלשטיין חייך חיוך ענק מאוזן לאוזן, מזג עוד ליקר שקדים לכוסיות הקטנות, וביקש שישתו סיבוב נוסף.

"ובכן ידידי נפשי שבעת טובי-העיר, אכן אמדתם אותי נכונה. על פי יכולתי הכלכלית 30,000 זלוטי הוא הסכום הנכון, והאומדן שלכם מדוייק לחלוטין, אבל דבר אחד לא אמדתם, והוא הדבר הכי חשוב..."

סימני שאלה ריצדו מעיניהם של שבעת טובי העיר. מה לא אמדנו?

"דבר אחד לא אמדתם, והוא? הלב שלי. הלב שלי הוא רק שלי, ואין לכם כל חדירה או חקירה במסתורין, והלב שלי הורה לי לתת מעבר לאומדן שלכם. אז הנה, קחו גם שקית זו, פה מונח הלב שלי..."

* * *

שבעת טובי העיר יצאו עם שתי שקיות עור ובהן 50,000 זלוטי, מעל ומעבר למה שחלמו.

זו היתה הפעם הראשונה, ואולי האחרונה בקריירה שלהם שהלב היהודי הרחמן נכנס זקוף ובוטח לקטגוריה הכה מכובדת של תורמי הקמחא ד'פסחא, אפילו מבלי שיאמדו אותו.

"הלוואי עלינו לב כזה" ליחששו זה לזה.

פרי קטן - מאחורי הסיפור

את הסיפור הזה סיפר יהודי ניצול שואה, שנפטר בן קרוב למאה שנים, אשר במו עיניו ראה את המפגש המרטיט בין שבעת טובי העיר לנדיב היהודי.

"הו הלב, הלב" היה אומר לבני משפחתו אותו ניצול שואה "פעם לא תרמו רק מן הלב, פעם תרמו את כל הלב, את הריאות הכליות והלבלב. לא רק בכסף, ברגש בחינניות בחיוד".

נתינת צדקה מבלי חמיצות-הלב היא משימה קשה, היא מצווה נעלה, שדורשת הרבה אימונים ונסיונות. כשקראתי את הסיפור אחרי שנכתב, חשתי צביטה קטנה בלב, על אובדנם של שבעת טובי העיר ושל "הקליינטים" המיוחדים שלהם, כמו קופלשטיין למשל.

הצוואה של דודה קלרה

הביישנות, הנחבאות אל הכלים, היתה ממאפייניו של הבחור החביב - בן הישיבה - אפרים זגורי, שעם כל הצטיינותו בלימודי הגמרא, ידע להסתיר את מעלותיו. אביו של אפרים, הרב משה זגורי, מרביץ תורה גדול באזור הצפון, שלח את בנו בכורו לישיבה למצויינים "נחלאות החוכמה" בירושלים, לאחר שרבות מן הישיבות בהן נבחן ביקשו לקבלו למסגרתן.

הרב משה זגורי ידע כי אצל ראש הישיבה "נחלאות החוכמה" הגאון רבי נחמיה סומך, מי שהיה חברותא שלו בישיבה הקטנה, בנו עדין הנפש יצמח ויגיע לגדולות. האמת ניתנת להיאמר, שהאבא זגורי דייק ועוד איך דייק, בנו בכורו עלה ולבלב ופרח כאילנא מרברבי בגדלותו התורנית, אך במקביל שמר באדיקות על טוהר מידותיו, בבחינת רבי עקיבא "מעולה וצנוע".

לאפרים זגורי הצעיר, היה ידיד נעורים בן אותה עיירה, שלא זכה לפקוד באורח סדיר את ספסלי הישיבות ושמו ברוך יעיש. יעיש זה היה קפיץ חסר סבלנות, אשר נדד בכמה ישיבות ולא מצא את מקומו כצורב מן המניין. נו, מה לעשות, כאשר אין עוסקים בהוויות אביי ורבא, מחפשים עבודות מזדמנות, וזה בדיוק מה שיעיש עשה. רגל פה, רגל שם. בבוקר קצת לומד, בערב עובד, אלא שקשריו הטובים עם ידיד ילדותו אפרים זגורי, נתנו לו את תעצומות הנפש הנדרשות לשמור על צלם של בן-תורה.

* * *

ערב מהביל אחד נוחת יעיש מיודעינו נרעשונירגש בבית המדרש של "נחלאות החוכמה" ובולש בעיניו כדי לאתר את זגורי ידיד נפשו. כ- 500 צורבים נעו על כסאותיהם צועקים ומנענעים ידיים ואצבעות בתנועות לולייניות, תוך הפעלת חיישני המחשבה עד לשיא הדקות האפשרית. הרעש התורני הרקיע שחקים, והעלה טעם של מתיקות שופעת געגועים בשפתיו של יעיש, שקצת שכח טעמו של שטייגן.

הרחק במערב בית המדרש בפינה הסמוכה לספריית הענק, הוא הבחין באפרים זגורי שלו, המתנענע על גבי הסטנדר כמו אוניית מפרש המשייטת לה על גבי ים חצי סוער, ופיו שורק ומנגן את המשניות, משל היו פיוט חסידי מתרוגן.

כחץ שלוח נע יעיש ובתוך כמה שניות נעמד מול ידידו הותיק.

אפרים נשא עיניו, התרומם והושיט ידו לחברו בנעימות כובשת.

"ברוך הבא. ברוך הבא, האם הגעגועים לשטייגן הביאו אותך עד הלום?"

יעיש התיישב סמוך לחבירו ולחש לאוזנו "ידידי היקר, אני זקוק לעזרתך. מדובר בעניין של פיקוח נפש. ברוך השם שאתה זוכה להסתופף בהיכלות התורה ומתאבק באבק רגליהם של גדולי הדור, וזו בדיוק הנקודה שאני מבקש את עזרתך".

אפרים זגורי פער שתי עיניים שואלות והמתין להסברו של יעיש.

"המדובר בדודה שלי, קלרה בת רוזה למשפחת מרדכי, היא אשה מסורתית וטובת-לב מאין כמוה... אבל ה' ישמור, מזה שלוש שנים שהמחלה הממאירה שוכנת בגופה, ולצערי מצבה קשה, על פי הרופאים לא נותרו לה ימים רבים לחיות. היא כבר איננה עומדת על רגליה ומחוברת למכונת-הנשמה. כל הדם שלה מלא תרופות..."

עיניו של יעיש נמלאו דמעות "היא דודה נפלאה, שהתחזקה ביראת-שמים, וצריך לעשות הכל כדי להצילה..."

זגורי הביט בעיניים חודרות בברוך יעיש יקירו, וארשת של תמהון נפרשה על פניו. "במה אוכל אני לעזור?" שאל.

"אני מבקש ממך שתעשה כל מאמץ כדי שגדול הדור הרב ירמיהו בן אהרון, יברך אותה שתזכה לישועות גדולות, היא זקוקה לברכה הזו, ואני מרגיש חוב של כבוד לדודתי הטובה".

זאת למודעי, כי אפרים זגורי היה אומנם בחור צנוע וכמעט בלתי מורגש, אבל היה מספיק מיומן וחכם כדי להסתופף בחצרות חכמי הדור, ליצוק מים על ידיהם ולינוק מהם חוכמה יהודית דשנה והשקפת עולם טהורה.

* * *

למחרת בשעה עשר בלילה, נעצר אמבולנס רחב מימדים מול ביתו של גדול הדור. באמבולנס, על גבי מיטה מחוברת למכשיר הנשמה, שכבה הדודה קלרה, לצידה אחיותיה הטובות שושנה ורוחמה הסועדות אותה, ולצד נהג האמבולנס ישבו מיודעינו העמיתים הטובים ברוך יעיש ואפרים זגורי.

אפרים טיפס במעלה המדרגות, דפק על הדלת ונכנס פנימה. הסלון היה עמוס באנשים שהמתינו בסבלנות ראוייה לציון, כדי להיכנס כמה דקות כדי להיוועץ ברב.

"יש למטה באמבולנס אשה חולנית, שמה קלרה בת רוזה, מצבה אנוש" הודיע אפרים לרבנית מרים בן אהרון. "אין שום אפשרות שהיא תגיע לבית הרב, מה עושים הרבנית?".

הרבנית בן אהרון נכנסה לחדרו של הרב, שהתה שם כדקה, חזרה ואמרה לאפרים "הרב ברך אותה מעומק הלב וציווה עלי לרדת לאמבולנס לברכה בשמו". שלוש דקות אחר כך נפתחה דלת האמבולנס והרבנית בן אהרון התיישבה סמוך לדודה קלרה ואחזה בידה.

"קלרה יקרה" לחשה הרבנית "בעלי ברך אותך מעומק הלב, ואמר כי רפואה קרובה לבוא בעזרת השם, יותר נכון הוא אמר 'שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא'. תתעודדי, את בת של מלך מלכי המלכים, והוא יעשה הכל לטובתך. שבת היא מלזעוק, אמר הרב, ורפואה בע"ה תבוא".

הרבנית נפרדה בחיבוק חם מהדודה קלרה ומשתי אחיותיה.

אפרים זגורי עמד בסמוך לאמבולנס ונשא תפילה, לרפואת הדודה של ברוך יעיש, שזו הפעם הראשונה שהוא נפגש בה, ובנסיבות מאד לא נעימות.

"קיראו לבחור הזה" לחשה דודה קלרה לאחיותיה, וסימנה באצבעה לעברו של אפרים.

אפרים עלה לאמבולנס והתיישב בסמוך לחולה.

"כן, מה אוכל לעזור לך דודה קלרה...?".

"אתה שומע אפרים ילד צדיק, הרבנית אמרה לי 'שבת היא מלזעוק. ורפואה קרובה לבוא', אבל אני יודעת שלא אגיע ליום השבת, לפני שבת אשיב את נשמת לבוראי, ואולי מי יודע, אולי לכך התכוון הרב לרמוז - שהרפואה שלי היא המעבר לעולם שכולו טוב".

אפרים נבוך, הוא בסך הכל בן 17, המוות נראה רחוק מאד, ודודה קלרה מכניסה אותו בעל-כורחו למחשבות שלא משובבות את נפשו הצעירה, אם כי אדם חייב להזכיר לעצמו בכל יום, את יום המיתה.

"שתי אחיותיה של קלרה ירדו מן האמבולנס על פי בקשת קלרה. בשארית כוחותיה, לחשה דודה קלרה לאפרים את צוואתה, גם ברוך יעיש, האחין הצעיר מטה אוזנו כאפרכסת.

"אפרים, אני רואה על פניך שאתה צדיק, ולכן יש לי בקשה קטנה ממך. יש לי בן יחיד, שמו מנשה, הוא עוד לא בן 13, ולצערי הוא לא הולך בדרך טובים, אני מבקשת ממך, מתחננת, עשה כל מאמץ להחזירו בתשובה, שייראה ויתלבש ויתנהג כמוך, ואחר כך שדך אותו, מצא לו בת ישראל כשרה שיקים בית נאמן בישראל, הרבה יותר מוצלח מן הבית שלי. בעלי לצערי איננו דתי, אבל עכשיו, סמוך ונראה לרגע האמת, אני מרגישה ממעמקי נפשי, שזעקה גדולה פולחת את יישותי ומבקשת שבני הקטן יהיה בן תורה, ואני מבטיחה לך שאגיע לחתונתו... תבטיח לי אפרים".

אפרים היה נבוך עד שורשי שערותיו "כן, כן" הוא הנהן מבוייש לעבר הדודה הגוססת "בעזרת ה' מנשה יחזור בתשובה. אדאג לו...".

דודה קלרה עצמה עיניה.

יומיים אחר כך ביום שישי לפנות בוקר היא הלכה לעולמה. שבת היא מלזעוק, אבל היא כפי שחשה, לא זכתה להגיע לשבת.

* * *

הסצינה המוזרה הזו, עם דודה קלרה, האמבולנס והצוואה המוזרה, התאיידה די במהירות מזכרוננו של הבחור היקר אפרים זגורי, שחזר ללימודיו בישיבה, ואפילו לא שמע על פטירת הדודה קלרה, שבחרה בו להיות שליח לקיום צוואתה.

למען האמת, הארוע הזה כלל וכלל לא נעם לחיכו.

* * *

חלפו שמונה שנים.

הבחור אפרים זגורי נשא את בחירת לבו, חזר לעיר מגוריו ונכנס לכולל אברכים. פרק "האיש מקדש" אכן נירשם ברקורד של ר' אפרים, המחוגים כידוע לא עוצרים, והבית עדיין ריק מבכיים והמונם של תינוקות. הדאגה החלה לכרסם בלב הזוג הצעיר, וככל שכירסמה הדאגה, פניה של הרבנית דליה זגורי הצעירה עטו ארשת של עצבות, אפרים לעומתה מצא עצמו צולל במים האדירים של ים התלמוד, ומצא שם מזור לנפשו. מפעם לפעם בערבי ראשי חודשים הם פקדו את ציוני הצדיקים והתחננו שיהיו מליצי יושר בעדם, אך בינתיים ללא בשורה.

"אני מבקשת שניסע לרב, גדול הדור ירמיהו בן אהרון שיתפלל בעדינו, זכויותיו רבות הן, ותפילתו אינה שבה ריקם" ביקשה דליה מבעלה, והלה

נעתר לה מיד, געגועים עזים תקפו אותו ליצוק שוב מים על ידיו של הרב הצדיק, אותו פקד רבות בימי עלומיו.

* * *

מיד כשהבחינה הרבנית בן אהרון בזוג הצעיר, היא סימנה להם להיכנס למטבח, ולעקוף את התור הארוך. היא זיהתה את אפרים ואמרה לו "תקן אותי אם אני טועה, אבל לפחות חמש שנים - מאז נישואיך - לא ביקרת את הרב, הלוא כן?"

"כן" השיב אפרים בביישנות "רעייתי ואני זקוקים עכשיו לסנגוריה של הרב ולתפילותיו, אנו נשואים כחמש שנים, ולא זכינו לפרי בטן...".

דליה הצעירה מחתה דמעה, והרבנית אמרה: "ישועה קרובה לבוא בתי היקרה, התורה של בעלך היקר המסור בנפשו ללימוד, תסלול לכם את הנתיב לזרע של קיימא". היא נכנסה לחדרו של הרב, ותוך שתי דקות התיישבו הזוג זגורי מול הרב וביקשו שהרב יתפלל למענם...

"רבי אפרים הצדיק, התגעגעתי אליך יקירי, אך מה לך לפנות אלי שאתפלל בעבורך, זכויותיך רבות הן, רבות מאד, אתה אברך חשוב... אך אמור לי אפרים, האם אתה עוסק גם בקרוב לבבות, בזיכוי רבים, האם אתה מנסה למשוך לאוהלה של תורה צעירים מסכנים הרחוקים מאור האמת?"

"לא כבוד הרב, אני שוקד על תלמודי בכולל רוב שעות היום, ובלילה יש לי חברותא ב"חושן משפט".

"מצויין יקירי, אשריך, אך מעתה אבקשך מכבודך לתת כמה פעמים בשבוע שיעור גמרא לצעירים, מובטחני שאם תשקיע בנערים הללו, הישועה בפתח" סיכם הרב את הפגישה במאור פנים ומזג כוסית יין לבני הזוג וגם הרימו "לחיים".

* * *

ציוויו של הרב הוא כאורים ותומים. למחרת בבוקר הדביק האברך החביב זגורי כמה מודעות בכתב יד "שיעור גמרא והלכה לצעירים ייערך מדי ערב בבית הכנסת "הר סיני" בשעה 20:00 ברחוב בן זכאי. יוגש כיבוד קל".

זה התחיל עם תיכונסטט מבולבל אחד, שהביא חבר, שהביא עוד חבר, שהביא עוד חבר, ואחרי חצי שנה מנה השיעור של רבי אפרים כ- 50 תלמידי תיכון ששתו בצמא מדברותיו. עזרת הנשים החלה להתמלא אף

היא, מפה לאוזן הידהדה שמועה בבתי הספר התיכוניים על הרב הצעיר המשקה את הנשמות המשמימות בטל תחייה, בנהרות של חוכמה ויראה המרעננים את הלב, ויוצרים תשוקה עזה להתקרב אל אבא שבשמים ולקיים את מצוותיו.

בסוף אותה שנה כבר נולד משה, בנם בכורם של הזוג זגורי, והשיעור הקטנטן הפך לקהילת ענק המונה כמה מאות צעירים וצעירות. הרבנית זגורי עם הנשים, והרב עם הצעירים.

בשנה השניה נולד גבריאל, הבן השני, וקהילתו של הרב זגורי הצעיר כבר עמדה לגלוש, מה שאילץ אותו להשכיר אולם גדול ולהפוך אותו לבית מדרש שוקק חיים מן הבוקר ועד שעות הלילה המאוחרות.

* * *

"כבוד הרב, עצתך נשאה פרי, התחלתי בקרוב לבבות, וברוך ה' יש לנו כבר בן שני, וקהילה ברוכה של תלמידי תיכון, רובם שומרי שבת, חלקם הופנו לישיבות ועוד עשרות מתדפקים על הדלתות. רבים מהם כבר בגיל שידוך, רוצים להקים בתים, מה עושים?".

"אני מאושר לשמוע, ר' אפרים, עכשיו מוטלת על כתפך משימה נעלה נוספת. שידוכין. מאד רצוי להשיאם בגיל צעיר, לאחר הכנות מתאימות והנחייה רוחנית. הגיע הזמן שתדאג להקמת בתים נאמנים בישראל".

השידוך הראשון עלה יפה. החתן בעל תשובה תלמיד מובהק של רבי אפרים, והכלה אף היא בעלת תשובה צדקנית, המתמידה לבוא לשמוע שיעורים בבית המדרש, מעולה במידות תרומיות ושאיפות להקמת בית טהור.

החתונה הראשונה בקהילת הקודש של רבי אפרים זגורי נקבעה להיערך באולמי "השמחה הגדולה" בלב העיר. ומי מסדר הקידושין? כמובן, כבוד הרב הצעיר שהוא גם השדכן.

בשעה שמונה בדיוק הגיעו הזוג אפרים ודליה זגורי לאולם, והנה בכניסה הוא פוגש את ידידו הוותיק ברוך יעיש.

לאחר כמה חיבוקים אמיצים מזכיר יעיש לידידו, ארוע הסטורי.

"אתה זוכר אפרים לפני כעשר שנים שנסענו עם דודה שלי קלרה זכרונה לברכה, לרב בן אהרון?".

"זוכר, בהחלט... ארוע מצמרר... שמעתי שהדודה נפטרה...".

"אז דע לך אפרים, החתן של הערב, מנשה מרדכי שמו, הוא הבן של דודה קלרה... ועד עכשיו מהדהדת באוזני הצוואה שלה..."

זכרון הארוע המרטיט, שנשתכח לו ושקע במצולות הזמן צף ועלה לנגד עיניו של רבי אפרים.

"אפרים" אמרה קלרה "...יש לי בקשה קטנה ממך, יש לי בן יחיד, שמו מנשה, הוא עוד לא בן 13, ולצערי הוא איננו הולך בדרך טובים. אני מתחננת, עשה כל מאמץ להחזירו בתשובה, ואחר כך שדך אותו, מצא לו בת ישראל כשרה שיקים בית נאמן בישראל". כך היא ביקשה, אבל אפרים, הבחור הצעיר, מעולם לא שקד לקיים צוואה מוזרה זו. היא ביקשה שיבטיח לה, אך הוא היה צעיר מדי וחסר נסיון לקבל על עצמו משימה שספק אם היה עומד בה. אבל מסובב כל הסיבות הקב"ה, בסיוע עצתו הברוכה של הרב ירמיהו בן-אהרון, שלח אותו אל העם שבשדות, להוציא יקר מזולל, והנה החתן ר' מנשה זכה לחזור בתשובה בבית מדרשו של רבי אפרים, ומבלי כל כוונה הוא שידך אותו, ועוד מעט קידושין. דמעת התרגשות הבליחה מעיני שני הידידים. הצוואה מתקיימת גם מבלי לכוון לכך.

כשהבחין החתן הצעיר ברבו בפאתי האולם, הוא ניגש אליו בהתרגשות ושאל: "הרב אפרים, אני חייב לספר לך משהו. אני יתום מגיל 13, אמא שלי נפטרה ממחלה קשה. אבל עכשיו, ברגע הגדול והקדוש בחיי, אני מתגעגע אליה. היא חסרה לי, כאילו חסר לי איבר מן הגוף. אהבתי מאד את אמא, ולדאבוני לא עשיתי לה נחת. ההיפך, כנער צעיר וטיפשון גרמתי לה המון צער. אמור לי כבוד הרב, האם אמא שלי תהיה נוכחת בחתונה, האם גם היא תהיה שמחה ביום חתונתי, ביום שמחת לבי".

הרב אפרים חיבק ארוכות את החתן הצעיר ולחש על אוזנו את כל הסיפור, תוך שהוא מצטט את דברי אמו הגוססת "אני מרגישה ממעמקי נפשי שזעקה גדולה פולחת את יישותי ומבקשת שבני הקטן יהיה בן תורה, ואני מבטיחה לך שאגיע לחתונתו..."

"כך אמרה לי אמך, היא כאן בחתונה ללא ספק. היא הבטיחה, ודע לך יקירי כי, נשמתם של ההורים יורדת מן העליונים לשמוח בקשר הנישואין של צאצאיהם..."

הסיפור עוד לא תם.

* * *

מיד לאחר החופה ניגש לרבי אפרים הצעיר נתן מרדכי אביו של החתן וביקש לשוחח עמו ביחידות. "כבוד הרב, אני מודה לך על ההשקעה בבני מנשה, הוא בן נפלא, אבל רציתי לבקש ממך עזרה גם בעבורי. ביום

ראשון הקרוב, ההוצאה לפועל על פי הנחיית בנק המשכנתאות שלי, תזרוק אותי מהבית לרחוב. יש לי נטל חוב ע"ס 250,000 ₪ לבנק, ואין ביכולתי להחזיר. הערב, כאן, אני מאד מאושר מחתונת בני יחידי, אבל מצד שני אני חרד לגורלי... אני לא איש צעיר, איך אתגולל ברחובות? תוכל לעזור או ליעץ לי כבוד הרב".

רבי אפרים הביט נבוך באבא המאושר והמיוסר כאחד, שלא היה אדם דתי, וניסה לדלות עצה. והנה כבאורח פלא שוב עלתה לעיני רוחו השיחה עם רעייתו ז"ל, דודה קלרה, שהרב בן-אהרון ברך אותה במילים "שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא". על כך השיבה קלרה "אני אלך לעולמי לפני שבת... אולי בכך רמז הרב שתבוא אלי רפואה, המעבר לעולם שכולו טוב".

"ר' נתן מרדכי נכבדי, יש לי עצה, שהיא מקור הברכה. תקן אותי אם אני טועה, אבל אתה לא בדיוק שומר שבת...".

"נכון" השיב האב הנבוך.

"אם כן, שמור שבת החל מהשבת הקרובה, ובחסדי השם רפואה קרובה לבוא. שבת היא שורש כל הברכות והישועות".

מפלאי תמים דעות. ר' נתן מרדכי שמר שבת על פי בקשתו של הרב אפרים, שנבעה מזכרון צוואת קלרה, ובבוקרו של יום ראשון צלצל הטלפון, מעברו השני של הקו היה שמעון מרדכי, האחין שחזר מחו"ל ואיחל "מזל טוב לנישואי מנשה" והוסיף באותה נשימה "שמעתי דוד נתן, שיש לך חוב לבנק למשכנתאות, גש אלי למשרדי, עשיתי לא מזמן עסקה דשנה, עם רווח אדיר, אשלם כל החוב שלך תגיע...".

שבת היא מלזעוק.

פרי קטן - מאחורי הסיפור

באזכרה לעלמה צעירה שנפטרה בדמי ימיה, נתבקשתי לשאת כמה דברי תורה בבית המדרש בו למדה. כשסיימתי ניגש אלי רב הקהילה הצעיר והנמרץ, וביקש לשוחח עמי. "הסיפורים שלך מרגשים אותי ומוסיפים הרבה יראת שמים, יש לי סיפור מופלא בשבילי, ואני גיבור הסיפור".

לא הרב הצעיר, ולא כותב הסיפורים שקועים בהוויות מיסטיות ובוודאי שלא הופכים טפל לעיקר, אך בכל פעם מחדש טוב לקבל חיזוק באמונה ולהתפעם מנפלאות ההשגחה העליונה.

הרב זגורי חתם את ההתפעלות שלי במילים "נכון הענין מדהים, אך בשבילי העצה התבונה וההכוונה של גדול הדור, הם שהביאו מזור לחתן לאביו וכמובן לאמו עליה השלום. עצת הזקנים היא לא רק בניין, היא גדולה אף מנבואה".

הסיפור הנ"ל פורסם בעתונות. בערב פסח ניגשתי להגעיל כמה כלים, ושם ניגש אלי איש צעיר ואמר "אני מנשה החתן בסיפור האחרון שלך... אשתי ואני קראנו אותו אמש, ובכינו חצי לילה".

עוד מעגל ניסגר.

גנרלים בשוליים

"הלו מיסטר לוי, זה רונלד צוקרמן מדבר מאמריקה. תראה אדון לוי, אני לא מטריד אותך חלילה, כבר שלושה חודשים לא דיברנו, אובאמה כבר הוכתר לנשיא, המשבר הכלכלי באמריקה הוריד להרבה אנשים את האף, ומעל לכל, התגעגעתי אליך".

מה אומר ומה אגיד, אני מאוהב בידידי הקשיש מארה"ב, שבוודאי מכין לי כהרגלו בקודש איזה סיפור דשן ומהביל, שמוסר השכל חשוב בצידו.

"רונלד יקירי, אתה לעולם לא מפריע לי, חלילה וחס. אני סקרן מאד לדעת מה חידושים בציקלונך".

"ובכן הרב לוי, הפעם נדבר על ויתור, על הכוח לוותר על החוכמה שבוויתור. תראה אני איש לא צעיר, עם המון נסיון חיים, ולי נאה לדרוש ולומר, דעו לכם, המוותר, המבליג, הוא המנצח האמיתי. הוא הגיבור

שזכה בקרב ואפילו בכל המלחמה, ואין חכם ונבון כוותרן הגדול, שמוחל על מעמדו וכבודו, וזה כמובן מעיד על מירקם של נפש בריאה ושכל מרופד בהגיון.

"פתיח יוצא מן הכלל רונלד, סיפור, סיפור, תתחיל לספר איש יקר שלי, עוד שעה צריך להוריד 1,800 מילים אטרקטיביות לדפוס, הקוראים צמאים, ואתה עדיין חי לי בהקדמות ובמבוא, סיפור צוקרמן סיפור!!!".

"הו, מיסטר לוי, הדם שלך עדיין רותח. מתי תצטנן כמוני? מתי תתבגר! הנה הסיפור. ובכן, ברוסיה הצארית, אי אז בימים, הגנרלים היו מכובדי ונאנשי שלומו של הצאר ניקולאי, והוא הרשע המתוחכם, נהג להזהירם שלא יהיו מיוודדים איש עם רעהו, כי חשש שמא יחברו וימרדו בו. "כל אחד יעשה את מלאכתו, עם גדוד חייליו, ואני זה שאקבע את מעמדו של כל גנרל, על פי גבורתו, או עושרו. והערכים המעמדיים שאקבע, יעמידו כל גנרל במקומו הראוי" קבע הצאר.

"מעניין רונלד, ניקולאי הבין שכל אחד ירדוף מעמד גבוה משל חברו...".

"אכן כך יידי, ועל פי רעיון זה קבע הצאר זכות קדימה לכל גנרל או חייל בצבאו. זכות קדימה אמרנו, בכל ענין ונושא, החל מרכישת בית, בגד, כניסה לקונצרט ומה לא? יש גנרלים חשובים ויש חשובים פחות. ניקולאי הוא הקובע הכל. עכשיו אדון לוי אנחנו עוברים עם המצלמה שלנו, לדרך צרה ופתלתלה בין שתי עיירות קטנות. הדרך כל כך צרה, שאם מגיעות שתי כרכרות זו מול זו, חייב עגלון אחד לרדת לשוליים כדי לתת לעגלון שמולו להמשיך לנסוע, וכשיעבור האחד, משנהו יעלה מן השוליים בחזרה לשביל, וימשיך בנסיעתו. ואם דיברנו על זכות קדימה, אז בוקר קייצי אחד, ממש בלב הציר בין קראקוב לזלוצ'וב - לאורך שדרת הברושים - נסעו זו מול זו שתי כרכרות מפוארות, ובכל אחת מהן יושב לו גנרל נפוח מגאוה וחשיבות, עטור במדליות ואותות כבוד. נו, ועכשיו הן נעמדות זו מול זו, וכל עגלון מסמן לחברו "רד מתוק שלי, אני מוביל גנרל", "גם אני מוביל גנרל" משיב רעהו. ואז מתפתח ויכוח, שהופך לפולמוס בוער עם חילופי מילים וגידופים, כאשר גם הגנרלים מצטרפים לבוקה והמבולקה.

"מן הכרכרה הדרומית מתגלגל הגנרל הגוף שראשו מחובר לגופו ללא צוואר, ושמו וולדימיר מולטוב, ומן הכרכרה הצפונית גולש לו סרגיי חולצ'ינוב גנרל גבה-קומה ארוך כמו שרוך, ורגליו דקות כמו גפרורים שרופים.

"תאור נהדר צוקרמן, אתה ממש סופר מוכשר..."

"אני חשוב ממך" צווח הגוף מולטוב "יש לי 14 אחוזות ענקיות ו- 1,000 פועלים, רד לשוליים טיפשוך!!!".

"נו, נו, עלוב נפש שכמוך" מלהג חולצינוב "אני מפקד הארמיה הכי גדולה של הצאר ניקולאי ויש לי 3,000 חיילים תחת פיקודי. אני חשוב פי מליון ממך, הסתלק לשוליים חסר דעת".

"השמנמן לא מרפה: "שוטה שכמוך, גנרלים כמוך יש כמו זבובים לצאר ניקולאי, אבל אני מעמיד לרשותו את אוצרות הזהב שלי, בלעדיהם הוא לא מסוגל להניע את המערכת הכלכלית של המדינה. כל הדיוט מבין שאני חשוב ממך, תן הוראה לעגלון שלך לרדת לשוליים ולפנות לי את הדרך תכף ומיד...!".

"אבל הארוך עקשן עקשנוביץ': "גוץ, הכסף שלך לא יועיל ביום קרב. עשרות פעמים הצלתי את המולדת בקרבות עקובים מדם, וגם חייד ניצלו בזכותי, אז תפסיק לנדנד ורד לשוליים".

"מה אגיד לך מיסטר לוי, יותר משלוש שעות שני התרנגולים המנופחים הללו עומדים ניצים מגדפים ומחרפים זה את זה, ועשרות עגלות תקועות להן מכל כיוון, עד שפקעה סבלנותו של איגור סכלתנוביץ', איכר גס-שכל, שעמד סמוך למוקד הויכוח, והגיש לפנייהם עצה הגיונית להפליא: "מדוע שתתקוטטו ונסבול כולנו מהפקק הענקי, הזמן של כולנו יקר, הנה לא הרחק מכאן עומדת לה עגלה עמוסה ביהודים חסידיים, ללא ספק יושב שם רב זקן, תנו לו להכריע מי חשוב ממי, שהוא יהיה הבורר המוסכם ונסיים את התאונה הזו בכבוד".

"יפה מאד" אמרו שני השוטים - הגוץ והשרוך - וצעדו כתף גבוהה מכתף עד שניצבו סמוך לעגלת היהודים ותרו בעיניהם אחרי דמות של רב. אתה יודע ידידי מה עושים יהודים כשגויים מתקוטטים? פשוט מאד, פותחים דף גמרא וצוללים לסוגיה. השרוך והגוץ גילו בבטן העגלה, חסיד זקן שזקנו הלבן יורד לו על פי מידותיו, וביקשו ממנו לפסוק חד-משמעית, מי החשוב מבין השניים. ושוב התחילו השוטים לשבח את עצמם, זה בגבורתו העצומה ובשלל נצחונותיו בשדה הקרב, ורעהו מפאר את עושרו ורוב נכסיו. "מה שתחליט נקבל על עצמנו" הבטיחו הגנרלים.

מהנהן החסיד הישיש בראשו ימינה ושמאלה, מטה ומעלה, מביט בעיניו היוקדות בשני הערלים הגאוותניים, ומזמזם ניגון חסידי מן הטיש האחרון של אדמו"רו. לאחר 5-6 דקות של הרהורים הוא מתחיל לדבר.

"תראו רבותי הגנרלים החשובים, לאחר שדנתי הדק היטב בסוגיה הקשה שלפני, הגעתי למסקנה אחת חותכת, מי שירד לשוליים הוא דווקא החכם שמביניכם, הוא יסיט כרכרתו לשוליים ויאפשר לטיפש מביניכם לעבור ולהיעלם מעבר לאופק".

"נו מר לוי, מה את חושב התרחש? לא יאומן, שני הגנרלים, הגוץ והארוך פתחו בריצה לעבר כרכרותיהם והורו לעגלונים שלהם לרדת לשוליים,

כדי "לאפשר לטיפש להיעלם מהר מן האופק, ויפה דקה אחת קודם".
כן, הפלא ופלא שני הגנרלים המנופחים ירדו לשוליים, הציר נפתח
והפקק נמוג לו. ועכשיו בוא נעשה חשבון-נפש, לא עדיף להיות חכם וגם
וותרן לפני הוויכוח, מאשר טיפש - שחושב שהוא חכם אחרי הוויכוח? -
שיורד לשוליים. תחשוב על זה מר לוי".

"סיפור ענק רונלד, מיד כשיתפרסם אשלח לך אותו בפאקס למנהטן".

פרי קטן - מאחורי הסיפור

מאד לא נעים לכתוב זאת, אבל נסיוני לימדני, שהעולם
גדוש ב"גנרלים" יהירים ומנופחים שעומדים על
עקרונותיהם ומרסקים את חייהם וחיי קהילותיהם. יש
להם ק"ן תרוצים לעמידה העיקשת שלהם על הרגליים
האחוריות, וחסר לך שתייעץ להם לוותר. הם יבלעו
אותך חי על עצתך המטופשת. הרי רק הם מבינים, רק
הם חכמים, רק הם יודעים מה נכון לחולל לזולת.

הסיפור המתוק הזה כבש אותי בפשטותו, בהסבר הכל
כך ברור, כי העקשן הגאוותן, הוא הטיפש. הוותרן - איך
לא - הוא החכם.

כשלעצמי, אינני יודע אם וותרן גדול אנוכי, אלא לפחות
תחושה דקיקה של "גנרל מטופש" מפלחת את יישותי
כשאני עומד על רגלי האחוריות עבור איזה עקרון זניח.
ואם כך הסיפור פעל עלי, דיינו.

כבשונו של כבשוני

לאברך עדין הנפש בניהו כבשוני לא היו חיים קלים. בכלל לא. די אם נאזכר כאן, שהוא ושתי אחיותיו הקטנות ממנו, התייתמו מאביהן צוריאל ז"ל בעודם ילדים בגיל הרך, ומספר שנים אחר כך נפטרה אמם - חנה - ממחלות ומצער. בניהו זה, כבר מגיל 9 היה צריך לעמוד על רגליו ולחשל לעצמו נתיבי התמודדות בחיים עם מבטים חודרים של אמונה, אל מול מה שנראה זעפו השוצף והגועש של ים החיים הסוערים, בעוד הוא, יש לו בקושי ספינת אגוז קטנטנה.

מה לנו להכביר במילים, במשך עשר שנים לפחות נאבק הילד, הנער הבחור, בניהו בסערות הזמן ויכל להן. דודיו, אחי אביו ואמו היו אנשים חילוניים, ולכן אמו חנה - בעודה בחיים - העדיפה לא להסתייע בהם, כדי לשמור מרחק חינוכי סביר, בין ילדיה היתומים התמימים, לבין החשיפה הלא בריאה לעולם החולין ותחלואיו. כשהיא הלכה לעולמה, מצאו חברותיה מכתב בכתב ידה, צוואתה האחרונה, בו היא מבקשת שילדיה הקטנים יועברו למשפחות אומנה חרדיות, "ואני מתחננת שהקשר בינם לבין הדודים לא יהיה הדוק מדי, עד אשר יעמדו על דעתם כאנשים יראים ושלמים".

בקשתה התמלאה במלואה, בניהו הועבר למשפחה בצפון, ושתי אחיותיו למשפחה בדרום, ובכך נגזר על היתומים - מעבר לצער היתמות - גם ניתוק כפוי.

בניהו הילד עבר טלטלות לא פשוטות. המשפחה הראשונה אליה הגיע לא היתה רגישה מספיק למצבו הנפשי, וחצי שנה אחר כך הוא הועבר למשפחה אחרת. גם כאן לא עלה השידוך יפה, עקב קוצר רוחו של אב המשפחה למשובותיו של היתום, שחיפש לבצע תעלולים כדי להפיג מעט מצער.

עד גיל 19 עבר בניהו חמש משפחות אומנה, כאשר מפעם לפעם הוא שומר על קשר טלפוני עם אחיותיו הקטנות רחל ונעמי, אותן זכה לראות פעם או פעמיים בשנה, ולעמוד על התפתחותן. בגיל 19 הוא מתקבל לישיבת "הדר יונתן" בבני ברק, ושם הוא מוצא בית כלבבו. ראש הישיבה הרב צבי שמואלי אימצו כבן בית לכל דבר, ושנתיים אחר כך שידך אותו בשעה טובה ומוצלחת, עם בחורה יראת שמים מבית טוב.

בניהו הצעיר, אחרי ניתוק רב שנים מחליט להזמין את דודיו לחתונתו. הוא מאתר את הכתובות, ואף מנהל שיחה טלפונית עם כמה מהם. שתי דודותיו מצד אמו מגיעות לחתונה ושמחות על ההזמנה. מצד משפחת כבשוני נושבת רוח קרה. רק דוד אחד מגיע, צעיר האחים נפתלי כבשוני, עורך דין במקצועו. שלושת דודיו - אלברט, עמרם וציון - מתעלמים. אחד מהם, רווק מזדקן, ציון כבשוני הוא איש עתיר נכסים, ההתעלמות שלו נבעה מקשיי תפקודו, אך הוא דאג להפקיד צ'ק נאה בידיו של אחיו הצעיר נפתלי שיעבירו לחתן החביב, בנו של אחיהם צוריאל ז"ל.

הפגישה בין נפתלי הדוד לבין בניהו החתן, היתה דווקא חמימה ונעימה. לאחר חיבוק ונישוק כמנהג בעלי שמחה, לוחש נפתלי עורך הדין על אוזן אחיינו "בניהו יקירי, אשמח שתהיה עמי בקשר, אעזור לך אם תפנה אליי". המילים הללו נעימות וטובות, ועושות טוב ללבו של בניהו, שמחפש קירבה משפחתית.

* * *

קשים חייו של אברך צעיר, ובניהו נאלץ לעבור דירות שכורות אחת אחרי השניה. ילדים נולדים ועול החובות משתרג על צווארו.

רק אחרי שלוש שנים הוא אוזר אומץ להרים טלפון לעו"ד נפתלי כבשוני, ולספר לו בעדינות על מצבו. "בניהו אתה צדיק! תגיע אלי, ואעזור לך".

עוד באותו ערב רושם עו"ד כבשוני צ'ק שמן. מחציתו הלוואה, ומחצית מענק לבן אחיו, מה שמסייע בעדו לחסל את חובותיו הישנים, ולשלם שכר דירה לשנה קדימה. האברך כבשוני נפעם מן הנדיבות של דודו.

* * *

חצי שנה אחר כך, מקבל בניהו כבשוני מכתב רשמי לקוני עליו חתום עו"ד נחמן מרצבך מת"א "מר כבשוני בניהו שלום רב. הנדון: זכויותיך בירושה. דודך ציון כבשוני נפטר ערירי לפני כחודש, והותיר הון בנכסים ובמזומן הנאמד ב- 30 מליון ₪ לפחות - על פי החוק - הנך אחד היורשים. הנני מייצג את שני דודיך אלברט ועמרם כבשוני אשר פתחו בהליכי תביעה נגד אחיהם נפתלי כבשוני, שלטענתם המוצדקת "גנב" מהם את חלקם בירושה. באם תצטרף למאבק המשפטי עמם כתובע, תוכל לקבל את חלקך היחסי הנאמד בסכום של כמה מליונים. אבקש את תגובתך".

בשיחה הטלפונית חשף עו"ד מרצבך בפני בניהו האברך התמים, מאבק משפטי מכוער בין האחים כבשוני, אשר מעבר לסיכסוך הממוני גרם לשינאה וטינה משפחתית. "אבל אתה בניהו צריך להיות חכם. תצטרף לתביעה ויהיו לך בקרוב כמה מליונים בכיס".

על פי עו"ד מרצבך, אחיהם הצעיר של משפחת כבשוני, עו"ד נפתלי, אוחז בידו צוואה עליה חתום אחיו ציון ז"ל ובו הוא מעביר את כל נכסיו לאחיו הצעיר. "אלברט ועמרם טוענים שהצוואה הוצאה במירמה תוך ניצול מחלתו וחולשתו של אחיהם ציון. אני אוכיח זאת במשפט והצוואה תחולק באופן שוויוני בין כולכם".

כשהשיחה הסתיימה חש בניהו סחרחורת שאימה למוטט אותו. מצד אחד הוא אברך עני המשחר לפת לחם לעולליו, ומצד שני דווקא נפתלי

הוא הדוד היחיד שהתייחס אליו ועזר לו במצוקתו. אם יצטרף לתביעת דודיו, יש אומנם סיכוי שיקבל סכום שיסדר אותו לכל ימי חייו ויאפשר לו ללמוד תורה. ומאידך, זו תהיה כפיות טובה כלפי הדוד נפתלי שדאג לו.

האדם שהכי קרוב ללבו, הוא גבאי הצדקה הרב מרדכי שרביט, אשר כל חג ומועד דואג לבניהו למוצרי מזון, בגדים, ואף לסכום כסף נאה לשמח את רעייתו ועולליו. רק לפני מספר ימים, שלשל לידיו הרב שרביט סכום של 1,000 ₪ דמי קמחא ד'פסחא.

גבאי הצדקה הרב שרביט היה עסוק עד למעלה מראשו. עוד יומיים חג הפסח, והפניות לקופת הצדקה שלה זורמות בקצב. הרוב נזקקים, ויש גם מעטים שתורמים בעין טובה. כשנכנס בניהו כבשוני לבית הגבאי, קיבלו זה במאור פנים והושיבו לידו. "כן הרב בניהו, אשמח לעזור לך...".

"תשמע הרב שרביט, אני נמצא כרגע בבלבול לא פשוט". לאחר ששירטט כבשוני את התמונה לפני שרביט, ביקשו עצה ותבונה, כדי להיחלץ מן המצב המוזר והתמוה.

"הרב שרביט, אין לי קשר מיוחד עם דודיי, למעט המילים הטובות והכסף שנתן לי כהלוואה ומענק הדוד נפתלי. עורך הדין מרצבך משוכנע שאם אצטרף לתביעה אזכה בסכום ענק... אבל לא נעים לי מנפתלי שהגיע לחתונתי, ואמר לי גם כמה מילים טובות".

"תראה בניהו, אני לא רב גדול וגם לא פוסק. אני גבאי צדקה פשוט, שמשתדל לעשות מלאכתו נאמנה, אבל אם אתה שואל מה דעתי, אז לבי אומר לי, משוך ידיך מן השריפה הזו. לא מיניה, ולא מקצתיה. יהודי חייב להכיר טובה לחבירו אפילו על מילה טובה אחת, וגם על פרוטה אחת. ודודך נפתלי הטוען לירושה כולה, טוען שהכל שלו, אז תן לקב"ה לנהל את הדין כפי ראות עיניו. אתה מחוץ לתמונה וכל זאת מתוך אמונה תמימה שמה שמגיע לך תקבל, ושום השתדלות משפטית או אחרת לא תעזור".

כשיצא בניהו כבשוני מבית הגבאי שרביט, הוא נשם לרווחה. טלפון קצר לעו"ד מרצבך "מר מרצבך, אני יוצא מכתב התביעה. תודה רבה לך על פנייתך".

תראו, האברך היקר בניהו כבשוני הוא לא מלאך, וכשהוא קרא בהגדה של פסח, שבני ישראל יצאו ממצרים ברכוש גדול, ניצנצה במוחו מחשבה קטנה של תאוות ממון, אבל בין המרור להלל האחרון היא התאיידה לה כלא היתה, והסיפור המשפטי של דודיו בני משפחת כבשוני פשוט נמוג מזכרונו במשך שנה שלמה.

ערב פסח שנה אחר כך, יומיים לפני בדיקת חמץ, צילצול טלפון.

"שלום בניהו, מדבר נפתלי הדוד שלך. מה שלומך...".

"הו שלום דוד נפתלי, פסח כשר ושמח...".

"כן בניהו, אצלך הולך להיות פסח כשר זה בטוח, אבל אני מאמין שגם שמח. ובכן, ברגע זה העברתי בהעברה בנקאית לחברת הבניה "בוני הארץ הטובה" 850,000 ₪, רכשתי דירה על שמך בעיר מגוריד ומחר עליך לחתום על כמה מסמכים נוספים, כדי שהיא תעבור על שמך בטאבו. כמו כן בשבועות הקרובים אעביר לך ולאחיותיך סכומים נאים ביותר המסתכמים בכמה מליוני ₪, ואני מקווה שאתה מרוצה...".

בניהו חש קוצר נשימה, והוא התיישב על כסא פלסטיק, לקח אוויר והמהם מ... מ...

"תודה דוד נפתלי, ממש תודה, זה לא מגיע לי... על מה ולמה?".

"זה מגיע לך בניהו, זה הרבה בזכות העובדה שלא התפתית לעורך הדין של הדודים שלך, ולא נכנסת לקלחת המשפטית המיותרת ואני גם יודע מדוע? כי אתה יהודי ירא שמים והייתה לך הכרת-הטוב על העזרה הקטנה שהעברתי לך לפני כמה שנים. ואגלה לך סוד קטן, ציון ז"ל הדוד שלך, העביר את הירושה לרשותי והורה לי להשתמש ברובה הגדול לצורכי צדקה וחסד... ולעזור ליהודי צדיק כמוך זו לא צדקה וחסד?!?".

* * *

חמש דקות אחר כך התיישב בניהו מול הגבאי שרביט והודיע לו "הרב שרביט, העצה שלך הפכה אותי למיליונר, אבל כדי לעמוד בנסיון העושר, הנני נודר כאן ועכשיו להעביר למעלה ממחצית הסכום לצדקה, על פי ראות עיניך".

בין המרור להלל האחרון, חש האברך בניהו כבשוני, עד כמה מדוקדקים חשבונותיו הכבושים של הקב"ה.

תאוות הממון בדורנו, דור יתום, היא עצומה ונוראה, ורבים חללים הפילה. משפחות נהרסות עקב מאבקים משפטיים על כסף ושווה כסף, על ירושות קטנות כגדולות. גבאי הצדקה בסיפורנו, הוא ידיד קרוב שלי, אשר במידה רבה לקח על עצמו אחריות רבה. לוותר על ממון כה רב, מבלי לנצל את הזכות להנות ממנו, זה נסיון שלא רבים היו עומדים בו.

"תראה" הרב לוי אמר לי גבאי הצדקה "העצה שקיבל ממני כבשוני, היא לא דבר חדש. לימדונו רבותינו שאין אדם נוגע במה שמוכן לחבירו אפילו כמלוא הנימה. והשתדלות זו אחרת, שיש בה גם פגיעה בהכרת הטוב היא חורבן גדול, עובדה כבשוני מליונר".

עם עובדות לא מתווכחים.

חריץ גבינה בולגרית, ובגאט

"נו הרב לוי, אם אתה לא מתגעגע אלי, אז אני מתגעגע אליך. אם אתה לא מייצר געגועים, אז אני עושה את העבודה בשבילך".

איך לא, ידידי האמריקאי הותיק רונלד צוקרמן בשידור ישיר מ-U.S.A., בטח יש לו סיפורון עם מוסר השכל שיעשה נחת לחמשת קוראי הנאמנים.

"הו ר' רונלד, תענוג לשמוע ממך, ושיהיה לך ברור, יש לי בציקלון כמה וכמה קילוגרמים של געגועים אליך, אבל בצוק העתים לא תמיד מסתייע בעדי לחייג לסלולרי שלך, ואתה שתהיה בריא, מן הבחינה הזו עושה את העבודה טוב מאד בשבילי. אתה מחייג, מספר סיפור טוב, אני משכתב אותו, מטגן אותו היטב מכל הצדדים כדי להגישו - חס ומהביל בשם שנינו - לקוראנו היקרים, ואין שותפות יותר נעלה מזו האמן לי".

"שותפות אמרת מיסטר לוי? יש לי סיפור מתוק על שני ידידים נחמדים, שאומנם לא עשו שותפות עיסקית, אבל עשו משהו דומה, ובסופה של הדרך נצא ממנו עם מוסר השכל גדול".

"ר' רונלד אהובי, אתה יודע שכשאתה מתחיל לרמוז על אופיו של הסיפור, הסקרנות שלי נוזלת לי מבין האוזניים עד לכף ידי הימנית המיומנת".

"ובכן, בעיירה יהודית קטנה על קו הגבול בין ליטא לפולין, אי אז בימים, היה היו שני ידידים טובים וותיקים, שנהגו לפרגן זה לזה על כשרונם המקצועי. אין לי ספק שיש לך שכל ישר, ואתה מבין שלא מדובר בשני סנדלרים, או בשני חייטים, כי הלוא חז"ל כבר לימדונו פרק מאלף שאין אומן מחמיא לידידו בעל אותה אומנות.

"מעניין, מה היה עיסוקם?"

"סבלנות, הנה זה מגיע. קיר לבנים משותף הפריד בין המאפייה הצנועה של ר' אפרים בגאטי, לבין המפעל הקטן ליצור גבינות של שרגא גבנוני. הודו לה' כי טוב, תחרות עסקית לא היתה ביניהם, אם כי העניות היתה לחם חוקה של אותה עיירה ציורית וקטנה, שמרבית תושביה היו חוטבי עצים ושואבי מים, קשי-יום להפליא. הנה כי כן, לא פעם ולא פעמיים ההכנסה היומית של השניים היתה זעומה, וחלון הראווה שלהם נותר עמוס בגבינות ולחמניות. עד שבוקר אחד העלה שרגא גבנוני - תוך לעיסת חריץ גבינה בולגרית ותחיבת זיתים שחורים לפיו לאיננו הטעם - רעיון לא מקורי במיוחד.

"מה דעתך פרויקט בגאטי, שנעשה בינינו עיסקה נחמדה, שבוודאי תשמח את שנינו, את נשותינו ובני ביתנו.

"כולי אוזן" השיב אדון בגאטי תוך כדי לישת עיסות בצק בגודל בינוני "אם זה יוסיף לנו לפרנסה, אז בכבוד".

"תראה פרויקט, אני מעריך מושבע של הבאגטים שלך, ואתה חובב אדוק של חריצי הגבינה הבולגרית שלי, ואנחנו מדי בוקר רוכשים בכסף מלא זה מזה, גבינה ובאגטים. זה מיותר ולא רציני. אני מוכן להעמיד לך כל בוקר חריץ גבינה בולגרית במשקל קילוגרם אחד, ואתה תעביר לידי בקניין גמור, באגט ארוך וטרי אף הוא במשקל קילוגרם אחד. 1,000 גרם גבינה מול 1,000 גרם באגט, וששון ושמחה במעוננו, אין לי ספק שנשותינו תשמחנה ותרננה מכך שהמעות נשארות בכיסים והשפע ירווח במעוננו".

"קניתי את הרעיון" השיב פרויקט ותחב לתנור שלושה באגטים באורך מטר ועשרים כל אחד.

"והנה הרב לוי העיסקה הפשוטה והמשביעה יצאה לדרך, תוך כדי לחיצות ידיים וטפיחות הדדיות על השכם. בגאטי את גבנוני פתחו את הבוקר שלהם (לאחר תפילת נץ כמובן) בכך שמר גבנוני מניח חריץ גבינה בולגרית גדול מימדים עטוף בנייר, על דלפק המכירה של פרויקה בגאטי. חמש דקות אחר כך נכנס בגאטי עם באגט אדיר מימדים לגבנוניה של גבנוני ומניח על דלפקו, את הלחם האפוי והמדיף ניחוחות מעוררי תיאבון. חצי שעה אחר כך מגיע ילד מכל משפחה, והללו אצים רצים לביתם או חזים באגט וחריץ גבינה בולגרית כדי להכין את הכריכים לבית הספר. כן, מפעם לפעם היה מתווסף לבאגט תבלין כמו זעתר, או שומשום נורבגי, מעת לעת היה נספג קימל או פלפל שחור ומוסיף ארומה טבעית לחריץ הגבינה הבולגרית. בקיצור העיסקה עשתה שמח לכל הנוגעים בדבר.

"נו רונלד, איפה העוקץ? זה סיפור לבית זקנים.

"לוי!!! אני מתפלא עליך, ככל שאתה מתבגר אתה מאבד סבלנות, אז הנה העוקץ. אחרי חצי שנה, כמעט מבלי משים וללא הודעה מוקדמת - ומתוך אמון מלא - מניח שרגא גבנוני את הבאגט החם על משקלו, ועיניו מתפלבלות, המחוג השחור נעצר על קו-המשקל: 800 גר'. הבאגט - ריבונו של עולם - שוקל 200 גר' פחות ממה שסוכם. זאת למודעי שאדון גבנוני עדיין דן לכף זכות את ידידו האופה, והחליט לשקול את הבאגט גם למחרת. נו, מר לוי, לא יאומן כי יסופר, אם בתחילה סבר גבנוני כי הדבר נעשה בטעות, בתום לב, מבלי משים, אזי במשך שבוע ימים, כמו שעון שווייצרי, משקל הבאגט של פרויקה בגאטי עמד על 800 גרם בדיוק. סערה של פרץ רגשות על נוכלותו של ידידו האופה, החלה מפעפעת בקירבו של יצרן הגבינות, וביום השמיני כשגילה שמשקל הלחם ירד ל-750 גרם, הוא רץ בזריזות לבית-הדין בעיירה, וביקש מהדיין המכובד ירחמיאל חרוזי, לפתוח תיק תביעה כנגד ידידו, אשר גזל ממנו במשך למעלה מחצי שנה... 200 גרם מאפה בכל יום...

"מתחיל להיות מעניין רונלד, זה כבר סיפור עם תאוצה.

"אני שמח מיסטר לוי, ובכן כבר בשעת הצהריים הוזעק פרויקה בגאטי על ידי שליח בית הדין לעמוד בפני הדיין חרוזי, וכשגילה להפתעתו מי התובע בלע את לשונו מתדהמה.

"ריבון העולמים ר' גבנוני, אתה תובע אותי על גזל, מה פשעתי? מה חטאתי? איך אתה מעז להעלות על דעתך שאני אפרוץ לחנותך ואגנוב?

"תרגע פרויקה תרגע" ביקש חרוזי הדיין. "שרגא גבנוני טוען שבעיסקת החליפין שלכם, לפיה הוא מעביר לך חריץ גבינה במשקל 1,000 גרמים, אתה אמור להעביר לרשותו באגט במשקל 1,000 גרמים... והנה וראה..."

"וכאן שולף הדיין חרוזי חמישה או שישה באגטים - כולל הבאגט הטרי - מתחת שולחנו ומניח אותם על המשקל שלפניו.

"עיניך הרואות פרויקה, הבאגטים שלך שוקלים 800 גרם, ואולי קצת פחות, מה לעשות חברך גבנוני צודק, כל יום גזלת ממנו 200 גרם לחם, תכפיל במאה ושמונים יום, מדובר בסכום רציני... הלוא כן?" הביע תמיהה הדיין חרוזי. "נו ומה יש לך להגיד על ההוכחה הבוטה הזו? ביקש חרוזי מכבוד האופה.

"גרד אדון בגאטי את פדחתו במבוכה והשמיע את משפט המחץ: "כבוד הדיין חרוזי, אני מאד מצטער, יתכן שנפלה פה אי-הבנה. גבנוני ידידי הוא הזריז מבינינו, והוא החלוץ שמעביר אלי מדי בוקר חריץ גבינה. אני מניח את החריץ על המאזניים שלי ומניח מן העבר השני באגט באותו משקל, אם אני יוצא מתוך הנחה שהחריץ הבולגרי של גבנוני שוקל 1,000 גרמים, אזי גם הבאגט שוקל 1,000 גרמים, אבל אם החריץ שהועבר לידי צנום יותר, אז הבאגט - אף הוא - מצטמק ורע לו. והנה דווקא הבוקר, מפלאי תמים דעות, אף אחד מילדי לא בא לקחת את החריץ של גבנוני והוא ניצב לו עדיין עטוף בחנותי, הבה ניגש לשם נשקול את החריץ, ואז ניווכח מי מביננו הגזלן".

* * *

"אין כאן מקום להאריך במילים ידידי הסופר, חריץ הגבינה של גבנוני נשקל מכל הצדדים ובכמה משקלות ונמצא משקלו כ- 800 גרם. ומי הגזלן? וחשבתי לעצמי שזה סיפור חינוכי וראוי ללמדנו מוסר גדול. השם - צילך -, הקב"ה הוא הצל שלנו, אנחנו גונבים, משקרים, מזיקים, כך גם ההנהגה האלוקית כלפינו. מודדים לנו מידה כנגד מידה, וברגע האמת נחשף קלונו לעין השמש, כאשר המאשים נהפך לנאשם. ואם לא הייתי כרגע באמריקה, אלא בישראל, אני מאמין שהיינו מתיישבים בצוותא לארוחת בוקר עסיסית הכוללת באגט טרי עם המון גבינה בולגרית. הלוא כן?"

"אתה ענק צוקרמן... הסיפורים שלך תמיד מעוררים תיאבון".

פרי קטן - מאחורי הסיפור

הסיפורים של עמיתי האמריקני הקשיש, הם תמיד ססגוניים ושופעי מוסר השכל. שיהיה ברור, יש פער

גדול בין הניסוח שלו, לבין מה שכתוב כאן, אבל המוסר-השכל תמיד נשאר נוקב, מרעיד לבבות, מחוייך אך גם מחייב חשבון נפש.

אגב כך, יש לי תענוג מיוחד לכתוב סיפורים קטנים מן הסוג הנ"ל ולחדור לקרביים של עיירה יהודית מתוקה שהזמן בה עומד מלכת, והדמויות שלה טרחניות משהו, ואפילו קצת פשטניות. אין לי מושג מדוע, אבל בעת כתיבת סיפורים מן הסוג הזה, מתנגנים באוזני צלילי הכליזמרים של פעם.

יא-בס-בס-בס-בס באאאאאאס!!!!

במחיצתה של לאה

היא היתה בכיתה ד' או ה' כאשר הגיע הרב יחזקאל שרביט לבית ספרה במושב הקטן בו התגוררה, במסגרת שיחת חיזוק באמונה וצניעות. עיניה היו נטועות בדמותו הקורנת של הרב הצדיק אשר עיניו היו שמוטות מטה - לכל אורך הדרשה - ופיו שופע סיפורים וחידושים, מור ובשמים של תורה ויראת-שמים. לאהלי' בר-נתן היתה ילדה שקטה, כמעט בלתי מורגשת, אבל עם נשמה שסופגת כל חיזוק, יונקת כל מילה חמה שמקרבת את בתו של מלך, אל ארמונות האמונה בהיכלות מצוחצחים.

הו, הו, הסיפור על קלרה קרע את לבבה.

"נערה קדושה היתה קלרה שגדלה בעיירה קטנה במרוקו" סיפר הרב שרביט בקול חנוק "נערה גיבורה, בת מלך מלכי המלכים, כלילת המידות, ומעל לכל, צנועה. אבל השטן, הוא הנחש הקדמוני, לא יכול היה לסבול שבת ישראל נשגבת שכזו תעבור בעולם מבלי להעמידה בנסיון נורא. רצה להכשילה. והנה יום אחד הבחין בה הנסיך הישמעאלי מחמוד השלישי, והרהור רע צמח במוחו המעוות. השם ירחם, הנוכרי הרע הזה ביקש לישא את בתה של רחל אמנו, הטהורה, עדינת הנפש, זו שמיועדת על פי מידותיה להקים בית נאמן עם בן תורה תלמיד חכם השוקד על תלמודו..."

הסקרנות בערה בלאהליה. הסיפור על קלרה מרתק ומסעיר. הלב נכמר. היא שומעת שהנסיך הרשע מאיים אליה ועל בני משפחה להיכנע לו, רוצה לכפות עליה לנטוש את ביתה ואמונתה ולהתגורר בארמונו, עפרא לפומייהו. איומיו מצמררים, וכשהיא מסרבת הוא מחליט להרגה, ליטול את הנשמה המתוקה שלה בעודה באיבה, עוד בטרם יפתח הפרח במלוא עלי כותרתו אל האור האלוקי.

"קלרה מסרבת!!!" היא לא חשבה פעמיים זועק הרב שרביט מרוגש עד דמעות. "היא מודיעה לנסיך, אני מוכנה למות ולמסור נפשי, ולא אכנע לאיומיו. דת ישראל, איננה מקבלת קשרי חיתון בין ישמעאלי ליהודיה".

לאהליה מרגישה דמעה זולגת. היא לא רוצה שקלרה תמות, היא מצפה לנס, היא מייחלת שהקב"ה ירחם וישלח ישועה. אך בהדי כבשנא ד'רחמנא למה לנו?

"הנסיך האכזר מצווה לקשור את קלרה הענוגה והטובה בחבלים לסוסו האציל, כדי שימשוך ויגרור אותה בדהרה על גבי שבילי האבן בינות לסלעים ועל גבי קוצים, עד למותה הנורא, פצועה ומרוסקת..."

לאהליה בוכה.

"הנסיך ערל-הלב מתיר לה לבקש בקשה אחרונה בטרם תשלח אל המסע האחרון של חייה הקצרים. "אם תעתי לי" הוא אומר "תזכי לחיים. אם לא - מותך מזוויע יהיה - ומה בקשתך האחרונה קלרה העקשנית?"

"אני מבקשת לקשור את שמלתי - בחבלים ובסיכות - חזק חזק לרגליי משיבה הצדקת הצעירה, ומסביר הרב שרביט "קלרה הקדושה יודעת שכאשר יגרור אותה הסוס עלולה צניעותה להיפגע, ואין זה ראוי לנערה צנועה כמותה שדווקא בדקות האחרונות לחייה תפגם טהרת הליכותיה.

"כן, בקשתה מולאה, שימלתי נקשרה היטב עד כי תחבה סיכות ברזל לבשרה כדי שלא תשתחרר שמלתי. מיד אחר כך הסוס פתח בדהרה נוראה וגרר את קלרה אל מותה... כן היא מתה, אבל מתה צנועה, עד היום שמה של קלרה הקדושה מוזכר בסילודין ובהתרגשות בקרב קהילות מרוקו, קברה הפך למוקד עליה לרגל, ורבים זוכים לראות שם ישועות.

"בנות יקרות" סיים הרב שרביט את דרשתו "הנה לכן דמות מופת של בת ישראל שהיתה מוכנה להקריב את חייה בשביל לקדש שם שמיים, ובקשתה האחרונה בצלילות דעת היתה לשמור על צניעות בת מלך, עלינו לשאוף ולהדמות לה, ולהקים בחיי חיותינו בתים צנועים ומקודשים".

במשך שנים רבות ליוותה דמותה של קלרה את לאה'לה בר-נתן מן המושב הקטן, וגם אחרי שאביה יוסף העביר את משפחתו לעיר הצפונית, לא משה דמותה מעיניה ומלבה. קלרה הלכה איתה והיא הלכה עם קלרה לכל אורך הדרך לקראת בנית הבית היהודי.

אם מישהו יכול היה לחקור את צפונות ליבה של בת הסמינר הביישנית, אזי היה מגלה, שבסתר ליבה רוצה לאה המתבגרת להגשים את חלומה של קלרה שהסתלקה בטרם-עת, ולהקים - לעילוי נשמתה - משפחה מפוארת וצנועה, בדיוק כמו שקלרה רצתה.

ושעון החיים זולג לו לקראת היום המיוחל.

* * *

"אבא, אני מתחננת לפניך, תעשו הכל כדי לשפר ולהגביה את המחיצה בין עזרת הנשים לבית הכנסת" ביקשה לאה'לה מיוסף אביה שנבחר לועד בית הכנסת "אבן העזר" בעיר הצפונית.

נסיונותיו של יוסף עלו בתוהו. חברי הועד התנגדו "אין כסף, המחיצה סבירה, זה לא הזמן", תרוצים מתרוצים שונים.

חמש שנים של נסיונות ובקשות לשדרג את המחיצה עולים בתוהו. לאה'לה מעדיפה להתפלל בבית כנסת אחר. אביה מבין ללבה. צניעות.

ר' יוסף בר-נתן הגבאי היקר הוא אדם חולני אשר בקושי מפרנס את משפחתו, הוא אוסף פרוטה לפרוטה כדי לחסוך כמה אלפי שקלים לנדוניה של לאה'לה, שבחסדי השם עוד שנה יוצאת לשידוכין. בסמינר מעריכים אותה מאד, היא מוכשרת, מעודדת את חברותיה בביישנות אך במתיקות, ומעל לכל היא הרוח החיה בכל מה שקשור בצניעות. היא לקחה נושא עליון זה על כתפיה ולמדה את הלכותיו בדקדוק רב. החל מצבעי הבגד, גובה השמלות ואורך השרוולים, סוגי הגרביים ועוביין, איסוף השיער. ה - כ - ל.

הנהגות הצניעות בסמינר שלה היו בתאוצה מתמדת, הכל בזכותה.

* * *

שמו של המשודך נשמע לה מוכר מאיזשהו מקום. המחמאות והדעות עליו היו מעודדות ומחזקות, הוא היה מבחירי ישיבת "תפארת הקודש". אחרי הפגישה השלישית דיווח השדכן גרשון כרמיאלי לשני הצדדים, שמחר בערב סוגרים וורט. חתן מפואר הוא אהוד שרביט בנו של הרב המזכה יחזקאל שרביט, מי שהכיר ללאה'לה את קלרה גיבורת הצניעות.

"אביך שיחיה, נטע בי המון יראת שמים באותה דרשה בעודי ילדה קטנה. לא אגזים אם אומר לך, שהסיפור על קלרה הוסיף לי כוחות להתחשל ולדבוק בדרכי אמותינו הקדושות" כך סיפרה לחתנה המיועד אהוד, ואז נשמה עמוק וביקשה ממנו בקשה יקרה "אהוד, אבי יוסף שיחיה היא איש פשוט, כל חיינו התנהלו בפשטות ואפילו בדחקות. הסתפקנו במה שיש. אני יודעת שחתונה היא יום נשגב, והארנקים פתוחים והגמ"חים חוגגים, אבל ברשותך אני רוצה שננהג באיפוק ולא בבזבז. ולכן יש לי בקשה אהוד".

"בהחלט, אשמח למלא אותה" השיב החתן העתידי.

"אינני מבקשת לעצמי חליפות שמלות ונעליים, גם לא תכשיטים. אבא שלי הטוב, חסך כמה אלפי שקלים כדי לקנות לי בגדים משובחים, תכשיטים, מצעים וכלים, ברשותך אני מוותרת על ה-כ-ל. ואם תתיר לי, אבקש מאבא שיעביר סכום זה לנגר, כדי שיקים מחיצה ראוייה לשמה בבית הכנסת "אבן העזר" בשכונתנו, לצערי לא נשמרים שם גדרי הצניעות כהלכה... אתה מסכים?".

אהוד שרביט גדל אצל אביו, איש צנוע וענו שמסר נפשו לזיכוי הרבים, פקד בתי ספר ומשפחות וחיזק לאמונה תמימה ולצניעות. הבקשה הזו נפלה על ליבו המזוכך כמו זרע על אדמה לחה ותחוחה. "מסכים" ענה לה מרוגש. "אין מתנה גדולה מזו לקב"ה ולעמו ישראל לרגל נישואינו".

"אבא, אהוד ואני מבקשים שאת הכסף שחסכת עבורי לנדוניה, תקדיש לצורך הקמת מחיצה מהודרת בבית הכנסת. אני אסתפק במה שיש. גם אהוד גדל על ברכיה של ההסתפקות במועט והוא מברך על כך".

רבי יוסף בר-נתן לא הסכים, היה לו קשה לקבל שכספי הנדוניה יועברו לנגר לבניית מחיצה. "בתי היקרה" אמר "נדוניה זו נדוניה, ואם ירצה השם ועד בית הכנסת יסכים לבסוף להקים מחיצה חדשה...".

לאהליה לא הגיבה, כבודו של אבא מעל לשאיפותיה.

* * *

אנחנו לא מנהלים את העולם, וחשבונות שמים נסתרים מעיננו. חודש לפני החתונה חלתה לאהליה בר-נתן במחלה הנוראה. החתונה נדחתה... אבל בטרם נקבע התאריך החדש, השיבה לאהליה בר-נתן את נשמתה לאביה שבשמים.

שעה לפני מותה היא לחשה לאביה: "אבא, אל תשכח, המחיצה, המחיצה".

כספי הנדוניה של לאהליה בר-נתן הועברו לידי של הנגר השכונתי,
שהתקין מחיצה גבוהה ומהודרת, מחיצה ע"ש לאהליה.

* * *

באזכרה, ביום השלושים לפטירתה עלה להספידה הרב יחזקאל שרביט
ואמר: אם חשבתי לעצמי שקלרה היא סיפור נורא - הוד, ששייך לדורות
מן העבר, גיליתי שלאהליה הצדקת, מי שהיתה מיועדת להיות כלתי,
היא קלרה של הדור הזה".

ועשרות עיני נשים דומעות, הציצו דרך חרכי מחיצת העזרה הצנועה
לעילא ולעילא.

פרי קטן - מאחורי הסיפור

את הסיפור המרעיד הזה שמעתי בערב שבת מפיו של
רב חשוב, שהעביר לנו שיעור הלכות. היה ברור לי שאני
הולך להנציח אותו, כי יש בו מסר שחייב לקנות שביתה
בלב כל אשה ובת ישראל.

קצת קשה לכתוב זאת, אבל בעבר היו נשים רבות
שמוכנות היו לשלם בנפשן כדי לשמור על קדושתן
והליכות צניעותן.

היום, לדאבון הלב יש סדקים בחומה ואף אחד איננו
פטור מלזעוק, או לפחות להדק ולחזק את המצווה הזו
בד' אמותיו.

כשסיימתי את הכתיבה, הרהרתי, בשביל מה אנחנו
צריכים סיפורים עצובים, בשביל מה? אולי כדי שנשים
חכמות יוסיפו לקח. אולי.

מליון יורו בהעברה בנקאית

רוג'ר פרנסואה (פנחס) אטיאס הוא אדריכל צרפתי מפורסם שידידו רב לו בתיכנון מוסדות ורבי קומות בפאריז וגלילותיה. חושיו האדריכליים המגוונים ודמיונו היצירתי קנו להם שם פנטסטי בקרב יזמים וקבלנים, מה שהפך את משרדו לשוקק חיים ואת חשבון הבנק שלו למאגר של יורו, העולה על גדותיו. אשתו רצ'ל (רחל) אטיאס ניצבה לימינו, הן כיועצת פיננסית, אך בעיקר כמנהלת משאים ומתנים עם גופים ואירגונים פרטיים וממשלתיים, והכל כדי להכניס כמה שיותר מזומנים לקופה. אנחנו לא נתמקד כרגע בחשבון הבנק השמנמן של הזוג היהודי החביב והדתי כמובן, אם כי נאלץ לחזור אליו בשלב מסויים ומאד קריטי בסיפור המיוחד שלפנינו.

תראו, עם נשים, עם היד על הלב, נצטרך להודות על האמת שפרנסואה את רצ'ל הם אומנם שומרי שבת, אבל הסממן היקר והנעלה הזה, לא מונע מהם להיות פתוחים אל העולם הגדול וסכנותיו. ואם נניח גם את היד השניה על הלב, נצטרך לגלות לכם ביבושת, שבנם האחד והיחיד המוכשר והיקר סטיבי (יששכר) לא בדיוק נעול על שמירת שבת ואין כאן מקום להרחיב, אם כי נאלץ להרחיב בעל כורחנו.

ובכן, סטיבי אטיאס בן ה-25 גדל צמח כמו טרופי והתפנק בתוך צמר הגפן-הסוכרי של הוריו, והכיפה שהוצמדה לראשו בילדותו, לא בדיוק שידרה את מה שבתוכו. הוא אומנם פקד את בית הספר היהודי, אבל אף אבן מקיר לא זעקה שם שהוא צדיק גדול, ואף וכפיף עץ לא יעננה שהוא אמר אי-פעם "קריאת שמע" מושלמת.

כן, הוא היה ילד ונער חביב וסימפטי להוריו, אף פעם לא התחצף, תמיד השיב בנימוס, לא הכעיס מעולם, ובכלל על פני השטח לא שיער לעצמו אף צופה מן הצד את הטלטלה שהוא הולך להנחית על הוריו היקרים, הטובעים עד צווארם בעבודה אדריכלית מאומצת. גם אחר שסיים את לימודיו בסורבון כמהנדס קונסטרוקציה, כפי שאבא ביקש, עוד הבחינו פה ושם בכיפה מכווצת על ראשו, וכשהוא בא לחופשה הוא צעד עם אביו יד ביד לבית-הכנסת של הקהילה המרוקאית המעטירה בפאריז.

הכל היה יכול להיות כל כך חלומי וסכריני, הוריו אפילו הכינו לו משרד מהודר בקומת המשרדים של חברת "אטיאס-אדריכלות חדשנית בע"מ", כדי להכניסו לצוות, אבל הוא הבחורצייק בן ה-25 טרף את הקלפים וריסק את נשמת הוריו... אולי אפילו בלי כוונה.

בערב ל"ג בעומר הוא נכנס לבית הוריו והציג בפניהם את גלורין. "אבא, אמא, זו גלורין ממרסיי, היא אדריכלית מוכשרת, שסיימה לפני שנה לימודיה באוניברסיטת מרסיי, ואני שמח לבשר לכם שאנו עומדים להתחתן בקרוב".

האמת היא שבכל בית יהודי, אפילו לא כל כך דתי, בשורת נישואין מעוררת שמחה. גם אצל פרנסואה ורצ'ל דינדנו פעמוני השמחה. הם נישקו את גלורין, הם נישקו את סטיבי שלהם וברכו אותם בחום רב "מזל טוב, מזל טוב".

"ומתי אתם נרשמים ברבנות של פאריז?" שאל כמשיח לפי תומו פרנסואה אטיאס תוך שהוא מהדק את כיפתו לראשו בסיכה הכסופה.

סטיבי כחכח בגרונו, גלורין יצאה למרפסת, דווקא רצ'ל היא זו שקלטה ראשונה שהצונאמי כבר פה.

גלורין היא נוצריה!!!!!! השם ירחם. שעה אחרי שגלורין נסעה לה, הפך ביתם של האטיאסים ליורה רותחת ומבעבעת.

רצ'ל התעלפה, פרנסואה רץ להביא לה כוס מים, ושפך על פניה.

רצ'ל בלעה שלושה כדורי הרגעה ובכתה ללא הפסקה.

פרנסואה זעק על בנו בגרון נחר: "אתה פרא אדם, אתה בוגד בעם ישראל, תתבייש לך, ככה חינכנו אותך?!".

הצונאמי הזה נמשך שעה ארוכה ובסופו נטל סטיבי אטיאס את תיק הצד שלו, סירק את בלוריתו והפטיר באדישות "צר לי הורי האהובים, זו החלטה סופית...". הוא פתח את הדלת ויצא למרחב הפריסאי, כשהוא מותיר את הוריו ממוטטים נפשית ושבורי לב.

* * *

בואו נקצר קוראים יקרים.

מאותו ערב מר ונמהר נעלם סטיבי ולא הותיר סימן או עקבות. לא טילפן, לא שלח מברק, לא שלח שליח. שומכלום. לעומת זאת, פרנסואה האב השבור, נכנס למוטיבציה עצומה לעשות הכל להשיב את בנו לנתיב היהודי. הוא העביר מסר לכל השלוחים מארץ ישראל, לרבני הקהילות בצרפת ובחוו"ל, שהוא מוכן לתת צדקה בעין יפה. והם הגיעו בהמוניהם. והוא חתם על צ'קים נדיבים בתנאי... שיתפללו על סטיבי יששכר בן רחל, שיחזור בתשובה שלמה וישא בת ישראל כשרה. "תברכו אותו שיבוא הביתה יהודי וצדיק" התחנן.

הצ'קים עפו למכביר, אבל סטיבי? סטיבי כאילו בלעה אותו האדמה.

* * *

האדמו"ר מפלדלפיה, הרב פייביש יוחנן רובינטלר, לא חס על כבודו ומעמדו. מוסדותיו הגדולים ברחבי היבשת היו יקרים לו מאד, וכשהוא שמע על האדריכל הנדיב ועל מצוקתו האישית, הוא נחת - ללא הודעה מוקדמת - במשרדו. כשראה פרנסואה את האדמו"ר הישיש העטור בזקן בוהק, הכניסו במאור פנים למשרדו.

"כן, כבוד הרב, אשמח לעזור ולתרום למוסדותיך".

האדמו"ר הגיש אלבום תמונות ובו פירוט מדוייק של פעילותו העניפה בארה"ב.

פרנסואה הוציא פנקס צ'קים וחתם בזריזות 10,000 יורו.

"כבוד האדמו"ר מפלדלפיה, אתה יודע שגם לי יש בקשה קטנה, אבל היא שווה המון....".

האדמו"ר הציץ בהמחאה ואמר ללא ניד עפעף: "סליחה מיסטר אטיאס, אני לא באתי לכאן בשביל פינט'ס (בוטנים). אני יוצא מכאן עם מליון יורו, לא פחות, אחרת חבל על הזמן שלי והזמן שלך".

פרנסואה נאלם דום, הוא אומנם חילק כסף גדול לצדקה, אבל עדיין המרחק - בין מה שקיבלו רבים וטובים לבין דרישת האדמו"ר - הוא בלתי נתפש. פרנסואה ניסה להדחיק מעצמו מחשבה שהאדמו"ר חצוף. פניו של הצדיק היו תמימות למראה ומבט תכול של טוב-לב ניבט מעיניו, אבל עדיין, עדיין, הבקשה הנחרצת, הנוקבת, החד-משמעית מליון יורו!!!! ערערה את שלוות נפשו של האדריכל המיוסר.

"אין לי זמן לבזבז מיסטר אטיאס" אמר האדמו"ר "אני איש עסוק ויש לי הרבה מטלות ודאגות, אני משער שגם זמנך יקר. אז אנא במטותא ממך, תרום לי מליון יורו, ואודה לך מעומק הלב, יורו אחד לא פחות. ואם לא, אלך לי לדרכי".

"ואתה מבטיח לי שבני סטיבי יחזור בתשובה שלמה אחרי הכסף הגדול שתקבל?".

"אינני מבטיח דבר, תרומה לחוד, ואינני מבטיח שסטיבי יחזור בתשובה".

פרנסואה אטיאס חש שבטנו מתהפכת, מהיכן שואב הישיש הזה את העוז לחזור על בקשתו פעם שניה מבלי להסמיק, והוא עוד מעמיד תנאי, מליון יורו לא פחות, ואפילו לא מתחייב שסטיבי יחזור בתשובה. זה לא יתכן.

האדמו"ר נטל את כוס המים שהוגשה לו, ברך "שהכל נהיה בדברו" וקם על רגליו. הוא הושיט ידו לאדריכל המופתע ואמר "אתה איש טוב מיסטר אטיאס, אתה איש טוב".

כשניצב האדמו"ר מול המעלית, התעשת אטיאס, יצא ממשרדו בבהילות וקרא: "כבוד הרב, אנא המתן רגע. בכל זאת מליון יורו זה לא כסף קטן. אתה מרשה לי להתקשר לאשתי רצ'ל, היא לא מגיעה למשרדנו מאז שסטיבי נעלם... אם היא תסכים שאתרום לך מליון יורו, העיסקה תצא לדרך".

האדמו"ר חייך בעדינות כובשת. "בוודאי, זו מצווה לשאול את העזר כנגדו, זה סכום לא פועט. אני ממתין כאן מול המעלית".

פרנסואה חייג. "רצ'ל, האדמו"ר הישיש מפילדלפיה נצא אצלנו, הוא רוצה מליון יורו תרומה ממני, יורו לא פחות. זה התנאי שלו להתפלל שסטיבי יחזור בתשובה, והוא לא מוכן להבטיח שומדבר. אני נבוך, הוא מבלבל אותי, מה את אומרת, גם את שותפה להון שלנו, אנחנו צריכים להיפרד מרוב חסכוניותנו... אני מחכה לתשובה שלך. כן, כן, לא, לא...".

רצ'ל שותקת. שתיקה ארוכה. פרנסואה מגרד בפדחתו, לוגם כוס מים שלישית. "רצ'ל אני מתחנן בפניך, מה את אומרת?".

"תרום לו מליון יורו" לחשה רצ'ל לשפופרת.

פרנסואה טרק את השפופרת ורץ לעברו של האדמו"ר. "אשתי מסכימה, אשתי מסכימה, היכנס בבקשה למשרד ואני חותם לך על צ'ק ע"ס מליון יורו".

האדמו"ר מפילדלפיה אחז בידו של פרנסואה וחיוך מתוק ריצד מאישונו. "ידידי פרנסואה, אני לא מקבל צ'קים, אני מוכן לקבל מליון יורו, רק בהעברה בנקאית מהסניף שלך, לסניף שלי".

פרנסואה אטיאס חש שהוא עומד לבלוע את לשונו.

* * *

סערת רגשות מתחוללת בקירבו של פרנסואה. "סליחה, כבוד הרב איננו סומך עלי? ההמחאה שלי לא תחזור, אדאג שיהיה כסף זמין בחשבון העו"ש, אני אדם אחראי...".

האדמו"ר יישר את כובעו, ליטף את זקנו, נעץ מבט חד באדריכל הנסער ואמר "אתה לא חייב לי דבר, אבל עם כל הכבוד, אני קובע את הכללים

של התרומה ביננו... לא צ'ק, בפרוש לא, רק העברה בנקאית של מליון יורו מפאריז לפילדלפיה, מחשבונך לחשבוני...".

פרנסואה אטיאס נכנע. הוא הזמין מונית צהובה שנהגה חבוש קסקט ורוד, והשניים נסעו בדהרה, דרך שדרות שאנז' אליזה, לעבר הבנק. האדמו"ר עלעל בספר זוהר קטן, ומדי פעם מלמל כמה פסוקים. פרנסואה חישב באותן דקות שנידמו כנצח, כמה קופות גמל עליו לפתוח, כמה מניות ימכור, מאיזה חסכונות הוא ייאלץ להיפרד לרגל התרומה הדמיונית העומדת לחסל את מרבית חסכונותיו... אולי אפילו את כולם...". וריבונו של עולם מה מניע אותי להיכנע לאדמו"ר הישיש שלצידי, שאפילו לא מבטיח ברמז, שסטיבי שלי יסור מדרכו הרעה".

* * *

מנהל הבנק המרכזי שארל ז'אנר בורדו הטיח את שתי ידיו על קרחתו, פעם אחר פעם... הוא נשען על כסאו המתנדנד ותקע מבט משתאה בתקרה האקוסטית.

"תגייד לי פרנסואה, אתה מטורף? איבדת את השפיות שלך? ואתה מספר לי שרצ'ל מסכימה להיפרד ממליון יורו של עמל, עמל של שנים. אני כבר נתקלתי בטיפוסים שתורמים בעין יפה, אבל לא ה-כ-ל!!! תשאיר לפחות חצי מליון יורו ליום סגריר...".

פרנסואה הרצין. הוא שלח מבט זהיר ומצודד לעבר האדמו"ר שישב לצידו ומול מנהל הבנק, והמשיך לעלעל בספר הזוהר הקטן.

"שארל יקירי, יש החלטות גורליות בחיים, זו אחת מהן. עכשיו אני מבקש שתרגע ותתחיל לאסוף את הכסף שלי ולהכניס אותו לחשבון העו"ש, עד לרגע ההסטורי של על הלחיצה על כפתור האנטר, והכסף יועבר בלחיצונת קטנה מכאן לפילדלפיה...".

שארל ז'אנר בורדו הנוצרי בן ה-65 לא נכנע. 20 שנה הוא מנהל את הבנק ומעולם לא נפל עליו זעזוע שכזה. אף מנהל בנק עם טיפת מוח בקודקודו לא מרשה לעצמו להיפרד מסכום כה גדול, ועוד לתרומה מפוקפקת (לשיטתו). אגב כך, גם הסניף שלו חוטף מכה לא קטנה בנפח המזומנים שלו... שארל הגביה גבות עיניו לעבר האדמו"ר הישיש והחליט להשקיע עצמו במבצע אגרסיבי תוך שימוש בחלקת לשונו, כדי להוריד את האדמו"ר מן העץ הגבוה, ולשכנעו להסתפק בתרומה צנועה.

"כבוד הרב, אתה איש רוח, מי כמוך רגיש לצרכי הזולת ולמצוקותיו. פרנסואה הוא אדריכל מבריק ואדם נפלא, לבו קשוב לכל פונה, גם רצ'ל רעייתו היא אשה למופת, העסק שלהם מבורך, אבל מליון היורו הוא סכום דמיוני שעלול לגרום להם בעיה של שלום-בית מחד, וערעור מצבם

הכלכלי מאידך... יסכים איתי כבוד הרב שפרנסואה לא נמצא כרגע במצב נפשי תקין בעקבות העלמותו של בני סטיבי השובב... אני מבקש ממך להתחשב בו, ולהסתפק בתרומה צנועה, נורמלית... זה לא כל כך מקובל לנצל חולשה של אדם...".

האדמו"ר הרים עיניו לעבר שארל ולחש "האמן לי, אני מוכן לוותר על התרומה, אבל פרנסואה מתעקש... אני לא מכריח אותו".

"כן, כן, שארל" הנהן האדריכל "תפסיק עם הדיבורים, צא לדרך, המחשב לפניך, היכון רוץ!!!".

המנהל הותיק החליט לאמץ אסטרטגיה חדשה: "בושה וחרפה, חוצפה ממדרגה ראשונה שרב יהודי לוחץ בתחבולות ובתיחכום על אדם ומחסל את כספו...".

"שתוק! חצוף שכמותך" היסה אותו האדריכל. "האדמו"ר הוא צדיק עצום ומזכה רבים גדול. שתוק!".

המנהל שארל ז'אנר בורדו, נואש. מול צג המחשב כשאצבעותיו מתגלגלות להן על פני המקלדת, הוא החל לאסוף את כל הונם של משפחת אטיאס לקופה אחת. אחרי 26 דקות הוא הפטיר בשפה רפה "יש כאן מליון ועשרים ושש אלף יורו בלבד. פרנסואה יקירי כל מה שחסכת עומד תוך שניות ספורות לעוף לפילדלפיה".

שארל הרים את ידו הימנית עד למעלה מראשו והחל להורידה אט אט לעבר כפתור האנטר. "מיסטר אטיאס יש לך זמן להתחרט, תהיה הגיוני, אל תשתגע...". היד המכריעה החלה לצנוח באיטיות לעבר הכפתור. לחיצה קטנה ועמל של עשרות שנים עף מצרפת לפילדלפיה...

ובאותה שניה ששארל כמעט הניח אצבעו על הכפתור המכריע, התרומם האדמו"ר מכסאו, כופף גופו לעבר המנהל אחז בידו הימנית וצעק: "עצור, אל תלחץ!!! הכסף נשאר כאן בצרפת בחשבוננו של פרנסואה!!!".

האדריכל והמנהל פערו עיניים תמהות ושואלות, והאדמו"ר התיישב, פתח את תיקו הקטן הטמין שם את ספרו, והוציא מתוכו תמונה קטנה בשחור לבן.

"פרנסואה, זו תמונה של אבי-סבי האדמו"ר צבי מנחם רובינטלר. אבא עליו השלום סיפר עליו, שנהג לומר ולשנן לבניו ולנכדיו: "תאהבו יהודים בחינם, אל תצפו מהם לשום תגמול. וזה סוד גדול שאם תאמצו אותו אל ליבכם תוכלו להושיע רבים וטובים ממצוקותיהם. ובכן ידידי האדריכל המכובד, לאמיתו של דבר לא באתי לכאן כדי להתרים ממך מליון יורו, לא זו השיטה, ובוודאי שזו אינה הדרך. שמעתי על יגונך האישי עם העלמותו של בנד סטיבי ורצונו להינשא לגויה, בכיתי לריבונו של עולם

לילה שלם, עד שאורו עיני מן שמיא, ונודע לי כיצד לסייע לך. ובכן יקירי, עמדת במבחן, היית מוכן לתת לצדקה את רוב הונך האישי שאספת בעמל ויזע, זה נסיון גדול ועצום לוותר על מפעל חיים כלכלי... אבל הוכחת לריבוננו של עולם עד כמה אתה אמיתי ונחוש, עד כמה בנך אהוב לך ורצוי לך ולרעייתך. הכסף בעיניכם הוא הבל, ואילו יהדותו של סטיבי-יששכר היא הדגל האמיתי שמנחה אתכם. נו, ואם זו אמונתכם-הטהורה, וזו שאיפתכם, אני הקטן, מברככם מעומקא ד'ליבא שבנכם-יחידכם-אהובכם ישוב - בעזרת השם - הביתה במהרה צדיק וקדוש".

באותן חמש דקות של תדהמה שאפפו את האדריכל ומנהל הבנק שלו, הספיק האדמו"ר מפילדלפיה להיעלם בתוך ההמון הסואן של פאריז השוקקת.

פרנסואה אטיאס החליט ללכת למשרדו דרך השדרות המוריקות, מביט לעבר ציפורים במעופן, יונים בהמייתן, מתיישב פה ושם על ספסל, ובוהה בשחקים. אחרי למעלה משעה הוא נכנס לאיטו למשרדו, התיישב על כסא המנהלים, הרכין ראשו על השולחן ופרץ בבכי ארוך ארוך. "איפה סטיבי? ריבוננו של עולם איפה סטיבי?".

* * *

פרנסואה נכנס לביתו קרוב לאחת בלילה. רצ'ל כבר נמה את שנתה. הוא לא סיפר לה על ההתרחשות המסעירה במשרד מנהל הבנק. במשך שעתיים הוא עלעל באלבום התמונות של סטיבי וערך מסע הסטורי מימי ינקותו ילדותו נעוריו, עד לפני חצי שנה. מפעם לפעם הוא ניגב עיניים לחות.

בשעה 3:00 לפנות בוקר פעמון הכניסה מצלצל. פרנסואה מזדקף. שעה משונה לביקורים. הוא מביט דרך העינית ופותח דלת.

חיבוק ארוך וחזק ושקט. חיבוק אוהב מלב אל לב של גברים שהופך לפרץ אדיר של בכי.

"אבא שליחה, אבא שליחה, חזרתי הביתה, אבא אני לעולם לא אעזוב אתכם, אני אוהב אתכם, עשיתי שטויות, אני מתקן את דרכי".

כשהם התיישבו על הספה, רצ'ל התעוררה, והמפגש בין האם לבנה היה דומע שבעתיים.

"למה אני כאן בשלוש לפנות בוקר? שאלה טובה. לפני שעתיים נסעתי בכביש צדדי וחשוד המחבר כפר קטן אל הציר המרכזי המוביל לפאריז, 80 ק"מ דרומית מכאן. עליתי על גשרון צר מעל לנחל קטן, לפתע שבק המנוע חיים והאוטו נבלם. חושך ועלטה, שמים בלי כוכבים, אין עובר

ואין שב. החלטתי להרים פלאפון לגלורין, כדי לבקש ממנה לחלץ אותי מן המקום. היא התעוררה משנתה ואמרה לי בזו הלשון: "סטיבי אתה חצוף, איך אתה מעז להעיר ולהטריד אותי בלילה? מה אני רכב חילוץ? תתבייש לך!".

"היא טרקה את הטלפון והותירה אותי המום ופגוע. התיישבתי על מעקה הגשר ועשיתי חשבון-נפש, הנוכריה הזו עדיין לא אשתי ובאיזה זלזול היא מתנהגת כלפי... חשתי אכזבה עמוקה מן הרעיון להינשא לה. אחר כך נזכרתי בכם ובעצב שלכם, ושאלתי את עצמי, ריבונו של עולם היעלה על הדעת שבחור יהודי שגדל בבית טוב, יגרום כזו עוגמת-נפש להוריו... לפתע הבחנתי מרחוק באורות של מכונית מתקרבת. סימנתי לה לעצור. לשמחתי בתוך הרכב ישבו שני יהודים חרדיים, צעיר וזקן. הם ביקשו שאכנס ושאלו להיכן להסיע אותי. הרגשתי שמדובר בשליחים מן השמיים, שמאותתים לי לחזור אל הבית היהודי שלנו. כל הדרך שוחחתי עם הנהג הצעיר, כנראה נכדו של הזקן, אבל ממש לפני שירדתי ממכוניתם כולי ברכות והודאות, פנה אלי היהודי הזקן ואמר לי "חביבי, איש יהודי, תן לי להציע לך הצעה קטנה לכל החיים. תאהב יהודים בחינם, אל תצפה מהם לשום גמול, לשום טובה, דע לך שזה סוד גדול שאם מאמצים אותו, זוכים לפעול ישועות". כך הוא אמר לי ושלף תמונה קטנה של סבא שלו שכך נהג לחנך אותם".

סטיבי שלף את התמונה מכיס חולצתו, גם פרנסואה שלף את התמונה מכיס חולצתו והתמונה? אותה תמונה.

פרי קטן - מאחורי הסיפור

בכל פעם שמתגלגל לפתחי סיפור שמסדר התבוללות, אני סופק כפיים.

מה חושבים לעצמם אלה שמגדלים ילדים במרחבי הגלות הפתוחים והמתירניים, מבלי השגחה מיקרוסקופית? מניין הנאיביות הזו שמינימום של שמירה על מצוות וזנבו של בית-ספר יהודי, יכולים לשמר את הדור הבא? לא ברור.

לא תמיד הסוף טוב, לא תמיד שולחים משמים נסיון להעמיד את נסיון הנשמה מול נסיון הכסף, ולא תמיד עומדים בו.

אגב, סטיבי יששכר אטיאס הקים בית נאמן בישראל, ו"האדריכלות" שהוא עוסק בה קשורה בשמירת צעירים מפני נפילה להתבוללות.

קוראים לזה: תשובת המשקל.

צוואה של מליונים

הכל היה יכול להראות כה מוצלח ומבורך אצל הנגר היקר ר' לייבלה הירש מורגנשטרן, אבל המירווח בין מה שיכול היה, לבין מה שיש, לפעמים גדול יותר מן המרחק בין צינת מטולה הצפונית, לרתיחת החמסין בדימונה הדרומית.

והימים ימי טרום המדינה הציונית, בירושלים שבין מעלה לבין מטה, עת שלטו כאן הטורקים ברמיסת מגפיהם, טרם התפוררה האימפריה האימתנית שלהם, מדרס לרגלי הבריטים צחי העור.

מה לנו להאריך בגישושים הסטוריים שאינם מעלים ואינם מורידים, כאשר מופקד כרגע בידינו סיפור שופע לקחים מן הזן המתקתק והרך למגע מ"ירושלים של מעלה", ההיא, הטהורה, הצחורה, הנוגעת בחוכמת ישישי ירושלים העמלים ומסתגפים על תורתם.

לא, לא היה ר' לייבלה הנגר תלמיד חכם, ובקושי לעסה לשונו חצי פרק משניות ממסכת אבות, אך לזכותו ייאמר שלא זנח תפילות בציבור ופיזר צדקותיו ביד נדיבה. היה הנגר שלנו יוצא ובא בין חצרות רבנים ואדמו"רים מברך ומתברך, נושם עד כמה שריאותיו הכילו, אוויר פסגות רוחני.

שלום בית מדושן עונג שרר בבית המורגנשטרנים, כאשר רעייתו המסורה פייגעלע ניצבת על יד ימין בעלה במאור פנים, ומשפיעה גשמי חסד ואהבת-הזולת. ארבעה בנים בזה אחר זה נולדו לר' לייבלה הירש ולפייגעלע מורגנשטרן, בלי עין רעה, כל אחד שקל ארבעה ק"ג ויותר עם לידתם, ופניהם סמוקות ועיניהם בורקות בתבונה אידישיאית, עד כי לרגע,

חלומות הנגר שלנו כי הללו הולכים לצמוח כאילני רברבי השתולים
בחצרות ה', עמדו אוטוטו להתגשם.

מה לעשות, החלומות הללו נארזו אחד אחרי השני בשקיות נייר חומות
והושלכו כלאחר יד.

בניו של הנגר החביב נולדו אמנם פיקחים, עירניים, אבל הראש שלהם
צלל לו, לא בים בתלמוד, לא בסימני שולחן ערוך, אלא לאיפה?

בשביל לעשות סדר בין הדברים, נספר לכם שהבכור שרגא ניסן כבר
בחיתוליו פזל לעבר הסוסים השועטים בכבישי האבן שבין הסימטאות,
ולא פלא הוא שעם בגרותו הוא נכנס לעסקי המסחר בסוסים והרוויח
יפה מאד.

הבן השני, מוטיל, אף הוא סוחר בנשמתו הריח את העתיד - הסתופף
בחצרות סוחרי נדל"ן - ורכש קרקעות בירושלים שמחוץ לחומות והוא
בהחלט ידע למה.

הבן השלישי, איצ'ה, הגוץ, נדבק בחושיו המסחריים ליבואן ממוצא
אירני, ומהר מאד פתח קו יבוא לדגים מלוחים ושאר מיני מעדנים
בהכשר בינוני לגמרי.

יענק'ב, בן הזקונים המכונה "הקטן", לא הרחיק נדוד ופתח לו בלב
ירושלים מכולת קטנה וחסרת מעוף. לגופו של עניין, הפזילה לעסקים
לא הוסיפה להם קורט של גדלות תורנית, אם בכלל.

הגוזלים פרחו להם מן הקן והפכו לנשרים מגביהי עוף והכל יכול היה
להראות מוצלח ומבורך, אבל כאן נשים את האמת המרה על השולחן.
בין ארבעת האחים התלקחה - מאז נעוריהם - אש המריבה, כאשר
קינאה, שינאה, לשון הרע והלבנת פנים שזורים להם זה בזה בהרמוניה
מעוררת קבס. יש פרץ, ויש צווחה ברחובותינו, ויש ניכור בין בני דודים
ונכדים וכאשר ר' לייבלה ופייגעלע פוכרים ידיהם בצער איום על השבר
במעונם. בלי להיכנס לפרטים, הממון, תאוות הממון ומחלוקות עסקיות
היו שורש המחלוקת. באמת לא נעים.

נסיונות הגישור והפישור של ההורים התנפצו להם אל סלע המציאות,
"אחי הוא גדול הגנבים" אמר אח על רעהו וזה הפיץ לעומתו "אחי רמאי
יותר מלבן ורשע יותר מבלעם" וירושלים ההיא סערה מן המדון שלא
ידע גבול אצל המורגנשטרנים.

פייגעלע מתה ראשונה.

כולם אמרו שזה מצער.

פחות משנה אחר כך מת לייבליה הירש, כי אין אשה מתה אלא לבעלה.

האחים ישבו להם שבעה, כל איש שורר בביתו, הקרע התרחב שבעתיים בעיקר לנוכח העובדה שגם ההורים עזבו את העולם בשברון לב, והדבק המינימלי, אף הוא התאדה לו בחלל הירושלמי.

* * *

אחר כך פרצה המלחמה בין האנגלים והתורקים ועמה הרעב הנורא. העסקים קרסו, אין יבוא, אין יצוא, אין סוסים, אין דגים מלוחים ואין עסקאות נדל"ן, הכל הולאם או נעלם, אין חריץ גבינה ולחם אין פורס. ארבעת האחים נפלו לעניות כמו כולם. מאיגרא רמה, לניפוץ הצלעות בבירא עמיקתא.

עד שערב אפור אחד בין ל"ג העומר לשבועות, חולף מבית לבית ודופק על דלתותיהם, הדיין הישיש אברום מוישה ציקורליסט וביקש להודיעם כי ענין חשוב לו ניצב על הפרק. כבויי עיניים ושחוחי גו הם נכנסו לביתו של הדיין, ישבו נזופים סביב שולחנו, והמתינו למוצא פיו.

הדיין ציקורליסט היטיב את העששית שלף מעטפה חומה והתחיל לקרוא: "צוואה. בני היקרים שרגא, מוט"ל, איצ'ה ויענק'ב האהובים, צער נורא גרמתם לי בחיי אבל אני סולח, כי יהודי תמיד סולח. גם אמא לפני פטירתה אמרה לי שהיא סולחת לכם, אבל עכשיו, בעת שהדיין ציקורליסט מקריא לכם את הצוואה, רציתי להודיע לכם על ירושת ענק שיש לי עבורכם שבוודאי תשמח אתכם לנוכח הרעב והסבל שירושלים שרוייה בו, ואני ידעתי - על הרעב הצפוי - מפיהם של מקובלי ירושלים שסיפרו לי על הימים הקשים המצפים לנו. על כתפיכם בני, מוטלת הלילה משימה לשבת על המדוכה ולהכריע כיצד תחולק צדקה בהון הרב שעומד לעבור לידיכם, ומה יועיל לעילוי נשמותינו. בירושלים לא חסרים תלמידי חכמים עניים, ילדים מזי רעב, אלמנות ויתומים חולים ומצורעים. עיינו בהלכה, התייעצו אח באח, דברו איש אל רעהו, ועשו הטוב והישר בעיניכם, עד כי תיכון הברכה והשלום במעשה הצדקה. דעו כי אהבתי אתכם בני למרות דרכיכם הנלוזות, אך מעולם לא אמרתי נואש. תודה שהסכמתם להתכנס בבית הרב ציקורליסט, שהוא נאמן למימוש צוואתי. על החתום לייבליה הירש מורגנשטרן".

מוט"ל מחה דמעה. גם יענק'ב.

"כמה כסף הוא השאיר?" שאל שרגא.

"אני מנוע מלספר לכם, עד שתגיעו להחלטה משותפת מה לעשות בכסף או ליתר דיוק כמה תעבירו לצדקה" הפטיר הדיין הישיש.

* * *

כבר אחרי חצות והם עדיין יושבים ומתנצחים כמה יותירו לעצמם, כמה לצדקה, ומי יזכה בצדקה וכמה.

צעקות רמות, גידוף קטן פה ושם, עד שלפתע התרומם ר' יענק'ב "הקטן" ואמר: "אחי הגדולים, די!!! השתגענו. אנחנו כבר אנשים זקנים, העתיד עוד מעט מאחורינו, בואו נתפייס, בואו נוותר איש לרעהו, ואני מציע, בואו נשים קץ לעבר הנורא שלנו שהרס להורינו את שמחת-החיים, ונעביר את כל הכסף לצדקה!!! בואו נפסיק להיות סוחרים, ונהיה קצת יותר יהודים רחמנים בני רחמנים, בשביל אבא, בשביל אמא".

והדברים יצאו מלב כואב של חנווני, ונכנסו כמו ברגים משומנים לחריצי הלבבות של אחיו הסוחרים.

רוח ירושלמית צוננת פילחה את החלון וליטפה את עיניהם העייפות של האחים, וכעין ענן של שלום ירד מן התקרה ואפף את ארבעתם... כולם הנהנו זה לעבר זה כרוצים לומר "אשריך יענק'ב על רעיוןך הגאוני וסיכמו: "בסדר, קיבלנו, כל הירושה לצדקה, לעילוי נשמת הורינו. חצי לתלמידי חכמים, והשאר לעניים".

"סליחה על הכל, אחיי היקרים" זעק לפתע שרגא. "סליחה על ניבולי הפה והעלבונות" החרה אחריו נירגש מוט'ל. "היינו משוגעים חסרי דעת, בואו נעשה הסכם שלום, בואו נאחד את המשפחות" קפץ איצ'ה והצמיד את אחיו אל חזהו הרחב בחיבוק ענק.

והם עמדו חבוקים ובכו, ובכו, ארבעה אחים מזדקנים ולמודי נסיון, שעשו תשובה סמוך ונראה ליום מתן תורה.

ארבע כוסות תה רותחות הניח למולם הדיין ציקורליסט והתחיל לפתוח את המעטפה השניה. האחים עצרו נשימתם מהתרגשות ומסקרנות. הדיין שלף מתוכה... שטר של 5 לירות עותומניות שעבר זמנו בטל קורבנו, שטר שאינו שווה את הנייר שהוא מודפס עליו.

ניתן היה לנסר את השתיקה והתדהמה. הם ישבו כאן חמש שעות, התפלמסו, התקוטטו, התפייסו, עשו אפילו שלום, החליטו להעביר הכל לצדקה, בשביל 5 לירות ששוות אפס... גם לא אפס.

יענק'ב היה הראשון שהתאושש, הוא נטל את השטר והצמיד אותו לעששית. על רקע האור הקלוש ניתן היה להבחין בכתב יד זערורי ממש, הוא קרא מילה אחרי מילה את הצוואה האמיתית: "בני אהובי... ומה אני מבקש מכם, שתהיו אוהבין זה לזה, ותהיו מכבדין זה את זה, ותהיו יראים זה מזה. רק זה. אבא".

* * *

חבוקים וגועים בבכי הם יצאו אל הסימטאות האפלות העטופות בשמיכת החושך של עיר הקודש, כשבידיהם צוואה מוארת, ששווה מליונים.

פרי קטן - מאחורי הסיפור

יש לפעמים סכסוכים משפחתיים שנמרחים על פני שנים רבות, עד שמגיעים ימים טרופים משהו, עצובים משהו, ואז נזכרים להתפייס, להגיע להבנות, כאשר נתח משמעותי מהחיים ננגס ומכורסם מאחורינו.

לא חבל?

הסיפור הנ"ל התרחש דווקא בימינו אנו, אך הסעתי אותו שמונים שנה לאחור משיקולים שקשורים ברגישות משפחתית.

צל החכמה, לא תמיד קרוב אצל צל הכסף, וחשבון נפש מעשי - מייד, על קוצר החיים, בהחלט מועיל לקצר מרחקים ולעורר חיבה ואחוה, ולוא דווקא אחרי זיבולא בתרייתא.

תפוח רקוב

ילדים אינם תפוחים, ולא מישמשים ובטח לא אבוקדו. אך מה לעשות, ובמקומותינו השתרש לו הביטוי "תפוח רקוב" בכל מיני ואריאציות, והנורא מכל - גם במוסדות החינוך. נכון, מדובר במשל מליצי, ומה יותר

נח ממשל פשטני להדגים ולהפנים לנו את גודל הכאב מחד, והסכנה מאידך, שילד יהודי מתקלקל, פוזל החוצה, עושה מעשים שלא ייעשו וחוזר לספסל הלימודים בתלמוד תורה, ומעביר את חיידקי הזוהמה מן הרחוב אל קודש הקודשים פנימה.

"זה תפוח רקוב, שעלול להרקיב את כל אחיו התפוחים בארגז" אומרים מחנכיו. היש חולק?

איננו מפנים כאן אצבע מאשימה חלילה, בוודאי לא הסופר יטיף פה מוסר למנהלים מלמדים ומחנכים דגולים המוסרים נפשם על חינוך הדור הבא. אלא שביני לבין עצמי, אני חוכך בדעתי שמא הביטוי "תפוח רקוב" משפיע גם עלינו להתייחס לילד הנושר לו, כאל תפוח מרקיב, ולא כאל יהודי אומלל המשווע לעזרה וישועה, ולא נאמרים הדברים אלא כדי לחזק מחוזקים ולזרז זריזים.

* * *

אריה רימוני נולד לתוך יתמות בתל-אביב ההיא של תחילת שנות החמישים. עיר מתחלנת, מקולקלת, המעגנת לתוכה את האידיאה המשכילית ומדחיקה אט אט סממנים יהודים אל פינות חשוכות, לא לראות, לא לנשום, "לפרוץ אל אקלים אומות העולם המתורבתות".

אביו של אריה הקטן נהרג באחת מפעולות התגמול והותיר אלמנה הרה, וזוג הורים מתבגרים שבורים על הסתלקותו של בנם היחיד. כמה חודשים אחר כך נולד אריה. האם האומללה בת ה-21, בתיה רימוני, הפכה לצל של עצמה, ההלם היכה בה, אבל כוחותיה עמדו לה - איכשהו - לגדל ולחתל ולהאכיל בעניות את "המזכרת" מהבעל שנעלם מחייה.

כשהגיע אריה לגיל חמש, הגיעו גם "הפעילים" ושיכנעו את האלמנה הצעירה להפקיד את היהלום היקר שלה בתלמוד תורה הקטן בפאתי העיר, ששכן בדירה זעירה, עם חצר פיצפונת.

"הוא יתחנך על ברכי האמונה, ויעשה לך כבוד גדול. הוא יקבל כאן בבית הספר שלנו ערכים ודרך ארץ". בתיה הסכימה, אולי לא מתוך תובנה גדולה, אלא מתוך תמימות ורצון טוב שהילד הזה יגדל ויחיה באופן הכי טוב, בלי אבא.

בתיה לא היתה אשה דתיה, גם הוריה לא. גם לא הורי בעלה ז"ל. היא החליטה על כך לבד. בבוקר היום הראשון של "שלום כתה אי", היא צעדה עמו יד ביד לבית הספר (ת"ת) יותר מקילומטר, עם תיק בד קטן ובו סנדוויץ' ותפוח-עץ אדמדם.

היא היתה מאושרת, גם אריה היה מאושר, וקרני שמש תל-אביביות ליטפו את צעדיהם על פני סימטאות החול של תל-אביב הקטנה, החורשת רעה.

המנהל, הרב גמליאל צלילי קיבל את הילד ואמו במאור פנים, והושיט לילד סוכריה כתומה. "טעם אריה, שהתורה תהיה לך מתוקה". אריה חייך ותחב את הסוכריה לכיס, הוא רצה "לחסוך" אותה לאחרי הצהריים.

"שיהיה במזל טוב גב' רימוני, הבן שלך הוא הבן שלנו" הבטיח הרב המחנך של כתה א', הרב שלמה'ה רופשיץ.

בתייה שמחה. המילים הללו חיממו את לבה המיוסר, היא נישקה את אריה ופנתה לצאת.

אריה שלנו פרח ולבלב בתלמוד-התורה הקטן. תפישתו היתה חדה, אוזניו קשובות, וזכרונו מצויין. הוא שינן משניות בעל-פה וזכה בפרסים למכביר.

הוא כבר בכיתה ג', צועד לבד, לאיטו, מרחוב לרחוב, בין כרכרות הנגרות על ידי סוסים בפרסות ברזל שטריקת דהירתם כתופי היער, ובין מוניות מצפצפות ומפזרות ענני עשן שחור.

ילד יהודי קטן, יתום, עם ציציות מתבדרות ברוח, כיפה מבד שחור ופיאות גדולות עד לכתפיים, בתל-אביב של פעם, עיר מכורסמת בנגיסות ענקיות של הבלי העולם, של טרופי המתירנות המודרנית ובעיקר של שנאת הדת. מין גיבור קטן ואמיץ, יהודי מכבי שכזה, שאולי לא מבין את גודל קידוש השם שהוא מחולל ברחובות, אבל אלפי זוגות עיניים ליוו אותו מדי בוקר וצהרים וערב. ואמו? נשאה ביגונה. הוא מברך, מחכים, מפיץ אור יהודי, והיא בתוך קונכייתה האטומה, בוכה את שחור אלמנותה, ולא מבקשת להשתקם.

הרבה חברה רעה עושה, הרבה חברות רעות עושות. וזה הגיע. הן באו, אותן שכנות "צדקניות" וטיפטפו לאוזנה בוקר וערב. "אריה שלך ילד מתוק ומוכשר, אבל הוא נראה כמו יצור מימי הביניים... פוי, לא מודרני שילד ילך עם חוטים מוזרים, עם שני חבלים (פיאות) משני צידי ראשו".

יום אחרי יום, זה מחלחל. גם הסבים והסבתות לוחצים. "זה לא מתאים, את גרה בתל-אביב, את לא אשה דתיה, הילד שלך נראה כמו פורים כל השנה... לפחות שיוריד את הפיאות".

עשרות פעמים "העצות" הטובות ניגרו על אוזניה ויגונה הלופת. אריה כבר בכתה ה', יודע כבר שלושה דפי גמרא בעל-פה, ופיאותיו מתבדרות

ברוח הבריזה של "העיר העברית הראשונה" לנוכח רצועת החוף הלא צנועה.

זה קרה בלילה ערב חג השבועות. בתיה לקחה זוג מספריים, ובעוד אריה חולם חלומות טובים של קדושה ואמונה, היא גזזה את פיאותיו...

"שיראה פחות מצחיק, שלא ילגלו עליו השכנות..." חשבה.

בבוקר, אחרי שנטל את ידיו ושטף פניו, הוא ביקש להיטיב את פיאותיו... אך הן לא היו שם. "אמא!!!!" הוא זעק "איפה הפיאות שלי???" היא סימנה באצבעה לעבר פח האשפה.

"למה? אמא למה?" הוא זעק בקול איום ולבו נשבר בקרבו למליוני רסיסים של עלבון. הוא פתח את הדלת והחל לרוץ. לאן? לאן שנשאוהו רגליו. רץ ובוכה, רץ ונעלב, רץ ומחפש אבא להתרפק עליו, מחפש כתף למרר עליה את דמעותיו היתומות. אין אבא, אין כתף. יש יתום שמחפש.

שלושה ימים ושלושה לילות הסתובב אריה ברחובות ובחוף הים. העלבון, הבושה, צרבו את נשמתו, עם עיניים צרובות הוא ניצב ביום הרביעי בשערי התלמוד תורה.

"איפה היית שלושה ימים?" שאל הרב גמליאל.

"הסתובבתי ברחובות... בחוף הים... כל הימים" ענה.

הרב גמליאל הביט בו היטב וממעמקי נסיונו רב השנים, הבחין שנזרקה בילד המתוק תאוה לחופש, גם סקרנות לא בריאה, רצון לפרוץ גדרות, אם לא עכשיו, עוד מעט. הפרהסיה זרעה בו זרעי פורענות.

"המתן כאן על הספסל" הורה לו המנהל.

בחדרון המורים התפתחה שיחה, סקרנותו של אריה הצמידה את אוזנו לכותל. "צריך לסלק אותנו, אין ברירה, הוא תפוח רקוב" אמר נסער הרב המחנך שלמה רופשיץ. את המילים הללו שמע היטב אריה הקטן וניכווה.

"לא, לא, לא שולחים ילד לרחוב לפני ששואלים את גדולי הדור היושב בקרית קודש בני ברק" החליט המנהל הרב גמליאל.

כשגדול הדור שמע על "התפוח הרקוב" בעיר המעורטלת מתורה, ועל אמו האלמנה החלשה שאין לו כוחות להתמודד הוא פסק חד-משמעית: "אין ברירה, במצב הנוכחי, עם כל כאב-הלב וקריעת הרגשות יש להוציאו מהתלמוד-תורה. אסור שישפיע על אחרים, לשחררו, ולבכות".

הרחובות, החופים והפורקן, קיבלו בזרועות פתוחות את היתום גזוז-
הפיאות, את "התפוח הרקוב", והפכו אותו לבשר מבשרם, לדם מדמם,
ואין כאן המקום להרחיב. שנים חלפו, אבל עמוק עמוק מתחת למעטה
הקשיחות של האיש הצעיר אריה רימוני, ששלח ידו במעשי גניבות ושאר
עבירות, הסתתרה לה הצלקת ההיא, טריה ונושמת. אחר כך הגיעה
המשטרה, ובית המשפט, והכלא, והאיש הזה כבר הפך לעבריין אלים
ומאיים, ואף אחד ברחובות תל-אביב ובחופיה, כבר לא זכר את הילד
המתוק ובהיר המבט, היהודי הקטן, עם הציציות והפיאות שהקסים את
הנוף.

* * *

אחרי שנים לא מעטות בכלא, ולאחר שהכיר שם בין כתלי המאסר את
הרב שאהב אסירים, השיל אריה את קליפות הרוע, ועטה על עצמו כיפה
וציצית ופיאות, והלך ברגל מת"א לבני-ברק, הוא ניצב מול ציונו של
גדול-הדור ואמר: "כן, בהחלט יכול להיות שאריה רימוני, התפוח
הרקוב, היה עלול לקלקל ילדים נוספים ומי יחלוק על פסקיד. כבוד הרב,
רק באתי לבשר לך, ולשמח אותך, שהתפוח הרקוב הבריא, והוא אדמדם
ומריח טוב".

* * *

אריה חזר לת"א הרעה והמכוערת, וצעד הלוך ושוב, הלוך ושוב, בדרך
ההיא, כשהיה ילד, עם פיאות חדשות שאף אחד לא יגזור לעולם.

פרי קטן - מאחורי הסיפור

את הסיפור הזה שמעתי במהלך כנס מחנכים ומנהלי
מוסדות, הוא לא היה חדש בשבילי, אם כי בכל פעם
הוא מזעזע מחדש. לנו אין כתפיים רחבות מספיק לדעת
מתי ילד מסוכן - מבחינה רוחנית - לחבריו, אם כי
מנסיוני נתקלתי במחנכים ומנהלים שמבלי לשאול עשו
טעויות נוראיות. מאין האומץ? לא ברור.

הסיפור הזה נכתב מתוך תחושת אחריות ורצון - אולי - למתן את אנשי החינוך לשקול היטב לפני החלטות שעלולות לגרום הלבנת-פנים וצער וצלקות לדורות.

"אין ילד רע, יש ילד שרע לו" אמר הרב שלמה זלמן אויערבאך זצוק"ל. וכמה עלינו להיות רגישים שלא להוסיף עוד נדבך של רוע לנשמות הצעירות הללו, כולן בניו של מלך.

העיריה שילמה

לאורי אלימלך המכונה "האינסטלטור האגדי" מתל אביב, היו ידיים של זהב. מה נאמר ומה נגיד, שום סתימה בעולם לא נעדרה מעיניו, כל ברז עקשן היה הופך למרגרינה בידי המיומנות. שלא לדבר על כך, שצינורות חלולים ודולפים במעבה האדמה היה קולט בחיישניו המחודדים ובאבחנה מקצוענית - שראוי להתקנא בה - הוא בנה והתקין תשתיות אלטרנטיביות לבניינים מטים לנפול, אשר מותם - מה לעשות - עדיף מחייהם.

אבל לא רק ידיים של זהב היו לאורי השרברב (מילה יותר מעוברתת, ברשותכם), גם לב של זהב פעם בין ראותיו. (לזכותו יאמר שלא כל עיסקה הוא היה בוחן לפני צבע הכסף, וגובה חבילת המרשרשים אלא גם ובעיקר עפ"י תרומתה לבניית ארץ ישראל, ולתושביה אותם אהב יותר מכל).

כן, כן, יש חיה כזו, אינסטלטור שרואה במלאכתו מלאכת קודש, וכל ברז שהוא תוקע בקיר של מקלחת או כיור שהוא מדביק לפינת נטילת ידיים, הם עוד כותל בבית המקדש השלישי שיבנה במהרה בימינו אמן.

ומה לנו להאריך בתכונותיו המפליגות, די את נציין שבמשך 30 שנה הוא ספון בין בתים דירות ובניינים, מותח צינורות עליזים מן המוביל הארצי היישר למטבחים חדשים וישנים, ולגינות ירוקות ומצהיבות. הנה כי כן גם שמה של החברה הקטנה שלו מאזכר במידה רבה אז נפשו הטובה ותפישתו האידיאולוגית "שרברבות ארץ ישראל למען תושביה בע"מ".

"שם ארוך" אמרו היחצני"ם, "אבל עם המון נשמה" אמרו הרגישים.

* * *

במשך 30 השנים האחרונות התגורר לו אורי שלנו בקומה שלישית בדירה בגודל בינוני בשכונה ממוצעת, ולא פזל לגדולות.

בוקר אחד קמה אשתו רוזה עם רעיון חדש, שמעולם לא עלה על שולחנם של בני הזוג המטופלים בארבעה ילדים נשואים, ועוד כמה וכמה נכדים חביבים.

"ראה אורי שנים רבות אנו חיים בצניעות, ולמרות השפע בפרנסה גרנו בדירה הצנועה שלנו, אבל כיום בלי עין רעה, בריאות יש, וגם כסף לא חסר, הדירה קטנה מלהכיל את הנכדים, בוא נבנה לנו בית חדש, על חלקת אדמה עם גינה ועצי פרי, ונזדקן לנו בנחת. מגיע לנו אורי, מגיע לנו".

האמת היא שאילמלא רוזה, שתיל הרעיון לא היה נשתל על קרקע ליבו של אורי, אבל הנה זה קרה. אורי שתל את הרעיון בשתי ידיים, שיחרר כמה חסכוניות רכש חלקת קרקע בת 700 מ"ר, ופתח במרץ רב במבצע אדריכלי-הנדסי, ותוך פחות משנה קיבל רישיון בניה.

הוא הצמיד לימינו את הקבלן הוותיק געצל שרייבר, וביקש ממנו להתחיל לבנות, "אתה בונה געצל", ואני קונה את כל חומרי הבנין". געצל הנהן.

עוד באותו שבוע יצא אורי ריחרוח מחירי חומרי הבנין, בלוקים, ברזל, חול, מלט, בטון ה-כ-ל. הוא נע מחברה לחברה וקיבל כחמש הצעות מחיר, עם הפרשים סבירים בין ספק אחד למשנהו.

ההחלטה היכן לקנות מסה כה גדולה של חומרי בנין היתה קשה לאורי והוא התחבט. געצל נידנד, אבל אורי ביקש שימתין. והנה, ללא הודעה מוקדמת בשעת בוקר, מקבל אורי פלאפון בהול "אורי, מדבר געצל, אני כאן בחלקה שלך, עם המהנדס, ולא יאומן כי יסופר נוחתות כאן עכשיו שש משאיות גדולות, עם ברזל, עם בלוקים, עם חול, עם מלט. בקיצור כמות ענק של סחורה שעפ"י העין שלי, תספיק לבנות את כל הוילה עם אפשרות גם לבנית המחסן שדיברנו עליו".

אורי שאג: "ריבונו של עולם, לא הזמנתי סחורה מאף אחד! בדוק מי הספק החצוף שעשה דין לעצמו".

געצל ביקש תעודת משלוח מאחד הנהגים עיין בה והודיע "מדובר בחב' האחים נחמן בע"מ" מרח' הפלדה 24 באזה"ת הישן".

"הוי הם חצופים אני לא הזמנתי מהם דבר... ועוד שש משאיות! אני אתן להם על הראש לאחים נחמן, הם יקחו את הכל בחזרה. פרוטה הם לא יראו ממנו".

אורי חייג לאחים נחמן בע"מ.

"אחים נחמן" שלום מדברת חנה.

"בוקר טוב חנה, מדבר האינסטלטור אורי אלימלך, מי הזמין אצלכם סחורה? אני בטח לא, ואתם מורידים שש משאיות בלוקים ומלט. אני לא מתכוון לשלם..." קחו הכל!!!".

"סליחה אדוני הנכבד, אבל הסחורה שולמה".

"שולמה? הו, אתם שועלים, מי יודע איזה תרגיל תיכננתם... מי שלם?! מה שילם?!".

אורי ניתק את השיחה, הניע את הגי'פ ולחץ על הדוושה רותח כמו קומקום של בוקר הרבה לפני הקפה.

הוא נכנס בסערה למשרדו של צורי נחמן בעל העסק, התיישב מולו עם עיניים רושפות ואמר: "תשמע חביבי אני לא מכיר אותך, אבל התרגילים שלך לא מוצאים חן בעיני, אני מבקש הצעת מחיר, ואתה על דעתך שולח סחורה, מה אני חבר שלך? והפקידה שלך מוסיפה חטא על פשע ומספרת לי סיפורי מעשיות שהסחורה שולמה. לא שולמה ולא אשלם, קחו ה-כ-ל. ממש הגזמתם".

צורי נחמן בן ה 30 חייך חיוך ענק עם מקסימום שיניים, מזג כוס מים צוננת לאורי, וביקש שיברך וירגע.

"לא נרגע!" דחה אורי את הכוס.

"ובכן" ביקש צורי לפני שאתה כועס ורותח, תרשה לי לספר לך סיפור קטן, זה יקח לא יותר משתי דקות ואח"כ אם תרצה תוכל להחזיר את הסחורה..."

אורי ברך "שהכל" לגם באיטיות מן המים, ונשען על מסעד הכסא נסער. יש לו עוד זמן לסיפורים, לנחמן.

אורי מספר: "לפני 20 שנה, אולי שנה או שנתיים יותר, אלמנה צעירה מטופלת בשישה ילדים קרסה תחת נטל העומס הנפשי והכלכלי. היה זה לאחר שהבחינה כי מים נוזלים מן הכתלים. החיים בדירה הקטנה הפכו לגיהנום, הכל טחוב ורטוב, חשבון המים האמיר, אחד השכנים אמר לה שמדובר בדליפה חמורה בצינורות שבתוך הקיר, ומדובר בתיקון בעלות

של אלפי שקלים. האלמנה מררה בבכי, אין לה כסף לקנות לחם וחלב ומהיכן תמציא אלפי שקלים לתיקון הצינורות.

"וכשהגיעו מים עד נפש, היא חייגה בדחילו ורחימו לאינסטלטור אחד וזה הגיע, איבחן את התקלות, ואמר: "גבירתי, מדובר פה בתיקון מורכב, צריך להחליף מחצית מהצנרת של הבית, צריך לפני כן לשבור שלוש קירות ולהקימם מחדש. זו צרה לא קטנה, הדורשת גם סכום גדול".

האלמנה ניגבה דמעות ובתמימותה אמרה, "אני אדבר עם העובדת סוציאלית שלי אולי העיריה תשלם".

"אוקי" השיב האינסטלטור "את תעשי את המוטל עליך ואם העיריה תשלם, אבצע את העבודה. למחרת בבוקר הלכה האלמנה לעובדת סוציאלית שלה וזו פרצה בצחוק גדול "פרוייקט שיקום שכונות מממן רק שיפור חזות הדירה" הסבירה העוסי"ת "אבל לא תקלות של אינסטלציה".

"האלמנה יצאה החוצה פגועה וחסרת אונים, היא עלתה לאוטובוס ואחרי רבע שעה נכנסה לביתה ומגלה הפתעה. בבית התייצבו להם האינסטלטור ושני פועלים, שוברים קירות ומפנים אותם, כשמסביבם מביטים ילדי האלמנה. היתומים הביטו בעיניים משתאות על מלאכת השבירה והבניה. הכל נעשה במיומנות, הקירות נבנו בזריזות, צינורות חדשים הוכנסו, ברזים נוצצים הורכבו לכל הכיורים, והיתומים, בעיקר השניים הגדולים, הביטו בכל פעולה בסקרנות מהולה בחדווה. אחרי יומיים של עבודה מאומצת הדירה הקטנה של האומללה הבריקה מנקיון. גם הכתלים נמרחו בצבע חדש, האלמנה היתה מאושרת ושאלה את האינסטלטור כמה אני צריכה לשלם? והוא השיב לה: "סליחה? יש לך טעות גבירתי, העיריה שילמה, העיריה שילמה הכל..."

"אתה מבין אורי אלימלך ידידי, האלמנה מאד שמחה לגלות שבניגוד לדברי העובדת סוציאלית, העיריה כן שילמה את ההוצאה הגדולה והיא יכולה לחיות בדירתה באושר רב מבלי לשלם ממה שאין לה. אבל שני היתומים הגדולים הבינו, שהעיריה לא שילמה פרוטה, ולא חצי פרוטה".

אורי הזדקף מכסאו, תופף בעצבנות על שולחן הכתיבה של צורי נחמן ושאל: "נו, אתה חושב שהסיפורים התמימים שלך מעניינים אותי? אני עוד אחשוף פה את התרגיל המתוחכם שעשיתם לי ותחבתם לי שש משאיות מבלי שביקשתי?"

צורי נחמן שלף פתק קטן מן המכתבה שלו, הוציא את עט הפלסטיק מכיס חולצתו ורשם "אורי יקירי, את שש המשאיות שירדו בחלקה שלך, העיריה שילמה!!!"

אורי פער שתי עיניים מוכות בתדהמה, ושמע את צורי מסכם את סיפורו "ידידי, האלמנה זו אמא שלי, היתומים שהביטו בך ולמדו את המקצוע ממך, אלו אחי הגדול חנוך ואני. 20 שנה שאנו מחפשים כדי להודות לך על שמחת החיים שהכנסת לבית שלנו, באחת התקופות האיומות בחיינו".

צורי קם וחיבק חזק חזק את אורי ולחש לו "זה לא שש המשאיות, זה הלב שלנו, שזוכר לך הכרת הטוב. אבל תמיד נחמד להאשים את העיריה".

פרי קטן - מאחורי הסיפור

הרב המגיד שלמה לוינשטיין שליט"א, סיפר סיפור אמיתי ומרגש זה לאוזני קהל צמא. סיפור שטיפף הרבה יראת שמים ללבבות, וחיזוק באמונה. סיפור שמזכיר לכולנו שהקב"ה מחייך גם בעולם הזה, על לחמים ששולחים על פני המים.

לכשעצמי קיבלתי ריגוש נוסף, ערנות לצרכיהם של אלמנות ויתומים שכל הטבה ולו הקטנה ביותר, מוסיפה להם שמחת חיים עצומה, ומוסיפה הרבה סנגוריה על מי שליבו רחום וחנון לילדיו, שהרי הוא אבי יתומים ודיין אלמנות.

הכובע המרופט של רבי גדליה

איך אפשר שלא לאהוב את הרב גדליה צנעני? איך אפשר? איש תמיר, עיניו בורקות, לשונו שזורה ועולה על גדותיה בפסוקים ממשלי וקוהלת, שפתיו דובבות חידושי תורה מרתקים ומאירי עיניים. חמש של יהודי.

כל כך לבבי, כל כך מאיר פנים, גם המושבניקים הקשוחים ביותר, אלה שכפות ידיהם מיובלות מעבודה בשדה, ולבם עכור משהו, לא יכלו שלא להיכנע לקיסמו הכובש של הרב גדליה, שממרום גובה הדקל היה מתכופף ומחבק ומלטף ואומר מילה טובה. משפט של עידוד עם יותר מקורט של אהבת חנים.

כן הרב גדליה צנעני הוא רב אזורי של מספר מושבים לא דתיים במיוחד, הנטועים להם מזה עשרות בשנים סמוך ונראה לקו הירוק, הרוחש תדיר עיניים זוממות של טרוריסטים ערלי לב שופעי שנאת ישראל.

המושבניקים בזכותו הרגישו היטב את החגים, את השמחות והאבל, כי רבי גדליה היה בכל מקום ובכל עת נע ככספית מפינה לפינה. לוחש לאבלים את מילות הקדיש, מניח כיפות על ראשי יתומים ושולט ביד רמה במבצע חלוקת - המזון למשפחות קשות יום באזורו.

"אחד כמו גדליה, זה שטאנץ חד פעמי. הקב"ה לא שיכפל רבים כמוהו" היו מתלוצצים מזכירי המושב וראשי הוועדות, שתמיד נעתרו לבקשותיו בענייני דת.

"מי יכול להגיד "לא" לגדליה? לסרב לגדליה זה כמו לעמוד מול צונאמי עם אקדח ולנסות לעצור אותו... "היו גועים בבת צחוק.

הרב האזורי שלנו, התגורר עם רעייתו ושמונת ילדיו בבית צנוע בפאתי אחד המושבים, ונע תדיר על אופניו. לא טרמפים, לא טרנטה, שומכלום, גדליה היה לוחץ על הדושות וכובש את הכבישים ממושב למושב כמעט מבלי להרגיש, קילומטרים על גבי קילומטרים. היה לו רשיון נהיגה אבל מכונית מעולם לא רכש

"אין לנו מילים על האיש הזה, כולו חן, כולו חסד, כולו אופניים, אבל רק דבר אחד מוציא אותנו מדעתנו. מדוע הכובע שלו רחב השוליים תמיד תקוע על ראשו, עמוק עמוק בפדחתו כמעט עד גבות עיניו, ותמיד אותו כובע מיושן, דהוי, לא בדיוק כובע שאומר כבוד".

התמיהה הזו על הכובע של רבי גדליה מעסיקה מזה 25 שנה את המושבניקים, וכל הנסיונות לשדל אותו להסביר מדוע הוא צמוד לכובע מהשחרית ועד קריאת שמע על המיטה, עלו בתוהו.

הוא היה מחייך חיוך מסתורי ולוחש - למי שרצה לשמוע - "מכובע כזה לא נפרדים".

אתם לא תאמינו, אבל בביתו של רבי גדליה היו מונחים להם על גבי ארון הבגדים באופן קבוע, חמישה שישה כובעים חדשים שרכשו לו מפעם לפעם - בעל כורחו - מזכירי המושבים, אבל אלה היו עושים דרכם

לראשיהם של חתנים צעירים בוגרי ישיבות, במסגרת גמ"ח הכנסת כלה של משפחת צנעני שתחיה.

* * *

מכיוון שאף אחד מאיתנו לא חתום על חוזה של הצלחות בחינוך הבנים, בעיקר בעידן רווי פיתויים ומותרות כשלנו, אזי גם רבי גדליה, לא יכול להציג חוזה כזה שמבטיח לו שכל גוזל בקנו יעלה ויפרח כאחד הצורבים בארץ.

הרב שמרל ברנגולד ראש הישיבה של ששון, בנו השלישי, הודיע לו בוקר אחד לקונית: "צר לי רבי גדליה אבל ששון יורד מן הפסים, ההתראות לא עזרו, שיחות הנפש התמססו להן, ששון בקושי מתפלל, השיל מעליו את החליפה והכובע וחי את חייו לעצמו. מה עושים? אני עוד סבלן אבל אם החבל יימתח עוד קצת, אזי אאלץ להוציאו מן הישיבה. תבין אותי ר' גדליה"

* * *

רבי גדליה נסע לירושלים, והמתין ליד חדרו של ששון. בשעה 11 בלילה ששון הגיע לחדרו מאיזשהו מקום... בוודאי לא מסדר שלישי. אביו סימן לו לרדת עמו. "אני רוצה לשוחח איתך בארבע עיניים מחוץ לישיבה"

רבי גדליה הניע את המכונית המיושנת שהשאיל לו מזכיר המושב, ונסע צפונה. נע בפיתולים החדים לכיוון רמאללה, סמוך לאחת ההתנחלויות הוא סטה ימינה לדרך עפר צדדית ונעצר אחרי 300 מטר מול סלע בגודל בינוני.

כוכבים נצצו בשמים וירח זחוח משהו ניסה לחייך ולעזן את המפגש המתוח.

"כן אני שומע אותך ששון"

"אבא קשה לי, אני לא מצליח להתחבר לסוגיות, הראש שלי בחוץ, אני כבר לא צדיק כל כך כמו פעם. קשה לי עם התפילות, קשה לי עם החליפה והכובע, אולי אחפש לי עתיד אחר. אל תכעס עלי אבא"

רבי גדליה פתח את דלת המכונית צעד כמה צעדים הסיר את כובעו המרופט מעל ראשו, והניחו על ראש הסלע.

"ששון בני היקר, לא באתי להטיף לך מוסר אתה עוד מעט בן 19 וכבר שמעת המון שיחות מוסר. רציתי לספר לך סיפור קטן אבל מאד

משמעותי בחיי, שכל המושבניקים היו רוצים לשמוע. הסיפור שלי התרחש כשהייתי בן 19, ולמדתי כאן בישיבה "תפארת ירושלים". כמוך בני, חוויתי משברים לא קלים, אבל חרקותי שיניים והמשכתי ללמוד. ענין אחד גרם לי אי נוחות גדולה וכמעט גרם לסילוקי מן הישיבה. הכובע, הכובע הזה הוציא אותי מדעתי, לא יכולתי לשאת אותו על ראשי הוא העיקר עלי, הוא היה כבד מנשוא וביקשתי דרך להיפטר ממנו. התחננתי לראש הישיבה שיתיר לי להסתובב בלי כובע, אך הוא סרב נחרצות "אתה בן תורה גדליק'לה ואלו המדים של חיילי צבא השם, חליפה וכובע. מי שמוותר על היצוגיות הזו, מקומו לא בישיבה" השיב לי. אותו יום היה עבורי מכריע, והחלטתי לצאת למרחבי צפון ירושלים להתבודד עם בוראי, לעשות חשבון נפש. החזקתי את הכובע בידי ותכננתי את צעדי אל מחוץ לישיבה

לפתע צץ מאחרי אחד השיחים 20 מטר ממני, מחבל ערבי עם זוג עינים רעות אוחוז אקדח והחל לירות לעברי, כדור ועוד כדור. אימה וחלחלה אחזתני. אימת מוות. התכופפתי רצתי כאחוז תזזית למצוא מחסה מאחורי הסלע הזה, כולי אחוז אימה מתפלל לישועה. לפתע עלה במוחי רעיון, הנחתי את הכובע על ראש הסלע כאילו אני זוקף ראשי, והערבי ירה קליע ועוד קליע, ושניים מהם חדרו וניקבו את הכובע. המחבל היה בטוח שנהרגתי כי הכובע נפל. הוא סיים לירות את הכדורים שבתוף האקדח ופתח במנוסה לעבר הואדי. רק אחרי חצי שעה התאוששתי מן ההלם, הרמתי את הכובע המנוקב מול עיני, ולא מאמין בגודל הנס. הכובע שכל כך רציתי להיפטר ממנו היה המגן והחומה שלי, הוא הציל את חיי. חזרתי לישיבה עם החלטה ברורה אני נשאר בעולם התורה לנצח, ומאמץ לעצמי את הכובע הזה שכובען מומחה הצליח לאחות את שני נקביו. כמעט 30 שנה אני צמוד לכובע המרופט הזה. חוץ ממך ואמא שלך, אין לאף אחד מושג מה הסיבה שאיני מחליפו. ראה ששון יקירי, אני אומנם רב של מושבניקים, אבל בנפשי אני איש פשוט ולא אעמוד בדרכך. גם אם תטעה בדרכים, אשאר אביך, עם חיבוק ואהבה, אבל בקשה קטנה לי אליך בני יקירי, קח את כובעי הישן, הוא שלך ורק שלך, ולאן שתלך שא אותו עמך, הבט בו ותזכר באבא שלך, בדמות דיוקני, תזכר בהשגחה הפרטית שלי ותהרהר בעובדה המדהימה שדבר שכה רציתי להיפטר ממנו, נתן לי את החיים במתנה. זה הכל".

רבי גדליה חיבק את בנו חזק חזק, והשניים הבליעו דמעות שרק אבות ובנים יודעים להבליע. הוא הניח את כובעו על ראש בנו, ותימרן את הטרענטע לכיוון ירושלים.

מעבר לסיפור ההשגחה המדהים של רבי גדליה, לא יכולתי להשתחרר מן החוכמה החינוכית המופלאה שלו, לקחת את בנו לאתר הארוע המצמרר ולתת לו את הכובע של חייו, עם חיבוק ענק.

ששון נשאר בישיבה והוא כבר אבא לתינוקות של בית-רבן, "החיבוק עשה עלי הרבה יותר רושם מאשר הסיפור על הכובע" אמר לי פעם

וזה טיפ גדול במסע הארוך לחנך ילדים. חיבוק.

ההנצחה. ההחמצה

מוט"קה שמשוני (זכרונו לברכה), הוא מאותם טיפוסים שקטים ואוריריים רואים ואינם נראים, שבקושי מרגישים שהם קיימים, גם כשהם צועקים אם הם צועקים בכלל. טיפוסים כאלה מסוגו, יכולים לגור מולכם דלת מול דלת 40 שנה, מבלי שתדעו כלל על קיומם, עד למפגש הכפוי עם מודעות האבל הלקונית משהו, "המבשרת" לכם שהזקן ההוא ממול, כבר לא גר כאן יותר.

הנה כי כן, אנו מסייעים אתכם במנהרת הזמן אל אותו בוקר סתווי קריר ונטול עננים, לאותן דקות זריזות בהן הכניסו בער'ל ושימון הקברנים הותיקים, את גופתו של מוט"קה למכונת השחורה של הח"ק, הנעה תדיר על הציר החד סיטרי עבור אותם עטויי תכריך הנוסקים מעלה, לתת דיון וחשבון מפעלם בעולם הזה. מפחיד.

איפה המניין? מי אומר קדיש? איפה זרע קודשו של המנוח?

מי יספיד? מי יגיד מילה טובה? נייט. חוץ מבערל ושימון המיומנים ועוד שלושה גבאי בתי-כנסת מן השכונה לא היה מי שיצעד אחרי המנוח למה? כמה? איך? ומדוע? סבלנות, אנחנו בדרך.

ובכן למוטק'ה שמשוני יש דווקא הסטוריה ציונית עניפה, שבמידה מסויימת יש כאלה שהיו מתכבדים בה. כצעיר בן 17 הוא נסחף כמו רבים וטובים אל תנועת הנוער העובד, בגרמניה ההיא שוחרת הדם, ונטש את הישיבה המעטירה לטובת "המצוה היחידה" ישוב ארץ ישראל.

הוריו בכו, אבל הוא כבר הרחיק נדוד.

היטלר ימח שמו היה עדיין בחיתולי נפשעותו, ועוד לפני שעלו הנאצים לשלטון ב-1932, מוטק'ה כבר נחת סמוך לנמל חיפה על גבי האוניה המקרטעת "אדמירלה" מתחת לאפס של הבריטים. מהר מאוד הוא נכנס להווי של הקיבוץ הצפוני "מבואות הגליל". כמה שנים אח"כ הטרופ הנאצי רצח את הוריו, אחיותיו ודודיו, וחוף מזכרונות וכמה תמונות, מוטק'ה נשאר בודד בעולם.

הוא התגייס לפלמ"ח, נלחם, נפצע, הבריא ושוב שעט על הג'יפ כלוחם קרבי. אח"כ כמו כולם הוא נשאב אל הואקום הקדחתני של המדינה הזערורית, ועם הרבה שאיפות לבנות ולהיבנות עבד שנים רבות כבכיר ב"סולל בונה". עם יציאתו לפנסיה אחרי כ-35 שנות עמל הוא החל לרחרח נדל"ן, והחוששים שלו היו לא רעים בכלל. מחצית מכספי הפיצויים (סכום עתק) שלו הוא השקיע ברכישת דונם וחצי אדמה סמוך לביתו הקטן בשכונת "הר פרחים", הצצה נוספת בחסכוניות הבנק שלו הניעו אותו לרכוש עוד בית נוסף בקצה רחוב הסביון בו התגורר, ומכאן ואילך הוא חי מצויין עם הפנסיה ועם חלומות. איזה חלומות?

כאן המקום והזמן להאיר את עיניכם, מוטק'ה שמשוני מעולם, אבל מעולם!!! לא התחתן. תרוצים לא חסר, אבל האמת המרה היא שאם היינו מכניסים קרן לייזר חקרנית לחדרי ליבו, היינו מגלים שהאיש היה פשוט נהנתן וקמצן, שלא היה מסוגל לחיות עם שותפים לכסף ולנכסים הנצברים. הוא חי לעת זקנותו גלמוד עם קירות, עם עבר ציוני דשן, הוא בנה בת"א, בבאר שבע, הוא חתך סרטים של בתי ספר ובתי חולים, והיו לו הרבה תמונות עם ראשי ממשלה ושרים, ומשם חזר למאורת ביתו, זאב בודד עם הספרים. העתונים, ועם ציפיה לא נעימה למלאך ההוא... מה שמו?

* * *

לא ננבור ולא נחקור למה ומדוע, אבל לפני מספר שנים בעת שנע מוטק'ה שלנו על מקלו משומקום לאף מקום, התעורר בו אותו ניצוץ יהודי כבוי שהתכסה לו בשכבת בוץ דביקה מאז היותו בן 17.

"אני יהודי מבית חרדי" הרהר "סוף בהמה לשחיטה סוף אדם למיתה, ואם אינני טועה יש דין ויש דיין, ועל הכל יביא בחשבון", פתאום ללא

אזהרה מוקדמת עלו וריצדו לנגד עיניו תמונות אביו וסבו הלומדים גמרא בריתחא דאורייתא, לפתע ריצדה לנגד עיניו דמות דיוקנו של רבו שמריהו אנגלנדר המחנך הדגול של הת"ת ועוד דמויות עטויות הוד מנעוריו.

הוא התיישב על ספסל בגן הציבורי והחלטה עצומה נרקמה בלבו "אני לא אמות כמו כלב עלוב, אמנם לא הקמתי משפחה, אין לי שאר בשר אחד לרפואה להוריש את ההון הרב שברשותי, אבל כיהודי מאמין משחר נעורי לא אוכל לעלות מעלה לגנזי מרומים מבלי שאנציח עצמי, כאן, ואזכה לקורטוב של שכר לעולם הבא".

מוטיקה תופף במקלו על ספסל העץ, והחליט בשארית כוחותיו לעקור את מידת הקמצנות שהעמיקה בו שורש "אתרום את ביתי לאירגון צדקה כמו "עזר מציון" את דונם האדמה להקמת בית כנסת גדול או ישיבה, ואת החסכוניות הרבים אעביר לידי גבאים נאמנים שיאכילו יתומים ואלמנות".

הא, הא, ממש תענוג למשמע אוזניים החזון המאוחר והנדיב של שמשוני.

נכון, הוא לא פקד את בתי הכנסת בשכונה אך ידע היטב מי הם שלושת הגבאים השולטים במחוז. הראשון ר' יחזקאל ארציאלי חבוש כיפה סרוגה גדולה, המנהיג ביד רמה את קהילת "שבי ציון" בדרום השכונה. הגבאי השני ר' פייביש מורוביץ חסיד מודזיץ' מקהילת ביהכנ"ס "שירת היס" בצפון, ואחרון חביב ר' יענק'לה רודרמן הגבאי המסור של מניין בעלי הבתים בלב השכונה.

למחרת בבוקר התיישב מוטיקה על מעקה בטון ליד הכביש הראשי בשכונה והמתין, הוא ידע בדיוק באיזה שעה כל אחד מהם עובר מכאן לכיוון ביתו. הראשון שהגיע היה הגבאי הנודע ארציאלי, מוטיקה סימן לו לגשת אליו. הרב ארציאלי חייך חיוך גדול והושיט ידו בחביבות "בוקר טוב יהודי מה שם כבודו? אתם מבינים 30 שנה ארציאלי מסתובב באזור ועדיין שואל "מה שם כבודו". מה לעשות אדון שמשוני מיודענו לא היה מבאי בית הכנסת, ולכן שמו היה אלמוני לגבאים. אחרי שתי דקות של מלות נימוסין הודיע ר' מוטיקה שמשוני לגבאי ארציאלי שהוא יודע שסופו קרב, וברצונו להנציח את עצמו, תוך שהוא מפרט בפניו את מצבורי נכסיו וחסכוניותיו. אוזניו של ארציאלי הזדקרו.

"ברוך הבא, אשריך ר' יהודי, אנציח אותך בשמחה רוצה להקים ישיבה? בית כנסת? בית תמחוי? באושר רב, זו זכות גדולה בשבילי, ובוודאי זכות נצחית בשבילך".

שמשוני שמח, הגבאי ארציאלי עוד יותר, "סוף, סוף דג שמן כזה לא פוגשים כל בוקר, עם כזו נכונות לתרום, ואם זה לא נס, נס מהו?

המדור שלנו איננו קורבנות הנשיאים, ולא נחזור על אותן מילים שנאמרו באותם מפגשים של מוטיקה שמשוני באותו בוקר עם הגבאי החסיד מורוביץ והגבאי החביב רודרמן. גם הללו זרחו מאושר מן העובדה שדג כה דשן הונח בצלחתם מבלי שתיכננו, ואם זו לא מתנה משמים, מה זו מתנה משמים?

וכך הלכו להם הגבאים ארציאלי מורוביץ ורודרמן לארוחת הבוקר שלהם, עם תקוות ענק לעשייה רוחנית חובקת עולם בעיקר בשכונה, עם שלל תורה וחסד. כמה נחת.

כולם כמובן החליפו מספרי טלאפון עם הזקן החביב שנקלע בדרכם, והמתינו בקוצר רוח להתפתחות מרגשת.

מוטיקה שמשוני בטרם נרדם לעת לילה, שיחזר בדמיונו את מפגשי הבוקר, והחליט שהגבאים הללו סימפטיים מאד וכדאי לחלק את העוגה בין שלושתם. בדחילו ורחימו יאזכר כאן כותב השורות, כי נהרות של פירגון לא בדיוק סבבו בין הקהילות הקדושות של בעלי הבתים בשכונה, וכי מלבד "שלוש שלום" לא שררה אהבה אחווה שלום ורעות בקרב גבאינו שלעיל.

למחרת בערב כשר' ארציאלי היה על הקו, ספר לו שמשוני קשישא שהוא החליט לחלק נכסיו וממונו עם "הגבאי ההוא והגבאי ההוא" אחד יקים ישיבה והשני בית כנסת והוא ארציאלי יפזר צדקה..."

הדברים לא כ"כ נעמו לאוזני ארציאלי "למה לך אדון שמשוני לפזר ממונד, זה סתם יעשה בלבול, יותר מדי ידיים ימשכו לכאן ולכאן, חבל, חבל מאד. אני מבטיח לך שהקהילה שלנו תקיים את רצונך לעילא ולעילא. הקרקעות שלך יפרחו, הבתים ילבלבו והאלמנות והיתומים יחייכו. סמוך עלי. מילה של ארציאלי זו מילה".

האמת חייבת להאמר שגם הגבאים מורוביץ ורודרמן השמיעו שעה אח"כ כל אחד בדיוק את אותו נאום לשמשוני "סמוך עלי... סמוך עלי.. סמוך עלי".

שמשוני די התבלבל, הם מאד מצאו חן בעיניו וקצת חרה לו שכל אחד מה מנסה למשוך את כל השמיכה אליו, ולהשאיר את השאר עם רגליים קרות.

אח"כ הגיעו השאלות היותר תכליתיות. כל גבאי בתורו אמר, שאל, הציע: "ר' מוטיקה אם אתה רוצה שנתחיל להריץ את הקמת מבנה הישיבה, צריך ולהזדרז ולהעביר הנכס על שם העמותה. אח"כ יש לרוץ ולהוציא אישורי בנייה, ולפתוח כמה חסכוניות שלך כדי שתזכה בע"ה ובישועתו לחתוך את הסרט ולהנות מן המצוה בבריאות איתנה".

"עוד מעט, לא בוער, אולי בשבוע הבא", השיב מוטיקה, "אני ברוך ה' בריא, מלאך המוות עדיין לא מעונין בי".

כך חלפו להן שלוש שנים גדושות פנטסיה מצד הגבאים, שכל אחד מהם סובר שאוטוטו הנכסים והחסכונות נרשמים ע"ש העמותה שלו כי "הרי חבל לפזר את הכסף, וסמוך עלי, נעשה הכל בשביל להנציח אותך".

ואותן שנים בדיוק חלפו להן על מוטיקה שמשוני פלמחנייק איש עמל ובנין, ציוני גדול, שלעת זקנותו התעורר להנציח את עצמו, על גבי הסיפון היהודי הגדוש בתורה יראת שמים וחסד, כאנטיתזה מובהקת לתשעים שנות חייו פחות או יותר.

מלאך המוות מה לי הכא, מה לי התם, ללא איתות מוקדם הגיע בבוקר סתווי אחד לגן הציבורי השכונתי, ונטל את נשמתו של מוטיקה בעודו ישוב על הספסל אוחז במקלו. חמש שעות אח"כ, לאחר טהרה, הובל מוטיקה עטוף תכריכים לכיוון הבור, כשאחריו צועדים דמומים ושופעי תקווה הגבאים החשובים מאד ארציאלי מורוביץ ורודרמן.

בלוויה הם מילמלו תהלים, ומישהו מהם אמר את המשנה המצמררת "מאין באת ולאן אתה הולך" אבל לאף אחד מהם לא היה אומץ להספיד, כי מה כבר יאמרו, הם לא בדיוק הכירו אותו. במשך כל מסע ההלוויה כל אחד מהם חלם, שעוד מעט תחשף הצוואה של מוטיקה אשר תעביר את נכסיו וממונו לעמותה הנבחרת.

* * *

ביציאה מבית הקברות ניצב לו ג'יפ כחול נוצץ וחדיש, ממנו ירד איש צעיר לבוש חליפה לחנוט בעניבה סגולה עם תיק ג'יימס-בונד בידו הימנית, הגבאים החשובים הבחינו בו, והוא פנה לעברם בשאלה "אתם בוודאי שבים מההלוויה של הזקן מרדכי שמשוני זכרונו לברכה. נעים מאד שמי גדעון יהלומי, אני נציג האפטרופוס של המדינה. בשבוע שעבר האיש העביר לנו מסמך שהוא מעביר את נכסיו וממונו למדינה, אתם מכירים אולי קרוב משפחה שלו?".

הגבאים ארציאלי מורוביץ ורודרמן הנידו ראשיהם ימינה ושמאלה המומים ומאוכזבים, "לא מכירים, באמת שלא".

יהלומי אמר "תודה" עלה לג'יפ ודהר צפונה. הענן שהתאבך מצמיגי הרכב הדוהר, כיסה את השלושה באבק מעצבן, ממש מעצבן.

פרי קטן - מאחורי הסיפור

אין לי מושג על מי לכעוס יותר, ממש לא. האם על השוטה הזקן שברגע האחרון נסוג מתוכניתו האצילית וכספו הועבר לו להקמת תיאטראות ואיצטדיונים ל"יעילווי" נשמתו, או אולי על הגבאים החשובים שחוסר הפירגון ההדדי גרם אולי לאובדנה של התרומה העצומה הזו?

קשה היה לי לכתוב את הספור המרגיז הזה, העט לא זזה, אולי בגלל איזו תחושה של החמצה פנימית שהיתי מסוגל לקרב את הזקן הזה ולא לתת לו ליפול לשאול תחתיות מבלי הישג רוחני כלשהו, אם כי בשכר שיחה נאה, הוא בוודאי זכה, וזו נחמה פורתא.

אגב בינינו לבין עצמנו, מגחמות של סופרים, מוכשרים ככל שיהיו, קשה להקים עולה של תורה, אך יפים וטובים הדברים לחשבון - נפש. לומר מילה טובה על הזולת, פשוט שזה יביא תועלת. שלושת הגבאים שלנו למדו לקח, אך כנראה מאוחר מדי.

המפגש בצומת דוס-הלב

כן, זה נושא שלא נעים לדבר עליו. רבים וטובים מדחיקים אותו אל שולי התודעה מנסים לפזר אותו כמו ענן בוקר עקשן. הוא כמו גיבנת הסיפור הזה, כמו דלקת שממאנת להתאחות, כמו שריטה מדממת שאין לה תרופה, ואף משחה אנטיביוטית אינה יכולה לה.

כמה זה פיוטי כשעלה נושר ועף לו שאנן על אדרת צינת רוח הסתיו, כמה שזה לירי לראות נוצה קטנה מאברת נשר, הסוללת לעצמה נתיב צניחה במעגלים סיבוביים. הנשר בשמים, הנוצה כאן, היא הנשורת שלו, הנוצה הצחורה שפעם היתה דוחפת וסוחפת את כנפיו אל גבהים דמיוניים,

מרחפת לה בודדה, ככלי אין חפץ בו. כך העלה שפעם היה עוד יהלום
בנזר תפארתו של עץ רם ונישא, והיום הוא זנוח ודחוי.

בן נושר איננו עלה, איננו נוצה, הוא קריעת נשמה ממש. הרבה יותר גרוע
מתלישת גיזת צמר מבין קוצי ברקן יבשים.

מאד קשה וקורע לבבות, ואין כאן מקום להרחיב.

* * *

כשדבליה קורצמן התחיל לפזול החוצה, הוריו לא הבחינו בכך. הבית
היה עמוס עליז ותוסס בעוד שמונה אחיו ואחיות קטנים, שורד במאבק
קיומי מצוי של משפחה ברוכת ילדים.

כן, הוא הבכור, אבל מי יכול היה להעלות על דעתו שהבחור התמיר בן ה
16 הלבוש בחליפה גזורה היטב והחבוש בכובע הדור, פיו וליבו גדושים
הוויות אביי ורבא, הולך ומרקיב? לא ראש הישיבה, לא המשגיח ולא
הרמ"ם, ובטח לא ההורים.

זה קורה לאט, מחלחל, מכרסם, כמו תולעת עקשנית בלב תפוח עסיסי,
אך כשזה מתפרץ, מתברר לפתע שמתחת למעטה האדמומי הסמוק
והחמוד, מסתתר לו אסון גדול, ואוי לאוזניים שכך שומעות.

לא ניכנס לפרטים, רק נציין כאן בעגמומיות משהו, שבגיל 17 דבליה
התחיל לאותת על חוסו שביעות מן הישיבה, מסדרי הלימוד מהיחס של
הצוות אך כל זה היה כיסוי. היה זה תרוץ זול לחשיפה הנוראה להבלי
ותעתועי העולם, ששאבו אותו אל אותם בורות נשברים, הנראים
בתחילה צבעוניים ומפתים, אך בסופו של יום הם מתגלים כמדמנה
טובענית של סוכר רעיל.

עד גיל 18 הוא שרד, וכשאביו אהרליה קורצמן קלט את גודל השבר,
הכתובת כבר היתה רשומה על הקיר: "דבליה שלך כבר מחוץ לעולם
התורה. תבלע את הגלולה המרה ותחריש".

איש פשוט וישר דרך הוא אהרליה קורצמן, אשר בשביל להביא פת לחם
הוא נעור ויוצא בשתיים לפנות בוקר למאפיה הגדולה בדרום העיר, ועד
שעת הצהריים עוסק במרץ במלאכת האפיה, חוטף שחרית במחסן
הקמח הגדול עם עוד כמה עובדים, וצונח בשעה 1 בצהריים על מטתו
מותש מעייפות.

"טוב פת חרבה ושלוה בה" הוא מנחם את עצמו מפעם לפעם. החיים,
למרות הקשיים זרמו איכשהו בנינוחות, עד לאותו ערב מר ונמהר בו
הודיע לו דבליה בנו בכורו יקירו, כי הוא עוזב את הישיבה והולך - ה'

ישמור לקיבוץ. אירגון "מרעילי הבארות" עלה על חולשתו הרוחנית של דבליה שנתיים לפני הודעה דרמטית זו, והכניס בו קרור באמונה היישר ממפעלי עמלק. הללו פיזרו לעברו הצעות מתועבות אשר פעלו אט אט - כאש בנעורת - על ליבו הרך של הנער עד שיכלו לו.

אהרליה צווח מכאב: "למה בני למה? מה רע לך איתנו אנחנו אוהבים אותך לא החסרנו ממך דבר. יש לך אחים קטנים יש לך אחיות קטנות שעוד צריכות להשתדך, אין לך מושג איזה אסון ואיזו בושה אתה ממיט עלינו, אנא דבליה הישאר אתנו כאן, בבקשה!"

דבליה היה מספיק מנומס לא לענות, לא לפגוע יותר ממה שאביו פגוע, וכשאמו חדווה, נכנסה לחדר בשעת ההודעה הנוראה, קפאו פניה "לאן אתה הולך? לקיבוץ? יש ישיבה בקיבוץ? אני רק אל תגידי לי שאתה הולך לאיבוד".

החדווה צנחה על הספה פוכרת ידיים בתדהמה וזולגת דמעות של הלם.

דבליה - מכת בכורות - שתק, הנטישה היתה מבחינתו, דבר מוחלט - הוא פתח את דלת היציאה וירד בזריזות בגרם המדרגות, בדרך הוא חיבק שתיים מאחיותיו הקטנות, ונכנס בחופזה לטנדר הכחול שנשא אותו הרחק הרחק, במעגלים סיבוביים כמו עלה וכמו נוצה של נשר, לעולם אחר.

כשאהרליה וחדווה התאושו - כביכול - מן ההלם, באישון לילה, דבליה כבר דפדף את הדף הראשון במסכת חייו אי שם, עם אנשים מרוחקים, מרוששים מאוצרות החוכמה היהודית. אהר'לה כיסה את התאומים בשתיים לפנות בוקר ואמר לחדווה: "אין ברירה, חייבים להתנתק ממנו, יש לנו עוד הרבה ילדים לגדל, רק חסר לנו שהוא יקלקל אותם".

* * *

הנתק היה כמעט מושלם. דבליה שקע לו בסחרחרת האתוס הציוני, התגייס לצבא, השתחרר, התחתן, הקים משפחה בקיבוץ וכמעט שכח את שורשיו. בצבא הוא עבר קורס חובשים בהצלחה רבה, ומיד לאחר שחרורו הציע את שרותיו בהתנדבות לסניף מד"א בעיר הסמוכה לקיבוץ. פעמיים בשבוע הוא יצא למשמרת - לילה להציל חיי אדם בנט"ן, ניידת טיפול נמרץ. נסיונו וזריזותו, הצילו חייהם של עשרות אנשים, והוא אף זכה לתואר "המתנדב המצטיין של העשור".

פעמיים בשנה, בערבי פסח וראש השנה הוא צילצל. אם אהרליה הרים את השפורפרת הוא מיד העביר אותה לחדווה.

כמה מילות נימוסין, "חג שמח", מה שלום הילדים, מי התחתן! לא יותר מדקה ואח"כ השפורפרת הונחה. חדווה בוכה חרישית ואהר'לה יוצא למרפסת כפוף משהו, מריר וכאוב, אוחז בידו ספר תהילים וממלמל.

"הוא מרגיש טוב" היתה מפטירה חדווה אחרי שעה "גם שני הנכדים שם, הכל בסדר איתם" זה הכל. משפט אחד או שניים, ואח"כ מסך שחור ומעובה לעוד חצי שנה.

12 שנים תמימות ילדי הקורצמנים ללא דבליה, גדלו, חלקם נישאו, פה ושם היו אחיו משוחחים עמו בטלפון, שיחות חטופות פגישה אקראית ברחוב ותו לא. הם חונכו להתרחק, הוא כיבד את רצונם, "הוא נוצה נושרת הוא עלה נושר" הרהר אהר'לה בלב מיוסר, "לאן הוא הולך? לאן הוא יגיע? והנכדים, אוי הנכדים" אהר'לה כבש את דמעותיו בארובותיהן ולא נתן להן לצנוח הוא לא ייכנע לדמעות בכל מחיר. הוא איש חזק, אם יש חוזק במלחמה משונה שכזו.

* * *

לילה חורפי אחד בשתיים לפנות בוקר הובהל האמבולנס צפונה, לבית מלון קטן. הדיווח היה לקוני "אחד מאורחי המלון לקה בהתקף לב כנראה" הסירנה זעקה, המנורה האדומה היבהבה לאורך ציר שלושת הקילומטרים עד למלון. דבליה בדק את המיכשור, שינן בליבו את תהליך ההחייאה, וזינק עם האלונקה לכיוון הלובי.

"קומה שלישית חדר 314" צעק פקיד הקבלה.

דבליה פרץ פנימה. אור קלוש. על המיטה איש חרדי מבוגר פניו לבנות כמו סיד. הוא מחוסר הכרה. דבליה החל בתהליך החייאה מזורז, הנשמה, מכות חשמל, עיסוי לב, ה-כ-ל.

החולה החל חוזר להכרה, הצבע חוזר לפנים, עיניו נפקחות אט, אט. אח בית המלון מנסה להשקותו, אחד המלצרים מדליק את מנורה נוספת בחדר, ואז דבליה מבחין.

"אבא!!!" הוא זועק, אהר'לה פוקח עיניו "דבליה" הוא לוחש כמעט בלי קול "דבליה שלי".

בזריזות וביומנות הוא מניח את אביו על האלונקה אף ושועט לעבר האמבולנס. האיבחון הראשוני לא מבשר טובות. אבא שהיה בכנס השתלמות למשגיחי כשרות לקה בדום לב, לחץ דמו נמוך ונשימתו כבדה.

יוצאים לדרך. האמבולנס זועק את שברון הלב לחלל האויר, מרעיד כוכבים למודי נסיון, ודבליה מעסה את ליבו של אבא בהתרגשות ותפילה

"אבא, אבא תסתכל אלי, אבא הכל בסדר, פקח עיניים, בעזרת השם אתה תחזור להיות בריא... הקב"ה ישלח לך רפואה שלמה לאלתר "בעזרת ה' הכל יהיה בסדר" יש לנו עוד משימה חשובה אבא, לחתן את אחיי הקטנים. אתה תשמח בכל החתונות".

אהר'לה פקח עיניים תשושות, הנה דב'לה אומר בעזרת ה', מזכיר את הקב"ה, דואג לנישואי אחיו הקטנים.

הוא גייס כוחות עלומים מתהומות נפשו המיוסרת וליבו הכואב ואמר "דב'לה שלי, בני היקר, יותר מ 12 שנים לא דיברנו, ותראה באיזה נסיבות אנחנו נפגשים! הלוא פלא הדבר. בשביל מה אתה רוצה להציל אותי? בשביל שאחייה אבל בשביל מה יהודי צריך לחיות? בשביל איזו תכלית? סתם כך, אלא כדי שיעסוק בתורה ובמצוות ויבוא עם המטען הזה לריבונו של עולם. דע לך בני, אתה עושה חסד גדול עם בני אדם, שומר על חייהם, מחייה אותם, ובמצבים כאלה של מוות כן או לא, הכל מתגמד, ואדם עושה את חשבון נפש. ולי דב'לה אין תרוץ איך ומדוע איבדתי אותך. מה אומר לקב"ה בבית הדין? אולי טעיתי כשהתעלמתי ממך... שניתקתי אותך מן המשפחה אולי. אינני יודע. ואם חטאתי כשהתעלמתי, אני מבקש את סליחתך".

נשימתו של אהר'לה כבדה עליו.

"דב'לה שלי, דומני שאלו מילותי האחרונות וזו כנראה צוואתי אליך. כך גילגלו משמים. תמשיך לעשות חסדים כאלה, זה טוב. אבל אל תשכח את בוראך, דב'לה!! זכור יש אלוקים! יש אלוקים! יש אלוקים!".

ואהר'לה עצם את עיניו לנצח.

דב'לה נאלם דום.

קפא על מקומו.

* * *

מיד אחרי ההלוויה הוא נמלט לקיבוץ וישב שם שבעה עם עצמו, משחזר את הרגעים האחרונים עם אבא. את המפגש עם אבא בצומת דום-הלב.

בוכה ומשחזר.

* * *

עשר דקות לפני כניסת שבת קודש דפיקה בדלת ביתם של הקורצמנים.
דבליה בפתח עם כיפה קטנה על הראש. אמא פותחת "אמא, סליחה",
הוא עובר מאח לאח ומחבק ומנשק. אחר כך צועד עמם חבוק לבית
הכנסת, לערבית של שבת קודש.

שבת ראשונה ללא אבא.

אחרי "שלום עליכם" ו"אשת חיל מי ימצא" דבליה הזדקף ואמר:
"תסלחו לי אחיי היקרים, שניות ספורות לפני שאבא נפטר הוא הזכיר
לי במילות הצוואה האחרונות "יש אלוקים דבליה, יש אלוקים" אני הבן
הבכור אתם יודעים שאתם חייבים בכבודי, אז תנו לי את גביע הכסף.
אני מבקש לקדש עכשיו, במקום אבא".

חדווה הבחינה במבט מצודד שהלהבות של נרות השבת הזדקרו מעלה
מעלה, הרבה מעבר לטבען של להבות ממוצעות.

נוצה או עלה כשנושרים, לא חוזרים. בן נושר, חוזר.

"ויכולו... השמים... והארץ".

פרי קטן - מאחורי הסיפור

הסיפור הזה הולך איתי כבר כמה חודשים, מבלי שיש
לי מושג או מעוף איך מתחילים לכתוב אותו. כל כך
נפיץ, כל כך רגיש, עטוף בהמון לבבות שבריריים
הסוחבים את התופעה הזו של נשירת העלים והנוצות
וממאנים להתנחם. תמהים ומתייסרים, להתנתק?
להתקשר? להרחיק מן הילדים? אולי לקרב? אם לקרב
עד כמה? שאלות חוצבות וכל עניין לגופו.

עכשיו לפנות בוקר עובר על כתב היד, ומקווה שהמילים
הללו יותר משהן מדברות ומשדרות סיפור עם סוף כזה
או אחר, הן עשויות לנטוע בנו תקוות, שבסופו של יום,
הילדים חוזרים הביתה.

אופטימיות אף פעם לא הזיקה. ברוב המקרים היא
מגשימה את עצמה.

חצי כדור ריטלין

"שלום לך כבוד הרב קובי לוי, שמי חיימקה ברושי, ואני מורה של תלמידי כיתה ה' בבית-ספר דתי קטן בעיירה חביבה במרכז הארץ, מעת לעת אני קורא את סיפוריך ומקבל מהם חיזוק בהשקפה ואמונה, ודי משתאה ביני לבין עצמי עד כמה יש אמת בסיפורים הללו. אני לכשעצמי אינני נוטה למיסטיקה, ורגשנות איננה הצד החזק שלי, מה עוד שאינני מן הטיפוסים המלומדים בניסים ונפלאות. אבל השבוע התרחש אצלי, בארבע אמותי, סיפור, שאילמלא אני הייתי הגיבור המרכזי באותו סיפור, לא הייתי מאמין לאף מילה מתוכו, פשוט כך. כבר שלושה ימים אני מסתובב כמו סהרורי מושך את אוזני כדי לוודא שאני לא צעצוע אנושי בתוך חלום מטורף, או רובוט בתוך הזייה חסרת פשר.

"עכשיו שעת לילה, אני יושב על המרפסת מול הים, ולאחר ניתוח הפרשיה הקטנה שאספר לך, אין לי ספק שהיא חייבת לראות אור, כדי לזכות אחרים באותה אספקלריה שזכיתי לה.

"אריה גורנשטיין הוא תלמיד כיתה ה', וזו השנה השניה שאני מחנך שלו. הוריו, תרצה ושלמה גורנשטיין הם אנשים חביבים קשיי יום, העסוקים עד למעלה מראשם כדי להביא פת לחם לתשעת ילדיהם כן ירבו. אריה שלנו הוא הבן השישי של הגורנשטיינים, ומה אגיד לך? אם יש גיהנום שאתה יכול לקבל בחיי חיותך, זה להיות מלמד של ילד כמו אריה, השם ישמרהו ויחייהו, ושנרו יאיר לעד ולעולמי עולמים.

"לא צריך לספר ולחדש, אין מי שלא מכיר ולא יודע שמקצוע המלמדות הוא שוחק ומתיש ולעתים מתסכל ביותר. זו מלאכת קודש אשר מי שיש בו יותר מקורטוב של יראת-שמים, היא לא נגמרת אצלו לעולם. מלמד מסור באמת, חי ונושם סביב לשעון את תלמידיו, את יכולתם הלימודית מחד, ואת מעשיהם והתנהגותם, מאידך. ומעל לכל המלמד מוכרח להיות רגיש, כמו חיישן תת-קרקעי הקולט רעידת אדמה זמן רב לפני שהיא מאיימת לבוא. מלמד איכותי הוא כמו גשר יציב, כמו יתד נאמן הניצב בין הילד להוריו, בין התלמיד השובב העכשווי, לבין עתידו הרוחני.

"למעלה מ 15 שנים שאני מורה בבית-ספר תורני זה, וברוך ה' הנני רואה ברכה בעמלי ויש לי סיפוק רב. עד לפני שנה, עד שהגיע אריה, והפך לתלמיד מן המניין בכיתה ד', אשר מן השמים גזרו עלי לחנכה.

"כן הרב לוי, אריה הפך את חיי לגיהנום עלי-אדמות, ועד כמה שליבי טוב ורחמן אני דן אותו לכף זכות. הוא רק ילד, אבל כמה אפשר?

"אין לך מושג איך הוא מתסיס את הכיתה נגדי, השובבויות שלו הן נוראיות. כמה פעמים הוא הטמין לי צפרדעים בתיק, הוא הניח קופסאות גבינה על המאורר העילי שבתקרת הכיתה וצבע את כולנו בלבן, הוא פיזר משחה חלקלקה בכניסה לפתח הכיתה וגרם לי להחליק לקול צחוקם של חבריו, בעוד פניו עטויות הבעה תמימה "מה עשיתי?" הגעתי למצב שרק הבטה חפוזה בפניו, גרמה לי לאבד את שמחת חיי. יש לפני דף ארוך ובו פרוט של מעשים שלא ייעשו, שהוא יזם או ניצח על התרחשותם. לצערי הרבה פעמים כעסתי עליו, נזפתי בו, ולא פעם אפילו איבדתי עשתונות.

"בוא נניח לזה, הוא לא השובב הראשון ובטח לא האחרון עלי אדמות, אבל ריבונו של עולם, הוא גם תלמיד גרוע. הישגיו הלימודיים מתחת לכל ביקורת, הוא חלש בקריאה, יש לו המון שגיאות כתיב, והראש שלו לא קולט את סוגיות הגמרא. לפני שלושה חודשים, ביאושי כי רב, עמדתי להחזיר את המפתחות ולהודיע למנהל בית הספר על פרישה מרצון. ניהלנו שיחה של כשעה, במהלכה השמעתי וידוי שאריה ניצח אותי, ואין ברירה, או אני או הוא. אך מכיוון שאינני רע, אני מעדיף שאריה יישאר בכיתה ואני אחפש לי עתיד במקום אחר. המנהל האזין לי בקשב רב, וקצת הקפיד שנזכרתי מאוחר לספר לו על קשיי עם אריה. בסופה של שיחה טען המנהל שהשובבות של התלמיד השובב נוגעת מבעיית קשב וריכוז קשה, וכנראה לא תהיה ברירה, הריטלין יצטרך להיכנס לתמונה. "אריה עם כדור ריטלין יהיה בשבילך עולם חדש, ואני מיד דואג לאיבחון מקצועי" סיים המנהל. האיבחון בוצע ע"י איש מקצוע מעולה שכתב בסוף חוות דעת "יש לתת לילד חצי כדור ריטלין מדי בוקר בשעה 8.00".

"נתתי לאריה ולי עוד צ'אנס קטן, זימנתי את הוריו ודיווחתי להם על רוב שובבויותיו וחסרונותיו של הצאצא, במילים הכי עדינות שאפשר. כן, גם אני אבא לילדים קטנים ויודע היטב כמה קשה לשמוע ביקורת נוקבת על מי שאמור להמשיך את נוכחותך עלי אדמות גם אחרי שכבר לא נהיה כאן. הוריו הנהנו בראשם, באכזבה, שהרי אריה שיהיה בריא, הוא עוד תוספת למיכלול הקשיים שהם נושאים על גבם. "אם אין ברירה" אמרה אמו "אז שיקח חצי כדור ריטלין, והקב"ה יעזור, ואם אתה חושב כבוד הרב שהוא יתייצב, כולנו נשמח", הפגנתי אופטימיות, כי כך צריך לנהוג, וגם סמכתי במידה רבה על האופטימיות של המאבחן והמנהל, אם כי בנבכי ליבי לא הסכמתי עם האיבחון שהתכשיט סובל מבעיית קשב וריכוז. הוא פשוט פרא אדם.

"נו טוב, קראתי לאריה ששיחק בחצר, להיכנס לחדר, ובנוכחות הוריו חזרתי שוב על עיקרי הדברים. בסיכומה של שיחה הודעתי לו: "חביבי, אני לא אויב שלך, אבל יש גבול לכל תעלול. החלטנו כולנו, שכדי לעזור לך תצטרך כל יום בשעה 8.00 בבוקר לבלוע חצי כדור ריטלין, כדי שבחסדי ה' הריטלין יעזור לך להירגע, להתרכז בלימודים וגם לשפר את התנהגותך. הכל בסיעתא דישמיא כמובן".

אריה כעס "זה לא נכון אני לא צריך שום כדור, אני לא חולה, אני בריא, אבל את אין ברירה, וזה רצונכם אז בסדר. אבל אני מתבייש לבלוע כדור, ליד החברים בכתה, הם יצחקו עלי".

"לפתע עלה במוחי רעיון חינוכי נפלא: "אריה יקירי, יש לי עצה שתעשה לי וגם לך נחת רוח. כל בוקר בשתי דקות לשמונה תרוץ עם כוס הזכוכית הריקה שלי לחדר המורים, שם במטבח הקטן תבלע את חצי הכדור בלי שאף אחד יבחין, וגם תעשה עמדי חסד, תכין לי נס-קפה עם חלב וכפית סוכר אחת. מיד עם הצילצול תכנס לכיתה תתישב ואף אחד לא ירגיש ולא ידע".

"אריה הסכים, בכל בוקר ציידה אותו אימו בחצי כדור ריטלין, בשלוש דקות לשמונה הוא נכנס למטבחון ליד חדר המורים, והמשימה בוצעה בצורה מושלמת, עם הנחת כוס הנס-קפה על שולחני.

"הרב לוי תנשום עמוק, במשך שלושה חודשים נמשכה העיסקה הזו, ואריה השתפר מיום ליום, פשוט כך, השובבויות והחוצפה פחתו ואזלו... הילד נכנס לאוירה של רצינות, השתתף בשיעורים הכין שיעורי בית וציוניו השתפרו לבלי הכר. דיווחתי למנהל: "פגעת בול, לא יאומן, האריה של היום הוא אפילו לא העתק חיוור של הגיהנום מלפני שלושה חודשים". "מצויין" שמח המנהל "צלצל להוריו שיגיעו לפגישה עמך וספר להם על המהפך המבורך", וזה בדיוק מה שעשית הרב לוי. לפני שלושה ימים הם הגיעו לת"ת והתיישבו לפני, פצחתי בפני הגורנשטיינים השמחים במונולוג מפרגן מעומק הלב. "אריה שלנו הוא פשוט ילד מתוק ועדין נפש ומתחשב, הנה הביטו בציוניו... ממש הפלא ופלא, תראו מה בחסדי ה' עושה חצי כדור של ריטלין.

"אמו מחתה דמעה מאושר, ואני יצאתי לחצר כדי לקרוא לצדיק המתוק אריה גורנשטיין להתיישב עמנו כשותף בשמחה הגדולה. אריה נכנס, אמו חיבקה אותה ממושכות, אביו הוציא מכיסו מטבע של 10 ש"ח, והעניק לו אותו עם חיוך גדול.

"אריה, סיפרתי להוריך על השיפור העצום בהתנהגותך ובלימודיך ואני חייב לומר עוד, שאם עד לפני שלושה חודשים פשוט כעסתי עליך בכל פעם שהגעתי לכתה, כיום אני מרגיש קשר טוב איתך, עם הרבה סימפטיה רוגע ואמון הדדי. הא, כמובן, כוס הנס-קפה שלך פשוט נותנת

לי כוחות לכל היום. נו, אתה רואה ידידי הצעיר, בחסדי ה' גם חצי כדור ריטלין יכול לחולל נפלאות".

"תנשום עמוק הרב לוי, תנשום עמוק. אריה התיישב על הכסא בין שני הוריו והשמיע את המונולוג הבא: "כבוד הרב, אני מודה לך על הזכות לעשות לך נס קפה... אבל.. אבל... תרשה לי להתוודות ולגלות לכם, שמעולם לא בלעתי את חצי כדור הריטלין... אפילו לא פעם אחת..."

פקחנו עיניים משתאות ואמו שאלה "מה עשית עם הריטלין?".

"ריסקתי אותו עם הכפית לאבקה דקה והכנסתי אותו ל... כוס נס הקפה של המורה חיימקה..."

"נשימתי נעתקה הרב לוי, במשך שלושה חודשים הוא נתן לי לשתות אבקת ריטלין ללא איבחון... לא המלצות... מצד אחד זו שיא השובבות אבל מצד שני... איך אתה מסביר לי הרב לוי שהילד השתנה פלאים וגם היחס שלי כלפיו השתפר לאין ערוך.... אוי, אוי, אוי... מה שעשה לנו חצי כדור ריטלין..."

פרי קטן - מאחורי הסיפור

נכון, הריטלין הוא בהחלט תרופת פלא, וצריך לעודד את השימוש בה עפ"י הנחיות המומחים, אך דומני שבמקרה הנוכחי, המורה חיימקה ברושי פיתח כלפי אריה אנטגוניזם ללא שליטה, ולכל מעשה שובבות או תסיסה כיתתית הוא הדביק לשם את אריה. כך למעשה התפתחה אצל הרב ברושי בעיית קשב כלפי אריה וכן בעיית ריכוז לכל תנועה או הברה שלו. כן, אף אחד לא מלאך.

בשיחה לילית עם ברושי, סיפרתי לו שהרבי מקוצק אמר פעם שלאדם יש שתי עיניים, האחת לראות את מעלותיו של חברו, והשניה כדי להבחין בחסרונות עצמו, ואריה היה שליח ההשגחה העליונה לסדר לך את העיניים באופן הראוי, ותגיד יפה תודה לחצי כדור הריטלין.

צחקנו ארוכות. אני מאמין שגם בבית של הגורנשטיינים צחקו המון.

לא טורקים דלת בפני אמה

השנה תשט"ו, 1955. ליאצק גולדנהיים בן ה-25 לא היו יומרות גדולות ביחס לשאיפותיו בחיים. בשבילו רשימת ההישגים הנוכחית, הטמונה עמוק בחיקו, היא מעל ומעבר למצופה.

קודם כל הוא חי, בריא ונושם. בנוסף, הוא מעולם לא חלם שיזכה להינשא לקנות בית ולהיות אב מסור לשני תינוקות בריאים ויפים. הוא לא שיער בנפשו שאי פעם המקרר שלו יהיה מלא (יחסית לימי הצנע), ופת לחם לא תחסר וכוס חלב צחורה בכל בוקר על שפתותיו. הוא הרגיש מאושר, מיליונר, שמח מן העובדה שזכה להתקבל כנהג חבר מן המניין בחברת ההסעות הלאומית "המוביל", כך שמשכורתו שולמה חודש בחודשו ללא הפתעות מיוחדות.

נו, אם הכל כל כך טוב, אז למה כל כך רע?

לא נפריז במינון הרע, רק נאזכר כאן במשיכת קולמוס, שיאצק הנהג שלנו חברה'מן, הוא ניצול שואה. ימי ילדותו מגיל 9 ועד 15 עברו עליו בכמה מחנות השמדה ובמינזר. למנזר הוא נשלח בסוף המלחמה, לאחר שמצא חן בעיני קצין אס.אס., אשר במקום לירות למוות בנער השדוף, העדיף משום מה להפקידו בידי הכומר הקתולי כריסטיאן ז'ן-דון, שבא ללקט נשמות יהודיות מן המחנות בטרם פורענות, כדי להטבילם לנצרות כמסורת המיסיון המתועב.

יאצק מצא מיד חן בעיניו. גופו אמנם היה שקוף ושדוף להפליא, וורידיו גופו בלטו מן העור כחלחלים ודקיקים וגוו שחוח, אך מעיניו ניבט זיק עצום של רצון לחיות. כריסטיאן הכומר היה בטוח שיוכל לנצל את הרצון של יאצק לחיות, כדי לשכנעו להמיר דתו.

האמת לא תכוסה בשמיכת הסיפור. יאצק בארבע שנות סיבלו ולאחר הניתוק מהוריו, כבר הספיק לשכוח הרבה מן המצוות ולהיחלש באמונתו. הצעתו של הכומר קסמה לו. שעה אחר כך הוסעו הוא ועוד 15 נערים במשאית בקר לכיוון המנזר הקתולי.

"ייהרג ואל יעבור" זה הציווי, אך מה לנו לבוא בטרוניה לילד יהודי רדוף, מוכה וחבול, שנחטף מידי אמו הזועקת בהיותו בן 9, בן יחיד לאם בת 50 ולאב חולני.

שעה אחרי שהוא הובל ע"י קציני האס.אס. לנסיונות רפואיים, למחנות עבודה ושאר טירופים, הובלו גם הוריו לאן שהובלו במסע הזדון של הכורת הנאצי, וכך חוסלה לה עוד משפחה על פי הכרוניקה של היטלר ועוזריו ימ"ח.

לא, יאצק לא שכח שהוא יהודי. גם הטבלתו לנצרות נעשתה מבחינתו באדישות ובגיחוך. הוא פשוט רצה לחיות ותו לא, לכן הוא פיזר סימפטיה ללא גבול לכומר כריסטיאן ולקומץ נזיריו המוזרים. העיקר לאכול לשתות ולישון, לנסות לשכוח את הגיהנום ממנו בא; מנסה לעצור את שטף הגעגועים להוריו שנעלמו לו לפני שש שנים לתוך התווה הקטלני של הרייך השלישי.

כשהסתיימה המלחמה, ניסה הכומר כריסטיאן לשכנעו להשאר במנזר, אך יאצק סירב בנימוס.

"אני מודה לך, האב כריסטיאן על שהצלת את חיי, אבל אני יהודי ומקומי עם עמי בארץ ישראל, בפלשתינה".

יאצק הצליח לאתר את נציגי הסוכנות היהודית בפולין, התחבר דרכם לתנועת הנוער הציוני "מחנות העולים", עלה ארצה ונקלט בקיבוץ "נתיב המעפילים". הוא עבד בפאלחה, ברפת, בלול, גוייס לפלמ"ח, אחר כך הוכרזה המדינה, ויאצק חש שהשלב הבא הוא יציאה מחוץ לקיבוץ ופתיחת דף חדש בעצמאותו.

בגיל 21 הוא הגיע עם מזוודה קטנה לתל אביב. בשארית פרוטותיו שכר חדרון קטן ברחוב החשמונאים, ולמחרת בבוקר ניצב מול משרדי "המוביל".

"בוקר טוב" פנה למנהל אברומקי גולדמן, "שמי יאצק ובאתי אתמול לתל אביב מן הקיבוץ. יש לי רשיון נהיגה והמון כוח ורצון לעבוד, אדון גולדמן, קבל אותי לעבודה ולא תתחרט".

גולדמן לא היה צריך יותר מזה. הצעיר צייק גבה הקומה ורחב הכתפיים היה רחוק מלהדמות לנער השדוף שבמינזר. המוטיבציה שבערה בו לעבוד, התאימה לאברומקי גולדמן, שהחברה אותה ייסד, חיפשה בנרות צעירים בעלי מוטיבציה שאפשר לסמוך עליהם.

"התקבלת לניסיון", השיב גולדמן. "עלה לטנדר, אני בוחן את כישוריך".

יאצק נהג במיומנות מפתיעה, ולאחר קורס קצר הופקד בידיו אוטובוס מקרטע, הפולט עשן שחור ללא סוף.

"אתה נהג חרוץ" החמיא לו גולדמן "החלטנו להפקיד בידך את קו תל אביב באר שבע פעמיים ביום, הלוך וחזור. אם לא תהיינה תלונות, בסוף השנה נקבל אותך כחבר "המוביל" מן המניין תמורת מניה ע"ס 50 לירות שתקוּזז משכרך".

יאצק היה מאושר עד השמים. שנה אחר כך הוא נישא לימימה, בתו של אברומקי גולדמן, ובמשך השנים נולדו להם שני תינוקות. לבכור קרא על שם אביו דוד יוסף, לשני קרא ישועה, על שם החיים שקיבל במתנה מידיו של הריבונו של עולם.

* * *

נו, כבר שאלנו ונשאל בשנית, אם כל כך טוב למה כל כך רע?

ובכן, אימי המלחמה ויסוריה נמוגו אט אט מזכרונו כמו אותו עשן שחור הנפלט מאגוז האוטובוס, אבל דבר אחד העיב על חייו. אמא, אמא שלו גולדה גולדנהיים שאיננה. הוא זוכר היטב את זעקותיה המחרישות.

"יאצק, אל תקחו לי את יאצק בני היחיד!!!" בלילות הוא נעור מבועת ומזיע לאחר שפניה הדומעות מופיעות בחלמו, ועיניה שואגות: "בני, בני יחידי, אין לי עוד מלבדך בן. נולדת לי אחר 20 שנות עקרות. איפה אתה יאצק?". הוא קם כל בוקר עם החלום הזה, נוהג באוטובוס והוא עמו, אוכל ושותה עם החלום, ובשיא עייפותו על משכבו בלילות הוא נילוה אליו לתוך מאפילת החושך הארץ-ישראלי.

נסיונותיו לאתר את קרוביו דרך מדורי הרדיו והעיתונות עלו בתוהו. איש לא פנה אליו, איש לא שאל, איש לא ידע מה עלה בגורל הוריו.

יאצק כבר התחיל להתרגל לעובדה שהוריו לעולם לא ישובו.

* * *

"הוא נהג אדיב וחביב, יאצק", פירגנו לו הנוסעים וגם הנהגים "הוא נעים סבר, הוא סבלן, תענוג לנסוע עמו" החמיאו לו נוסעיו הקבועים על ציר תל אביב באר שבע הלוך ושוב.

היה זה יום חמסין של תמוז, בוער כתנורו של עכנאי הממאן להיטהר לפי חכמים. השעה 11:00 בבוקר, עם הפנים דרומה. הכבישים הזיעו, הנגב המדברי ריצד לעצמו פטה-מרגנה של מעיינות ונהרות תכולים, ובתוך

האוטובוס הצטופפו עשרות הנוסעים מייחלים ומתפללים להגיע לשלום אל מחוז חפצם, דרומה.

יאצק היפנה ראשו לעבר לב האוטובוס ועשה חשבון מהיר, שניתן להכניס עוד 5-6 נוסעים, לא יותר. בתחנת היציאה הדרומית ביותר של תל-אביב המתינו כעשרה נוסעים.

"להצטופף, נא להיכנס פנימה, לפנות מקום לעולים" ביקש יאצק. נוסע ועוד נוסע ועוד נוסעת. יאצק סופר אותם. תשעה כבר עלו.

"נהג יקר, די!" התחננו הנוסעים המזיעים, "האוטובוס גדוש". יאצק סגר את הדלת בפני אישה זקנה כפופה לבושה בצניעות, וכיסוי לראשה. במבט חטוף הבחין יאצק בעיניה העצובות.

"סליחה גברת, אי אפשר יותר להעלות". הדלת נטרקה בפניה, ויאצק הציץ במראה הצדדית כדי להיכנס לכביש הראשי.

"אנא פתח לי!! נהג, פתח לי" ביקשה הזקנה. יאצק התעלם. הוא לא רצה לגרום צער לנוסעים. "אנא נהג, אינני יכולה להישאר כאן בתל אביב, אני חייבת לחזור לבאר-שבע, האוטובוס הבא בעוד שש שעות..."

יאצק אטם אוזניו משמוע ולחץ בעדינות על דושת הגאז.

"תתבייש לך, טורק דלת בפני", זעקה הקשישה "לאמא שלך לא היית עושה את זה!!!".

יאצק בלם. הזעקה הזו פילחה את לבבו. גם איזכור אמו שנעלמה לו לפני כ-16 שנים הרטיט את לבבו. הוא פתח את הדלת וסימן לנוסעים להצטופף. הוא נעץ עיניו בכביש, והבחין בזוית העין שאישה צעירה מפנה מקום ישיבה לקשישה.

"תודה תודה, לך".

ארבע שעות ארכה הנסיעה לבאר-שבע. יאצק שתק כל הדרך. הזעקה של הזקנה התערבבה לו עם הזעקה של אמא לפני כ-16 שנה - "אל תקחו לי את יאצק בני יחידי"... הזעקות היו מאד דומות זו לזו בכאבן המתפרץ. אפילו הנגב היבשושי הדומם לא הצליח להרגיע את אוזניו של הנהג הצעיר, שסערו מרעש פנימי בלתי פוסק. בין לבין זלגו מעיניו כמה דמעות של געגוע. "איפה אמא?".

בתחנה המרכזית בבאר-שבע ירדו הנוסעים, היא ירדה אחרונה.

יאצק פנה אליה ואמר: "סליחה גבירתי, לא התכוונתי לפגוע בך חלילה. תביני אותי... ואת צודקת, אם זו היתה אמא שלי בוודאי הייתי נוהג אחרת, אבל כבר 16 שנה שאין לי אמא".

"איפה אמך?" היא שאלה בסקרנות ובקול סדוק.

"כנראה שנספתה בשואה, אין לי שום מושג, הייתי בן תשע, נחטפתי מידיה, עברתי גיהנום כמו כולם ואפילו במינזר חייתי".

"מה שמך? אולי הכרתי את אמך?" היא שאלה באותו קול סדוק.

"שמי יאצק, יאצק גולדנהיים".

"אני לא מאמינה... יאצק!!! בני יחידי!!! יאצק, זו אמא!".

גולדה גולדנהיים איבדה את שיווי משקלה והחלה להתנדנד מהלם ומהפתעה.

יאצק החזיק בידה, לחש: "אמא, אמא שלי, מצאתי את אמא שלי...". הרבה עיניים תמהות ננעצו בבחור ובזקנה שמצאו זה את זה, וההיפך.

בלב התחנה המרכזית בבאר-שבע נגעו דמעות בדמעות, דם בדם, לב בלב, ו-16 שנות שכול ויתמות התאדו להן בחמסין הקייצי של ארץ, אשר עיני השם צופיות בה כל השנה.

"איזה נס", הפטיר יאצק, "איזה נס, אמא, שטרקתי לך דלת מול הפנים וזעקת לעברי מתהומות הלב: לאמא שלך לא היית עושה את זה... אחרת מעולם לא הייתי מגלה אותך".

גולדה גולדנהיים פתחה את תיק הבד שלה והוציאה משם בקבוק זכוכית מלא מים, מזגה ממנו לכוס פשוטה ואמרה: "שתה יאצק, שתה, זה סוף המסע הנורא. נפתחה הדלת".

יאצק לגם ולגם.

פרי קטן - מאחורי הסיפור

"המדור לחיפוש קרובים" בתקשורת היה אחד המדורים היותר אטרקטיביים במדינת ישראל הצעירה עד לפני 30-40 שנה. ניצולי השואה היו עדיין צעירים

יחסית, והרבה בזכות אמצעי התקשורת זכו ניצולים להתאחד להם, שניים מעיר אחד ממשפחה.

במהלך הכתיבה התחדדה בי התחושה כי המדור הכי נכון לחיפוש קרובים זו התקשורת עם הקב"ה, הנובעת בדרך כלל מתוך זעקת הלב - "לאמא שלך לא היית עושה ככה!!!" ומיד יש התגלות מדהימה, מתנת ידה של ההשגחה העליונה.

למה חשובות בנים?

הוא היה השליח של הסוכנות היהודית, לקרב את הצעירים בני הגולה לאמונה, לארץ ישראל, ליהדות. לאמיתו של דבר הוא לא היה בדיוק "דתי גדול". למעשה, במונחים של כולל אברכים, או ישיבה גבוהה, הוא אפילו היה עם הארץ למהדרין. אבל אתם יודעים, בגולה הרחוקה, הדווייה, זו שהנוער היהודי נולד בה לתוך מערבולת של מושגים נוצריים ומתירנות מטופשת, גם עם כיפה סרוגה, קטנטונת ממש, עם כמה מושגים ביהדות, ותפילה מזורזת, אתה נחשב לאדמו"ר גדול, לרשכבה"ג (רבן של כל בני הגולה).

עוזי מרחבי, 25, הקיבוצניק הדתי, נחת שם במדינה האירופאית הצוננת, והחל לאסוף למועדון של הקהילה היהודית במקום, את בני הנוער. והם באו, בנים ובנות, ושתו בצמא את סיפורי הצבא שלו, את מסעי האלונקות, את טכס ההשבעה בכותל המערבי. הם הביטו בו בעיניים מלאות הערצה, והוא נהנה מכל רגע... הנה הם מתקרבים, עוד מעט נדבר יהדות.

אחרי מספר חודשים הוא התחיל לדבר על השבת.

לא נוסעים? הם התפלאו.

לא מעשנים? הם פערו עיניים נדהמות.

לא מדליקין אף מכשיר חשמלי...? הם חשבו שהם נופלים מרגליהם.

מעולם לא שמעו על השבת.

אחר כך דיבר איתם על תפילין, על טלית, על תפילה. הם היו מרותקים. מעולם לא ביקרו בבית כנסת. כן, הם ראו תמונות פה ושם, היה אחד שסיפר שאפילו סבא שלו "היה קצת דתי" אבל זה הכל.

גם רבקה היתה נפעמת מגילוי יהדותה. כנערה שגדלה בבית אמיד, אבא יהלומן חובק עולם, היא החלה לשאול שאלה ועוד שאלה. ועוזי ענה. והיא שאלה עוד ועוד, והוא ענה. ולפעמים הוא קצת התחמק מלהשיב בדיוק, ואז סקרנותה בערה בה כפליים.

"יש דברים שהוא מסתיר, או שגם הוא לא יודע" הרהרה בינה לבין עצמה.

אחרי פחות משנה גמלה החלטה בליבה, היא רוצה להיות דתיה.

עוזי מאד שמח. הסביר לה כיצד לברך על הדלקת הנרות, כיצד מתפללים, דיני כשרות. זה קסם לה.

בשלב מסויים הציע לה עוזי - דרך אחד ממכריהם המשותפים - לבוא עמו בברית הנישואין. רבקה היתה מאושרת, כמה נפלא. סוף סוף אזכה להקים בית יהודי, וגם עוזי נראה לה האיש המתאים ביותר להגשמת משאלותיה בדרכה החדשה.

ההורים שוחחו ביניהם בטלפון. עוזי העניק לה צמיד כמתנת אירוסין, למרות שעדיין לא התארסו. דיפדפו ביומן למצוא תאריך, רבקה יצאה לבדוק שמלת כלה... הכל נראה כמו חלום. עוד מעט מעגל נסגר.

עד אותו בוקר בו פגשה את ידידתה הקרובה, חווה'לה. חברתה היתה מרוגשת ונסערת, "אל תשאלני" היא סיפרה לרבקה "חזרתי אתמול מסמינר ליהדות שאירגנו רבנים מישראל בעיר הבירה. אני המומה. התורה היא אמת, היא ניתנה מן השמים ויש הוכחות לדבר. איזה גילויים מדהימים חשפו לנו שם, איזה רמה של הרצאות, בקיצור אני החלטתי לחזור בתשובה עד הסוף".

"מה פרוש עד הסוף?" שאלה רבקה.

"הממ... הממ..." היססה חווה'לה "שלא תתפלאי אם תגלי שהפכתי לאשה חרדית, כמו אותן המתגוררות במאה שערים בירושלים..."

רבקה היתה המומה. החרדים תמיד נידמו לה משונים כאלה. מעולם אחר. קצת אפילו מסיונרים, תמהוניים.. פרימיטיביים? אולי.

"אבל חווה'לה היא בחורה חכמה וחברה טובה, ומעבר לשיגעון שלה להתחרד, אני חייבת לבקר בסמינר ליהדות שהיא היתה בו..." כך חשבה.

תוך יומיים גילתה שסמינר דומה מתקיים במדינה האירופאית הסמוכה, היא עלתה על רכבת ואמרה לעוזי שימתין. תוך שלושה ימים היא חוזרת. והיא חזרה לא פחות המומה מחווה'לה.

"תשמע עוזי, החלטתי לקבל עול מצוות בצורה הכי מושלמת שאפשר... כן, כולל כיסוי ראש אחרי החתונה..."

לעוזי נעתקו המילים. הנה היא בורחת לו למאה שערים.

"אם אתה שותף אמיתי שלי, תקבל את זה. נשמור ביחד על כל כללי הצניעות... ונקנה לילדינו את החינוך הטהור והאמיתי... חלילה וחס להחזיק את מכשיר התועבה בבית!"

זה היה גדול על עוזי. גדול מאד. הוא כקיבוצניק דתי, לא היה בנוי לקונספציה של מאה שערים. עם כל הכבוד.

הם נפרדו. יותר נכון, היא ביקשה להיפרד. עוזי הסכים.

הסכים? אולי.

* * *

רבקה עלתה ארצה ואחרי שנה שידכו לה את מוטי. אקדמאי צעיר, איש מחשבים שחזר בתשובה, גם הוא בעקבות סמינר דומה שנערך בישראל. מוטי מסר נפשו מיד על לימוד תורה ועל זיכוי רבים. למד ולימד וקרב לבבות של רבים לאבינו שבשמים. היא היתה מאושרת. לא יהדות של פרווה, חצי רגל פה, חצי רגל שם. יהדות נטו, עד כלות הכוחות.

השנים חלפו שנה ועוד שנה. היא לא נפקדת. אין דור המשך. הדאגות החלו מנסרות את ליבה ואת ליבו. 10 שנים ללא ילדים... ואז החלו הטיפולים. 18 טיפולים קשים ביותר. כשלון אחרי כשלון. 17 שנות נישואין עקרות. שברון לב ענק. למה מענישים אותנו? היתה שואלת את עצמה. הכריות ספרו את דמעותיה.

* * *

בציון הרשב"י בל"ג בעומר בשנה שעברה, היא הבחינה באחד מגדולי הדור שביציאתו מן הציון העטיר ברכות בחן ובאהבת ישראל. היא הצליחה להגיע אליו וללחוש באוזנו "כבוד הרב, אני נשואה 17 שנה, ברכני הרב שאזכה לצאצאים. מדוע אני חשוכת בנים?".

הצדיק עצם את עיניו ואמר "פשפשי במעשייך, האם אי פעם היה לך שידוך שהתבטל ושמה הבחור מקפיד?".

עיניה התמלאו דמעות. "בר יוחאי נמשחת אשריך".

כן, יתכן שעוזי מקפיד. מי יודע. היא חייבת לאתר אותו. זמן רב חלף מאז.

השליחים שלה מצאו אותו. לא יאומן, עוזי אף הוא התחרד, והיה לאביהם של שבעה תינוקות של בית רבן. "כן, אני נזכר בשידוך ההוא באירופה".

הסבירו לו, שזה לא משחק, הוא חייב לגשת לבית הדין הגדול של העיר, שם יושבים זקני הדיינים, ולהודיע להם שהוא מוחל לה מחילה גמורה.

עוזי הוא צדיק ונסע לביה"ד.

נשיא בית הדין הביט בעיניים חוקרות ושאל "כבודו אולי מקפיד על הכלה ההיא, רבקה? זו שביטלה את השידוך ביניכם?".

"לא, חלילה" השיב עוזי "לא מקפיד".

"בטוח?" שאל הדיין.

עוזי שתק.

"אז תגיד בפה מלא שאתה מוחל, ותרגיש גם בליבך מחילה גמורה" ביקש אב בית הדין.

"אני מוחל לה בלב שלם, ממש בלב שלם ואני מתפלל שהקב"ה יזכה אותה בזרע של קיימא. אם זה תלוי בי אז אנא תענו אמן".

הם ענו "אמן".

* * *

שנה אחר כך חבקו מוטי ורבקה בן וקראו לו "שמעון".

"נעשה אדם נאמר בעבורך, בר יוחאי נמשחת אשריך".

לימדנו בר-יוחאי לא להקפיד, לא לפגוע, להגיע לשיא תיקון המידות שבין אדם לחבירו.

פרי קטן - מאחורי הסיפור

בעשרים השנים האחרונות התגלגלו לפתחי לפחות שלושה סיפורים מן הסוג הנ"ל. ההקפדות הקטנות, כאלה שלפעמים נשכחות להן בשאון החיים, גורמות לנזקים לפרט ולכלל ולסבל בלתי ישוער.

הסיפור הזה ישב לו בבית גנזי שלוש-ארבע שנים, עד שהחלטתי להוציאו לאור. ומדוע? מפני שלילה אחד, בקריאת "שמע" שעל המיטה אמרתי את המילים כמו תמיד, "ריבונו של עולם הריני מוחל וסולח לכל מי שהכעיס והקניט אותי..." ושאלתי את עצמי: אני באמת סולח? אחר כך פתחתי את המגירה הקטנה ועיינתי בסיפור הנ"ל, ובחסדי ה' הצלחתי לעקור שתיים-שלוש הקפדות קטנות שמיאנו להסתלק.

נו, וזה לא הישג? מי יודע כמה צער נמוג מן העולם? מי יודע?

"אוזניים נקיות"

קדושת האוזניים מעלתה עליונה, ואם נצרף אותה לקדושת הלשון, הרי לנו עבודת ד' שראוי להתפאר בה. אין ספק, כי אם יהודי מקפיד לא להכניס לאוזניו דברים בטלים, דברי הבאי ועניינים שהנפש היפה סולדת מהם, טובים סיכוייו להצליח במשימה לעדן את לשונו וטהרתה. הוא בדרך המלך.

רוחילה קדמון קיבלה על עצמה קבלה שראוי להתכבד בה.

קוראים לזה "אוזניים נקיות". בהיותה נערה בת-מצווה, היא שמעה דרשה שפרטה על מיתרי ליבה, ועוררה אותה להתייחס לאוזניים כאל האיבר הראשון במעלה.

הדרשן אמר אז, והיא זכרה את מילותיו היטב: "האוזניים הן מקור האיזון של הגוף, כן, האיזון הגשמי מתאזן מן האוזניים, אבל הרבה יותר חשוב ממנו הוא האיזון הרוחני. אם יהודי רוצה להתעלות במעלות היראה, עליו להקפיד על האזנה נקייה, לא הבליים, לא ריכולים ובוודאי לא לשון הרע, וכמובן לא מוסיקה מקולקלת שפוצעת את הנשמה".

רוחילה חזרה הביתה ובישרה לאחיותיה הקטנות והגדולות על מבצע "אוזניים נקיות". הן צחקו מאוד, אבל היא בשלה. רק עולה ומנצנץ דיבור אסור מלשון זו או אחרת, הוא תוחבת שתי אצבעות ובפסיעות עדינות עוזבת את החדר.

אכן כן, השילוב של אוזן נקייה עם לשון נקייה הוא חד משמעי, ויחדיו הן צועדות האוזן והלשון שלובות זרוע, אל העליון שבעולמות.

השנים חולפות ורוחילה בעדינות נפשה צועדת לקראת הפרק הנכסף בחייה של כל בת ישראל - "האשה מתקדשת".

* * *

הרב יקותיאל גולדסקינד היה צריך לנסוע מעיר הולדתו ירושלים לטבריה, לניחום אבלים. כהרגלו מאז יצאו מכשירי m.p.3 לאויר העולם, הוא עטה על אוזניו את האוזניות הקטנות, לחץ על הכפתור והאזין בקשב רב לשיעור הדף היומי. מתחת לבית שחיו אחז במסכת "קידושין" והוא ממתין למונית שרות צפונה. בתיקו היו מונחים עוד מספר ספרים, שהיו אמורים להוות אחיעזר ואחיסמך להספד שהוא אמור לשאת בטבריה.

מיד כשנעצרה מונית השרות הוא נכנס פנימה, התיישב סמוך לנהג וניתק עצמו לחלוטין מן הנעשה סביב. עיניו עקבו אחרי המילים בגמרא ואוזניו ליקטו את ההסברים הקולחים.

המונית שעטה לעבר שער-הגיא, משם לכביש גהה, נוסעים עלו וירדו, אבל הרב יקותיאל לא שת ליבו לנעשה.

בצומת בית-ליד עלתה בחורה חרדית צנועה למונית, שילמה מחיר נסיעה לטבריה, הצטנפה בחלק האחורי הימני ופתחה ספר. גם היא ניסתה להתנתק מן הנעשה במונית, אך לשווא. שלושה נוסעים נוספים שעלו

בתחנה הבאה הכירו את הנהג, ובין הארבעה התפתחה שיחה ערנית ורעשנית על הבלי העולם.

מספר דקות אחר כך ביקש אחד הנוסעים לפתוח את הרדיו, ומוסיקה קלוקלת עם מילים איומות בקעו לחלל המונית והצליחו לכבשה.

רוחילה ניסתה לאטום את אוזניה עם פתיתי צמר-גפן אך ללא הועיל. הרעש היה מחריש אוזניים. מצד אחד הרכילות הזולה של הנהג וידידיו, ומאידך הפזמונים הרדודים.

בקיצור, מפגע אוזניים מן החמורים שידעה רוחילה מעודה. מה עושים?

היא לא שיערה בנפשה לאיזו אנדרלמוסיה ווקאלית היא תיכנס. "אני מרגישה כויות באוזניים", הרהרה ואזרה אומץ.

"אדוני הנהג", פנתה בלשון רכה "אני מאד מבקשת - אם אפשר בלי רדיו, זה מפריע לי".

פנייתה רק הוסיפה שמן למדורה. הנוסעים חסרי הנימוס המשיכו בשיחתם הקולנית והורו לנהג להגביר את הווליום, להכעיס.

"נהג", אמרה רוחילה בתקיפות מעודנת, "אם לא ייסגר הרדיו אני מבקשת לרדת כבר בתחנה הבאה. אף אחד לא יכריח אותי לשמוע מה שאסור לי".

הנהג החצוף לא רק שלא התכוון לכבות את המכשיר, אלא הוסיף חטא על פשע ואמר:

"אם תרדי כאן לא תקבלי את כספך בחזרה". הנוסעים ציחקו בלעג.

הרב יקותיאל גולדסקינד נע באי שקט על כסאו. הוא הבחין במתרחש מסביב וברב-שיח שמתנהל בין נוסעי המונית, הסיר את האוזניות והקשיב.

"לא ביקשתי את כספי בחזרה", השיבה רוחילה, "עצור לי כאן ואסע לדרכי עם מונית אחרת. אתה לא יכול להכריח אותי להקשיב לרדיו".

בשלט הענק היה רשום "ואדי ערה", אזור עם התיישבות ישמעאלית צפופה.

הרב יקותיאל ביקש מהנהג להיעתר לבקשת הנוסעת ולסגור את הרדיו, אך נענה בשלילה.

"סלח לי כבוד הרב, אתם לא הנוסעים היחידים פה, יש נוסעים שדווקא נהנים מהרדיו. אני צריך לשרת את כולם. שימו פקק באוזניים! אם היא רוצה לרדת שתרד".

"אסור לך לרדת כאן" אמר לה הרב יקותיאל, "בוואדי-ערה היו ארועים אלימים, זה אזור עויין. בצומת מגידו תוכלי לרדת. צר לי שאלה הם פני הדברים... אבל ההנהגה שלך ראויה להערכה רבה!"

בצומת מגידו ירדה רחלי, נכנסה לתחנת ההסעה והמתינה.

הרב יקותיאל גולדסקינד עוד ניסה כמה פעמים לשכנע את הנהג לחזור בו מסרובו, אך זה התעקש והותיר את הנוסעת הצעירה מאחור.

"די ישמור אותך", הרהר הרב בקרבו "ממש עושה קידוש השם".

* * *

50 דקות אח"כ היה כבר הרב יקותיאל בדרכו לאוהל האבלים בשכונת המזרח בטבריה.

הוא חצה את הכביש הדו-מסלולי בזהירות והנה מולו, על מעבר החצייה, הנוסעת הצעירה ממונית השרות, ולצידה אישה קשישה הצועדת באיטיות. השתיים צועדות שלובות ידיים. הרב יקותיאל נעצר.

"כבוד הרב, ברוך השם, שלוש דקות אחרי שירדתי עצרה לידי מונית שרות עם נהג אדיב. הנסיעה היתה שקטה. ברשותך, הייתי רוצה לספר לך מה בדיוק התרחש במונית השניה. כל דבר שמתחיל בקידוש ד' כנראה גם מסתיים בקידוש ד'".

הרב יקותיאל רשם את מספר הפלאפון שלו על דף שתלש מפינקסו, ופנה בזריזות לתפילת מנחה באוהל האבלים.

* * *

שלוש שעות אח"כ.

"כבוד הרב שמי רחל קדמון ואני גרה במרכז הארץ. נסעתי היום לטבריה כדי לבשר לדודתי שם על חתונתי בקרוב, עם בן ישיבה בעל מידות.

"מאז עמדתי על דעתי בגיל בת-מצווה, אני מקפידה על "אוזניים נקיות", מתרחקת מרכילות ודברי הבאי, וכל שכן ממוסיקה לא ראויה. מה

שראית היום במונית שרות היה ניסיון לא קל עבורי, אבל בסיעתא דשמיא ירדתי על מנת לעלות".

"מה פרוש?" שאל הרב יקותיאל

"עליתי למונית הבאה והתיישבתי ליד הגברת קשישה, זו הגברת אשר התלוותה אלי במעבר החציה. מהר מאד התפתחה בינינו שיחה ידידותית טובה. הגב' טויבע ארליך שתחיה היא אשה בת למעלה מ-80, חנינית, שופעת טוב-לב, ובעיקר משופעת בחוכמת-חיים.

"לפני שהגענו לטבריה היא פנתה אלי בבקשה: "רוחליה, אני בטוחה שאת ממהרת. אך האם תוכלי לעשות עמדי חסד קטן? אנא קחי אותי לציון רבי מאיר בעל הנס, היום י"ד באייר, פסח שני, יום ההילולה, אני חייבת לתנא הקדוש הזה חוב של כבוד מאז ימי ילדותי".

"הייתי סקרנית ושאלתיה מה החוב? והיא השיבה: "אבי משה עליו השלום גר בירושלים של מעלה בעניות נוראה. היו ימים של רעב נורא, אבא ממש מסר נפשו על פת לחם, ופניו השחירו מצער...

"אחד מצדיקי ירושלים הציע לו לנסוע לציון רבי מאיר בטבריה ולהתפלל לפני הקב"ה, שבזכות התנא הקדוש ייפתחו לו שערי פרנסה. אבא נסע שבוע ימים בדרכים ובסכנות. בכה על הציון, חזר לירושלים והתהפך עליו גלגל המזל. הוא למד צורפות ותוך מספר שנים הפך לאחד מעשירי ירושלים ומעמודי החסד שלה. הוא הותיר לנו ירושה גדולה של ממון ונכסים. לאבא היתה הכרת הטוב גדולה לרבי מאיר, ומדי שנה בהילולה פקדנו את הציון והתפללנו.

"על ערש דווי, צוואת שכיב מרע אמר לנו אבא :

"אני מבקש ילדי, כל עוד אתם חיים עלי אדמות, תפקדו את הציון בי"ד אייר ותודו לקב"ה על רוב חסדו שהרעיף עלינו בזכותו של התנא הקדוש רבי מאיר".

"מעניין" הפטיר הרב יקותיאל.

"זה לא הכל, הגב' טויבע ארליך סיימה את צוואת אביה באלו המילים: "ואני מבקש מכם, אמר אבא, שתחפשו כל שנה כלה ענייה ותדאגו לצרכיה מן המסד ועד הטפחות, כולל שכר דירה לשנה שלמה. נו, נו, רוחילה מתי את מתחתנת" שאלה אותי טויבע ארליך.

"בביישנות גדולה סיפרתי לה ששלשום התארסתי, ואתמול הסתובבתי שעה ארוכה ב"יד חדווה" כדי למצוא כמה שמלות מתאימות, ואולי גם שמלת כלה.

"טויבע חיבקה אותי חזק חזק עם דמעות בעיניים ואמרה: "רוחליה אני מאושרת בשבילך, את לא צריכה גמחיים, אנחנו הארליכים ניתן לך הכל, ממש הכל. את רוחליה הגעת אלי מתנה מרבי מאיר, גם תלווי אותי וגם תהיי הכלה שנזכה בהכנסתה לחופה".

הרב יקותיאל האזין בקשב רב וציין: "אין ספק רחל, האוזניים הנקיות שלך סוללות וימשיכו לסלול לך דרך ברוכה ומשובחת בהמשך חיידך".

פרי קטן - מאחורי הסיפור

כן, הרבה מדברים על נקיון הלשון, ופחות נותנים ליבם על נקיון האוזניים. כמה חסד משפיעה עלינו ההשגחה העליונה, שמבשמת אותנו בסיפור מרגש כל כך על הנהגה כה ייחודית בדורנו אוזניים נקיות.

ואולי ראוי כאן לחדד את הדברים שוב ושוב: בעולם הזה אין מקבלים שכר על מעשינו הטובים, שכר בהאי עלמא ליכא, אבל "תנאי שרות" הולמים בעולם הזה - מקבלים ועוד איך, וזו בוודאי רק דוגמא קטנה, שראוי להאזין לה בשביל האיזון שלנו.

מה עושים עכשיו?

הסיפור הפעם הוא לא רק סיפור, הוא גם מסע הצדעה, אות הערכה, אפילו יותר מהערכה לאנשים הצדיקים הללו, שנמצאים בחסדי ה' במקום הנכון בזמן הנכון. הם זמינים כל הזמן, הם יעילים, הם פחות חושבים על עצמם והרבה יותר על זולתם. הם פשוט מצילי חיים, במשמעות הכי פשוטה של ההגדרה.

"הצלה".

הם שועטים על אופנועיהם ביום ובלילה, קשובים, ערניים, ולא פחות חשוב מיומנים - מקצוענים, לנגד עיניהם נחשפים ארועים טרגיים מדממים, החייאות, תאונות, אסונות, הם מכירים הכל וכמעט אף פעם לא מופתעים. אמרנו כמעט, זכרו את הכמעט הזה, לפעמים ישנן הפתעות.

"הצלה".

לא כל אחד מאיתנו יכול לחבור לקבוצה המיוחדת הזו, ולעמוד בקצב העשייה שלה, קצב שמצריך קור רוח, ובעיקר לב חזק.

מפעם לפעם הם זקוקים זה לזה, לשבת יחד, כתף אל כתף לב אל לב, לסעוד, לחזק לשוחח ולהתחזק. לשפוך על השולחן באחוות - אחים את הרגישויות, את הכשלונות, את ההצלחות, ולעתים להניח בקצה השולחן כמה דמעות שלעולם לא זולגות. הם מחזקים זה את זה. הם נוטלים כח ותעצומות - נפש איש מרעהו, כדי להמשיך הלאה, במין דרך עקובה מדם, שכמעט אין לה סוף.

* * *

"הרב לוי אתה מוכרח להגיע, יש כאן מפגש חברים של קבוצה מ"הצלה", עוד שיחה מתוך עשרות שיחות פלאפון על סיפה של אשמורת שלישית.

השעה מאוחרת, גם לסופרים שהמוזות מתעוררות אצלן אחרי חצות, יש קו-אדום.

חציתי את הקו האדום והתיישבתי כדי לשתוק שעה שלמה בינותם. הרהרתי לעצמי כמעט באשמורת הבוקר, אסחוב את הסיפור הזה כמה חודשים בציקלוני עד שיזכה לראות אור.

* * *

מ. מספר: "הגיעה אלי הודעה לקונית, תאונת דרכים בכביש החוף מול גבעת אולגה", האופנוע של "הצלה" שועט. הגעתי לשם לפני המשטרה. הרבה לפני האמבולנס. השעה שתיים לפנות בוקר. הכביש יחסית שקט, עמודי התאורה מבזיקים אור בוהק.

"אני מנוסה מאד בטיפול בפצועי תאונות, אינני יכול לספור אותן, את התאונות כמובן... כבר סיגלתי לעצמי כושר אבחנה לדעת אל מי לגשת ראשון ולהשקיע בו את מירב מאמצי ההחייאה. לפעמים אתה רואה נפגע, גופו שלם, עיניו פקוחות, והוא אפילו מדבר, וסביבו פצועים שותתי דם אבל החושים שלך אינם מטעים אותך, דווקא זה שנראה בריא, מצבו

מסוכן, כפי הנראה יש לו איבר פנימי פגוע. לפעמים פצוע שותת דם מצבו קל, אלא שהדם השותת מכניס את החובש ללחץ. בעלי נסיון - כאמור - חידדו את חושיהם, ויש להם מבט ביקורתי - ומקצועי על התאונה ועל אופן הטיפול הרצוי."

מ. מוזג לעצמו כוס קוקה-קולה וממשיך "אני מבחין ברכב פרטי יחסית קטן וחדש תקוע לו על גדר ההפרדה שבין שני המסלולים, הוא ממש תקוע באמצע, הפגוש נכנס בגדר והרכב נע כ 30 מטר כאשר גדר המתכת כמו חרב חדה הננעצת בלב הרכב, ברוחב מטר, אולי קצת פחות. אני יורד בזריזות מן האופנוע. ובחצי מבט אני רואה שיש שם רק נוסע אחד, הנהג, אין לי ספק בכך, שהנהג נהרג ואגלה שם גופה. "החרב" הארוכה שחדרה לרכב, ננעצה גם בו, ולא היה שמץ של סיכוי שהנהג לא ייפגע.

"החלון שסמוך לנהג היה פתוח, המכונית נמעכה בצורה כזו שבלתי אפשרי היה לפתוח אף דלת, וכבר תכננתי לעצמי להמתין לזק"א, כי אין כאן "עבודה" בשבילי, אין כאן את מי להציל... כך חשבתי. אך הופתעתי, בחור צעיר כבן 23 ישב בפנים, פניו שלווה, עיניו פקוחות נבונות ומאירות והוא מביט בי. הוא חי! אני מתפלץ מתדהמה, זה בלתי אפשרי, הרי ה"חרב" של גדר ההפרדה שיספה את פלג גופו התחתון ואף למעלה ממנו... ובמשך כ 30 מטר!!!

"אני מהרהר בקרבי, שקצרה ידי מלהושיע, וכי תוך שניות ספורות הצעיר החביב הזה ינפח את נשמתו וישיבה לבוראה.

לפתע הוא זוקף ראשו בעדינות פונה אלי ושואל אותי: "מה עושים עכשיו?" עיניו חודרות ורציניות להפליא. אני חש שמתחת לשאלה טמונה הבנה עמוקה וגדולה, שהוא קולט שהוא לפני הסוף, ושאמסור לו את נוסחת הכניסה לעולם הבא באותן שניות מעטות... אינני יודע מאין אזרתי אומץ ואמרתי לו: "בוא נעשה וידוי זריז, ונגיד "קריאת שמע" "תחזור איתי על המילים" שאבתי קור רוח כנראה מאבות אבותינו הקדושים, משורש יצירתם הטהור, מאלה שעמדו מול הכבשנים ומתקני הזוועה של האינקויזיציה, וקיבלו את מותם בשיקול דעת שכולו קידוש ה'. אני אומר מילה אחר מילה, והוא חוזר אחרי.

"הריני מוחל וסולח לכל אדם... הריני מתחרט בלב שלם על כל חטאי ועוונותי והריני מקבל עלי את יסורי המוות כפרה על עוונותי... שמע ישראל ה' - אלוקינו - ה' - אחד. כנראה שהמלאכים של מעשיו הטובים פעלו באותן שניות כדי להחזיק את נשמתו בתוך הגוף המשוסף עד שיסיים את הפיסקה הראשונה. "וכתבתם - על-מזוזות - ביתך - ובשעריך". כן, זכויותיו של הנהג הצעיר עמדו לו, הוא שאל "מה עושים עכשיו?", והגעתי לשם - בחסדי שמים - להביט בעיניו, להושיט לו יד של חמלה ולהכניס בפיו את המילים שיהודי חייב לומר ברגע הכי מהותי בחייו עלי אדמות. "אלוקי נשמה שנתת בי טהורה - אתה בראתה - אתה

יצרתה... ואתה עתיד ליטלה ממני". אנחנו אומרים כל בוקר ולעתים לא מפנימים את אותו רגע עצום של נטילת הנשמה, רגע של סיכום החיים, רגע החיתום הגדול והנורא. קבלת עול מלכות שמים במפגש מול מלאך המוות, הוא הנצחון הגדול של הרוח על הבלי העולם. כך למדנו. שוטר שהגיע לשם וקלט את הנעשה, התעלף. המחזה היה נורא ומבהיל מחד, אך שופע יראת שמים מאידך.

"כשהוא אמר את המילה "בשעריך", נעצמו עיניו והוא נכנס בשערי העולם-הבא".

"כן, מבחינה מקצועית" סיכם מ. "לא היה לי מה לעשות, אבל זו היתה הפעם הראשונה בחיי שהרגשתי שזכיתי להחיות יהודי צעיר, החיאה רוחנית אמיתית, החיאה של נצח".

פרי קטן - מאחורי הסיפור

יש מושג שנקרא דין ברחמים, התאונה הנוראה הזו, היא חרב, היא מידת הדין המתוחה אבל אותן שניות ספורות של חיים במפגש עם איש "הצלה" הן שיא של התגלמות החסד. חשתי בכל מילה שנכתבת שעלי להעביר לקוראים את ההרמוניה האלוקית שבין המכה ללטיפה, שבין העונש לפרס. קל אמונה ואין עוול.

כן, אף אחד מעמנו לא ימלט מן הדין, אבל כמה טוב ונעים שהוא יהיה עטוף ברחמים, ואולי, דווקא בימי בין המיצרים עלינו לחפש ולגלות את מטעני החמלה והחנינה שבין אבני החורבן הפזורות סביבנו. ורבים מטענים אלה, רבים מאד.

החיים, צריך לומר בזהירות, לא כל כך היטיבו ולא כל כך חייכו ליוחאי אוסמוביץ, שנולד בשכונה ירושלמית קטנה ומתוקה להורים נפלאים שנתנו לו הכל, וחשבו שיצא ממנו גדול בתורה. נו, נו, גדול במימדים יצא ממנו, בלי עין רעה, הבנאדם מטר ותשעים גובה ואת הרוחב עדיין לא מדדו לו.

יוחאי שלנו, בן אמצעי בין חמש בנות, נשלח לחיידר הכי טוב של השכונה, אחר כך לישיבה קטנה בעלת שם טוב, ומשם, קצת בצליעה, הוא נחת על ישיבה גדולה שכבר לא הלמה את מידותיו הרוחניות. בשלב מסוים, אחרי שנתיים, לבחור אוסמוביץ, איך אומרים? "נגמרה הבטריה".

תשאלו למה? אם שאלתם אז נסביר. ראו גם ראו, יוחאי הצעיר קצת הצטנן באמונתו ונסדקה לו יראת השמים. זה החל כאשר חששות גדולות של פרנסה קנו שביתה בליבו. הוא מיעט להתפלל, מיעט להתרכז בסוגיות, וחיפש לעצמו פרנסה.

שלא נטעה, הנ"ל עדיין כידוע היה משוחרר מעול משפחה, אבל הדאגה, הדאגה הטרדנית הזו, המוכרת לרבים מאיתנו, הלמה בו כפטיש החזק ובקול רעש גדול.

"אני לא מסוגל לשבת וללמוד, ממה אתפרנס? הסטנדר לא מייצר דולרים, וממילגה של אברך כולל אפשר להביא לחם הביתה. נו, באמת?".

ההרהורים הללו כירסמו אותו אט אט, עד שקלט אותו ר' נחמיה גורבצקי האופה, ורמז לו שהוא בהחלט "מעוניין בבחור בריא כמוהו, שיש לו מוטיבציה לעבוד קשה ולהתפרנס בכבוד".

"אוי ואבוי", נזף בו ידידו אבריימי שולמנזון. "אתה רק בן 17, יש לך את כל החיים זמן לעבוד כחמור למשא וכשור לעול, לאן אתה רץ? להשתזף בין תנורי המאפיה וללוש בצק עם ציפורני הידיים?"

אבריימי לא נשבר כאן, הוא היה ידיד קרוב של יוחאי עוד בגן הילדים וניסה לשדלו פעמים רבות לרדת מן הרעיון הנלוז הזה, אך לשווא. יוחאי גלש לו באיטיות אך בבטחון לעבר המאפיה, ובפיו התרוץ המרגיז והנדוש: "אני חייב לעסוק בפרנסתי, בעשר אצבעות, בזיעה, בעמל, אם אין אני לי מי לי, ואני מבטיח שאחרי עמל יומי אלמד גם תורה, טובה תורה עם דרך ארץ".

החברים מחו, ההורים בכו, הרבנים נבהלו, אבל יוחאי כבר היה עסוק עד למעלה מראשו בתחיבת מגשי בצק לתנור ובלישת עיסות והפרשת חלה.

קשה לפרגן לו שלמד תורה, באמת קשה, כי מי שנכנס רובו ככולו לטראנס של מלאכת-כפיים, הזמן והכוח חומקים בין אצבעותיו, ותורה מה תהא עליה.

ברשותכם אנחנו קופצים לסוף, כי לסיפורים קצרים אין הרבה מילים לפזר על פיסת נייר כה קטנה.

* * *

33 שנים חלפו ביעף, יוחאי אוסמוביץ התחתן, נולדו לו שלושה בנים ושלוש בנות, ודוחק הפרנסה נשאר אותו דוחק. במה הוא עבד? נחזיר לכם בשאלה - במה הוא לא עבד?

הוא היה אופה ואחר כך מלצר, ואחר כך נהג הסעות, ואחר כך פועל בניין, ואחר כך מנקה משרדים, ואח"כ ואח"כ...

והדוחק ההוא, הקדמון, המטריד עוד מימי הדאגה של הישיבה הגדולה - נשאר אותו דוחק. הוא עמל ועמל, סוגד לכפות ידיו, והן בקושי מייצרות לו לחם צר ומים לחץ.

בוקר אחד, לא מכבר, בעודו ניצב בחנות הדגים של ר' שלומקי צוברי בשוק מחנה יהודה, ניצב מולו פרצוף מוכר, שביקש 5 קרפיונים.

"אבריימי?" שאל יוחאי.

"יוחאי?" השיב הרב אבריימי, ר"מ בישיבה חשובה באשדוד. "שלושים שנה עברו, לא ייאמן".

אחרי חיבוק קצר וניקוי הדגים, ביקש יוחאי לשוחח עם אבריימי. שלומקי אישר ליוחאי להתיישב בנבכי החנות עם ידידו הוותיק, ולקצר מרחקים.

"אבריימי אני זוכר היטב כמה ניסית לשדל אותי להימנע מלצאת לעבוד בזמן הישיבה... כל כך צדקת... רק תסביר לי אבריימי, למה אין לי ברכה בעמלי? למה כל הזמן אני דחוק ודואג?"

הרב אברהם שולמנזון הביט בעיניו החודרות בידידו מנוער, ואמר: "יוחאי ידידי הטוב, הקשב לסיפור יקר. היה היה מלך אחד חכם ועשיר, אשר הקים גן עצום וקסום בארמונו. ערוגות פרחים מרהיבי עין, עצי פרי מכל המינים והסוגים סוככים בצמרותיהם על נחלים ומעינות, הסובבים את הגן מכל עבריו. העין לא שבעה מן היופי וההדר, מן השילוב ההרמוני של המים הצלולים, העצים הירוקים, ואדמומיות הפרחים.

יום אחד הכריז המלך כטוב ליבו בעושרו ואושרו, כי הוא מעוניין להעניק אוצר זהב ויהלומים לאזרח שיצליח למשות ממצולות אחד המעיינות בחצר ארמונו, את הארגז הגדוש.

ואכן, במצולות המעיין הכי מפכה ומרהיב, אשר צמרות ענק סוככו עליו, ניתן היה להבחין היטב בארגז מתכת גדול, אשר משולי המכסה שלו השתלשלו להן מחרוזות פנינים ויהלומים. המלך הודיע לאזרחיו כי מותר לצלול רק פעם אחת, ולנסות למשות את האוצר. רק צלילה אחת ותו לא.

"האמת ניתנת להיאמר, שעומקה של בריכת המעיין לא עלה על שלושה וחצי מטרים, ואדם חזק ובריא גוף יכול היה בקלות למשות את הארגז ולהתעשר עושר רב. מה אומר ומה אספר לך ידידי אהובי ר' יוחאי, הם קפצו למים אחד אחרי השני, איש אחרי רעהו, האוצר היה ממש בהישג יד, סמוך ונראה, נוגע לא נוגע. אבל לא ייאמן כי יסופר, בעודם שוקעים במצולה וממשישים אותה, עלו בידיהם רק אבנים וצמחי מים. הארגז פשוט נעלם מעיניהם.

* * *

"מי לא ניסה לקטוף את אשליית העושר? כולם, אפילו רוזנים ודוכסים, חקלאים ועגלונים, אקדמאים ועמי הארצות, זקנים ובני תשחורת. כל אחד מהם היו משוכנע שהוא ורק הוא יצליח למשות את העושר האגדי מן המצולה, ולחיות את שארית ימיו ללא דאגות. הכשלונות, כאמור, רדפו את כולם. המלך ישב על כסא מלכותו לא רחוק משם, ובעיניו מבט נוגה משהו, מאוכזב קלות, על כי אף אחד מנתיניו אינו זוכה באוצר הנכסף".

"הו, הו, הרב אבריימי זה סיפור מעניין, אני משוכנע שהייתי עומד בהצלחה במשימה הזו, הם פשוט לא חרשו טוב את מצולת המעיין, המים יוצרים בבואה מטעה קצת, השמאל לפעמים בימין, הימין בשמאל, נו, נו, מעניין איך זה נגמר", התרגש יוחאי.

הרב אבריימי חייך והמשיך. "רק אחרי שכמעט כל אזרחי הממלכה התייאשו, הגיע למקום יהודי פשוט ושאל את המלך:

"כבוד המלך, האם אתה מרשה לזכות בארגז האוצרות שלך, גם מבלי להתרטב?" המלך הינהן בראשו ושאל:

"האם לדעתך זה אפשרי?" השיב היהודי:

"בוודאי, בוודאי".

היהודי הנבון ניצב על שפת בריכת המעיין, זקף ראשו כלפי מעלה, נותר ניתור זריז, טיפס מענף לענף והוריד מצמרת עץ האזדרכת את ארגז האוצרות. אתה מבין, יוחאי, ארגז החלומות בכלל לא היה במצולה, הוא רק השתקף בה. לאמיתו של דבר הוא הונח על ענף בצמרת. כל מה שהיה צריך לעשות זה רק לזקוף את הראש, להביט למעלה, למעלה, למעלה, שם למעלה נמצא האוצר.

שאלת ידידי ואני עונה לך. הפרנסה, העשירות והאושר אינם מצויים בעמל הכפיים, בזיעה, במרדף אחרי האוצר שבמצולות. לא ולא, אם היית מביט למעלה, אל אבא שבשמים, מתפלל אליו, מבקש ממנו, היית זוכה לקבל את פרנסתך בכבוד ללא דאגת-מחר. היית הופך לעשיר השמח בחלקו. תלוי לאן מסתכלים, רבי יוחאי, למצולות או לשמים, זה כל ההבדל".

יוחאי הניח את ראשו על שתי כפות ידיו ומרפקיו על השולחן, ולחש לעבר ידידו החכם -

"רב אבריימי, רב אבריימי, למה רק אחרי יותר משלושים שנה הגעת לכאן כדי ללמדני מוסר? זה לא מאוחר?"

"לא", השיב הרב אבריימי שולמנזון "אף פעם לא מאוחר להביט למעלה. אם תביט היטב, תגלה כמה שאבא מתגעגע אליך... תיווכח כמה הוא מעוניין שיהיה לך טוב. הוא רוצה לתת לך מאוצרותיו".

* * *

"מי זה היהודי המבוגר הזה שמתנדנד עם הסטנדר, שם ליד ארון הספרים?" שאלו התלמידים זה לזה בישיבת "עץ החיים" במשמר ליל שישי.

"נדמה לי שזה מוכר הדגים משוק מתנה יהודה", השיב אחד מהם, "נודף ממנו ריח של דגים".

"אבל נודפת ממנו גם אהבת התורה", סיכם הנ"ל.

פרי קטן - מאחורי הסיפור

"כובדו של עול הפרנסה הוא בדיוק כמשקל בטחונו של האדם בקב"ה, שהוא זן ומפרנס לכל", אמר לי פעם

אחד מחכמי הדור. "ככל שבטחונך רב ההשתדלות מתמעטת, הבטחון - מושלם, אזי ההשתדלות - מיותרת. הדברים ידועים ומפורסמים, אך משום מה לא תמיד מופנמים, בעיקר בקרב בני הדור הצעיר, הנבלעים לתופעת "דאגת המחר" שמחלישה אותם בלימוד ומקלפת מהם הרבה תפילות".

בעודי כותב הרהרתי ביני לבין עצמי, שלא כל אחד מסוגל להיות ולחיות כמו רבי זושא מאניפולי. החסיד המופלא הזה אפילו לא חש בעניותו, אבל מפעם לפעם - עשיתי חשבון נפש - טוב שאזכיר לעצמי וגם לקוראים, שיש אנשים כאלה גם היום בתוכנו, יש ויש, שמביטים למעלה ולא מודאגים.

הלוואי על כולנו.

אלברט השוטר בונה מנין

"קוראים לי אלברט השוטר, וכל נהגי ירושלים מכירים אותי גוטע גוטע, נו בטח, מאז שאני ב"משטרת התנועה" של המחוז הירושלמי יש פה שיפור רציני ביותר בענייני התחבורה, יש פחות אקסידנטים, ובכלל יש שיפור איך שנהגים מתנהגים בכביש. כשהייתי במחוז הדרומי קיבלתי צל"ש על הקטנה משמעותית של עבירות תנועה. "למה" אתם שואלים? זה שאלה הכי קלה, והתשובה שלה יותר פשוטה מפשוטה. כי אצל אלברט השוטר אין משחקים, אין תרוצים, ואני אפילו יש לי מסננת באוזניים, לדעת האם הנהג אומר אמת, או שאולי זה רק תרוץ. כן, אתם אולי שמים לב שהעברית שלי היא לא בדיוק באה מבית ספר הכי טוב, אבל שוטר עם יכולת ביצוע לא מודדים אותו בדיבור שלו, אלא בתכליס שלו לעשות סדר בכביש, ולהוריד מן התנועה נהגים שהם - לא עליכם - פצצת זמן מתקתקת.

"אני, איך שסיימתי קורס שוטרים לפני 15 שנה, שאלו אותי: "אלברט לאן פניך מועדות במשטרה?" ישר עניתי להם, אני רק על הכביש. מצידי תנו לי שתי משמרות רצוף, לא ינום ולא ישן שוטר ישראל - כן, אני לא

הכי דתי גדול בעולם, אבל הנשמה של היהודי, צריך לשמור עליה, מכל משמר, וזה שמסתובבים להם חופשי אלפי נהגים חסרי אחריות עם המון עבירות, זה מרגיז אותי, זה גורם לי לאי-שקט, ולכן כל נהג שאני מוריד, אמנם מסיבה מוצדקת, אני מרגיש מאושר, למה? כי אולי הצלתי חיים של בן אדם.

"כן, אני כבר כמעט בן 40, והחברים שלי במשטרה צוחקים עלי למה? כי בגלל שאני שוטר פול-טיים-גויב, כלומר שוטר ללא הפסקה, לא הצלחתי להתחתן, כי הראש שלי כל היום תקוע ברפורטים, במרדפים אחרי אופנוענים-טייסים, או שאני יכול לעמוד שעתיים בצומת שיש בה הפסקת חשמל ולכוון תנועה. אלברט, יודעים כולם, הוא שוטר של הנהגים בכבישים, ואין לו זמן להיות חתן, ואפילו אין לו זמן לעצמו, והם צודקים, אבל מה, אף אחד לא הצליח עד לפני שלושה חודשים להסביר לי למה אני טועה בגישה שלי לחיים, למה עד לפני שלושה חודשים אתם שואלים? אז אספר לכם מה קרה.

* * *

"אז ככה, לפני שלושה חודשים יצאתי עם השוטר הירוק ויקטור זגורי למבצע לכידה של נהגים בלי חגורות בטיחות. הגענו לשכונה קטנה, שקטה, עם המון עצים, וחנינו ליד תחנת אוטובוס. אמרתי לזגורי, אתה צעיר וחסר נסיון, אל תוריד דמעה כשאתה שומע בקשות רחמים, רחמים - לא אצל שוטרים, רחמים זה ביום כיפור, נהג בלי חגורה הוא מסכן חיים, של עצמו ושל אחרים, ואתה רושם לו קנס בלי להניד עפעף.

"האמת היא שהיינו עייפים אחרי בוקר קשה ועמוס עם תאונת דרכים קשה בכניסה לעיר, השעה היתה כמעט שבע וחצי אחה"צ, והשמש עשתה סימנים שהיא הולכת לשקוע. השכונה היתה מנומנמת, מכוניות בקושי עברו שם ולא היה לנו הרבה רצון לתפוש "קליינטים"! ישבנו בניידת זגורי ואני, ואז הוא שואל אותי "אלברט אתה שוטר מפורסם, עם כבוד ומעמד והרבה הערכה, אבל תגיד לי למה אתה לא מתחתן?" כך הוא שאל. הניידת חנתה מול בית כנסת קטן עם מרפסת, שכמה עצי אקליפטוס כיסו את הגג שלו.

"זגורי הוא אומנם שוטר צעיר, התחתן לא מזמן, אבל מהדיבור שלו הרגשתי, שאני באמת חשוב לו. הוא לא שאל כדי לעקוץ, אלא כדי לעזור. חיפשתי מילים לענות לו, אבל בדיוק בזמן שאני חושב מה לענות לו אני רואה רב, עם זקן ארוך, חוצה את הכביש וניגש לניידת. הוא דפק על החלון, ופתחנו "כן כבוד הרב, מה אפשר לעזור לך?" אני שואל אותו.

"שלום עליכם שוטרים יקרים, אפשר לעזור ועוד איך אפשר לעזור. ואני באמת צריך הרבה רצון טוב, מכם".

"רק אל תגיד שגנבו לכם ת'קופת צדקה כבוד הרב, כי אני וזגורי שוטרי תנועה... זה לא העסק שלנו"

"לא, לא" צחק הרב, "ברוך ה' לא פרצו ולא גנבו, אני בסך הכל צריך מכם עזרה קטנה להשלמת המניין, אנחנו כרגע ששה מתפללים עוד חמש דקות שקיעת החמה, ולצערי אני חושש שנפסיד תפילה במנין.

"רגע, כבוד הרב, אנחנו בתפקיד, זה לא פשוט לעזוב את הניידת ולהיכנס לבית כנסת, המבצע בעיצומו. אנחנו עכשיו בעבודה, אתה מבין כבוד הרב. וחסרים לכם ארבעה, אנחנו רק שניים", האמת היא שאני לא איזה מתפלל גדול, אבל הרגשתי מאד לא נח להתחמק מן הבקשה של הרב החביב הזה, שהיה לו ממש אור על הפנים.

"כן, אני מבין" אמר הרב, "אני לא לוחץ עליכם להיכנס להתפלל, אבל האם תוכלו בבקשה לעצור 3-4 מכוניות ולבקש מהנהגים להכנס למניין? והא, כמובן, אני מבקש מכם בכל לשון של בקשה, לא להעניש את הנהגים הללו, גם אם הם בלי חגורה, או בלי רשיון, אתם מבינים? לא נעים לי" כך ביקש הרב.

"הרב הזה מוצא חן בעיני, אני חושב לעצמי, יש לו רגישות לבני אדם, והוא עושה לנו כבוד ויש לו הבנה לתפקידנו הוא מסתכל עלינו בעין כזו אוהבת, עין מבקשת.

"אז אני אומר לזגורי, או-קי, אתה חוצה את הכביש, עצור שתי מכוניות מדרום לצפון. ואני עוצר מכאן מצפון לדרום, ועושים כבוד לרב בשביל המניין שהוא מבקש.

"מה אני מספר לכם, תוך חצי דקה זגורי עוצר שלושה נהגים, אני עוצר עוד שניים, שלושה בלי חגורה, אחד בלי רשיון ועוד אחד פג ביטוח הרכב שלו. בקיצור ציד כזה לא קרה לי הרבה שנים, חמישה עברייני תנועה בחצי דקה. אבל מה, המילה של כבוד הרב, זה קדוש בשבילי. "תראו", אני אומר לנהגים, "אם אתם נכנסים כאן לבית כנסת להתפלל מנחה עם כבוד הרב, אני שוכח מהעבירה שלכם, אבל תזכרו טוב טוב, אם אלברט תופש אתכם בפעם הבאה אתם כבר תקבלו ממני כפל כפליים", כל החמשה ללא יוצא מן הכלל הסכימו. אמרו "תודה רבה" ועפו כמו יונים צחורות לבית הכנסת. שניים מהם היו דתיים, והשאר הוציאו כיפה מהתא-כפפות ותוך דקה היה מנין "תודה רבה לכם" אמר כבוד הרב.

"נשארנו אני וזגורי בחוץ, ואני שומע את הרב אומר "קדיש". אמרתי לזגורי, שמע, תראה את היהודי הזה כמה חשוב לו תפילה במניין, ותראה את "הקליינטים" שלנו בטח עכשיו מודים לבורא עולם מול ארון הקודש, שלא חטפו קנס, ורק אנחנו בחוץ ברחוב, מה אנחנו מצורעים?

מה אנחנו לא יהודים? אז אני פה מפקד הצוות, ואתה עכשיו בפקודה נכנס איתי לתפילה. אחר כך הגיעו עוד כמה מתפללים שמיהרו פנימה.

"שמנו כיפות על הראש, אחזנו סידורים והתפללנו. כשנגמרה התפילה אמר הרב, "עוד 10 דקות תפילת ערבית, אבל אני לא מכריח אף אחד להישאר עכשיו אומרים דברי תורה" אמרתי לזגורי, אתה לא אזו אנשאים כאן בפקודה. גם "הקליינטים" שלנו נשארו ואז הרב היקר הזה אומר דברי תורה, ומה הוא אומר, אני לא מאמין לאוזניים שלי. הנה תקשיבו לדרשה: "בית המקדש חרב, ואנחנו עצובים אבל לכל יהודי יש בית מקדש משלו שהוא ורק הוא אחראי עליו, זה הבית שלו, המשפחה האשה והילדים, החינוך של הדור הבא. יהודי צריך לדעת שרק עם רעייתו, שהיא משורש נשמתו, הוא ממלא את תפקידו בעולם, ומי ששרוי בלא אשה שרוי בלא ברכה, בלא שמחה, בלא תורה, אבל אם נשוי הבנאדם, אז אשתו מביאה את השכינה הביתה. זכו שכינה ביניהם, והבית היהודי הטוב והבריא, הוא כזה שממנו היהודי יוצא שמח וטוב לב, לעבודתו, למלאכתו לעסקיו. ומי שאין לו אשה, הוא חצי נשמה, חצי גוף חצי בנאדם".

"ואני מקשיב והמילים של הרב נכנסות לי ללב, ואני מרגיש שזה משפיע עלי. הרב מתבונן לעברי וכאילו אומר לי "אלברט, אתה שוטר נהדר, כולם אוהבים אותך, אבל ככה לא חיים אלברט, אתה לא עושה נחת - רוח לבורא עולם", אני שומע אותו מבחוץ, והלב שלי בוכה מבפנים, ואם אני לא טועה ירדו לי כמה דמעות, דמעות שמסרבות פקודה של אלברט. זה לא מקרה רגיל.

"אחרי תפילת ערבית הרב לחץ לנו ידיים ואמר: "אתם שוטרים נפלאים, בזכותכם זכינו למניין, הלוואי ויכולתי לגמול לכם טובה על טובתכם".

"ככה הוא אמר הרב, ואז קיבלתי אומץ ואמרתי "כבוד הרב, אני עדיין רווק כמעט בן 40, והדרשה שלך דיברה אלי, כן, אני מבקש גם ממך טובה, אני יעשה הכל כדי להתחתן בקרוב ולהקים בית מקדש משלי, האם הרב יוכל לקדש אותנו בחופה".

"הוא חיבק אותי חזק, וברך אותי שזה יהיה בקרוב. אז הנה סוף הסיפור, אלברט השוטר התחתן לפני יומיים, והרב קידש אותנו, בשמחה, וגם לי יש בית מקדש משלי והא איך שכחתי, מאז אותו מעמד אני נוסע לשם, לבית הכנסת הקטן בשכונה השקטה כמעט כל יום, להשלים מנין מנחה וערבית, ותראו ברכה, וברוך השם יש שם מנין יפה מאד גם בלעדי, בלי לעצור אף "קליינט" בלי חגורת בטיחות".

פרי קטן - מאחורי הסיפור

בכל פעם שמגיע לאוזני סיפור מן הסוג הזה עולה בחכי מתיקות מיוחדת הנובעת מן התחושה, כי לא אלמן ישראל. הרב היקר שבסיפור, הוא שגילגל את הפרשיה לפתחי, ועיניו אורו מאושר מן הסיום המשמח.

"לא תאמין" הרב לוי "בית הכנסת המדובר, היה ממש זניח ודליל עד לאותו יום מיוחד עם השוטר אלברט ועוזרו זגורי. עשיתי מאמץ גדול במשך למעלה משנה לשמר את המניין ולהעמידו על תילו, ולהותיר זיק של יהדות בשכונה. ברוך ה' המתפללים זורמים, והכל בזכות זוג שוטרים שנענו לבקשתי, ושמעו דבר תורה על חשיבות בית המקדש של הבית היהודי".

משובב נפש, הלוא כן?

עת רצון

העליה לתורה של חתן בר-המצוה סיימון (שמעון) בלומנשטיין היתה מרגשת במיוחד. רבים מקרוביו ומכריו לא נתנו לו סיכוי ירוק, לעמוד במשימה הקדושה לקרוא את כל פרשת השבוע "ואתחנן" עם כל טעמיה ודקדוקיה מבלי לחרוק שיניים, שפתיים, ולכחכח גרונות במבוכה. אבל סיימון - כנגד כל הסיכויים, מסר נפשו ממש, ללא לאות, יומם ולילה, כדי לעשות נחת להוריו היקרים ג'ייקוב ואמילי, שכמעט אמרו נואש.

"תסתפק בקריאת כמה פסוקים של העליה ומפטיר" הציע לו אחיו הנשוי ג'ורג'י (גבריאל), "חבל שתהיה במבוכה. הולכים להגיע 300 אורחים ואתה תתרגש מאד...".

כשאבא ג'ייקוב עלה "שביעי", וסיימון סיים את קריאת הפרשה בניגון מרגש אך שופע בטחון עצמי ושמחה עילאית של בן-תורה, הוא זכה לחיבוק חם של אבא אחרי חצי "הקדיש", ולהבטחה נפלאה.

"סיימון בני יקירי, מתנת בר-המצוה האמיתית והיקרה שאתה מקבל ממני, זה טיול בארץ ישראל. אחרי חג הפסח בזכותך נעלה כולנו לשם, נפקוד את ביתם של גדולי הדור, נשתטח על ציוני הצדיקים, וכמובן נתפלל בכותל, וגם שם בעזרת ד' תקרא את פרשת השבוע מול השכינה שלא זזה משם לעולם. עשית לי נחת גדול".

ה"ישר כח" שאמרו מאות האורחים בבית הכנסת הגדול במונסי - ארה"ב נבע מהערכה אמיתית לסיימון, אשר סבל מכמה ליקויי למידה לא פשוטים ודיסלקציה מעל כולם, אבל הנה לכם דוגמא מה עושה כח הרצון.

אמו, אחיותיו הרבה דודות טובות, ניגבו דמעות של אושר בעזרת נשים.

"סיימון שלנו עולה מעלה מעלה, ובס"ד הוא יצליח גם בישיבה הקטנה". התפללה האם אמילי בלומנשטיין, שחשה היטב בחדוות התפילות המתגשמות.

במוצ"ש ניגשה נטלי האחות הבכורה בת ה-27 והגישה לסיימון מתנה מפתיעה. "זו מצלמה דיגיטלית מיוחדת שעלתה המון כסף. אבא הבטיח לנו טיול בזכותך, והנה בעזרת המצלמה הזו, נוכל לתעד את הביקור הראשון שלנו בארץ הקודש, ותזכה במזכרת נצח".

סיימון הודה לה בחמימות ואמר "נטלי, גם את זקוקה לביקור בארץ הקודש, אפילו יותר ממני". משפט זה נשא בחובו שאר-רוח של אהבה ואחוה, שכן נטלי עדיין לא זכתה להנשא... והצער הפנים-משפחתי ניכר היה בעיקר בשבתות. כן, באותן שבתות שהאח הקטן ממנה בשנתיים ג'ורג'י, הגיע עם רעייתו ושלושת זאטוטיו, כולם שמחו, אבל חוט דקיק של תוגה קטנה ריחף לו באקלים המשפחתי, בין המטבח לסלון ולגינה הירוקה. כולם התפללו שנטלי תזכה אף היא להקים בית נאמן.

* * *

מיד אחרי אסרו חג הפסח טסו הבלומנשטיינים לישראל. נטלי, ג'ורג'י עם משפחתו, סיימון ואחיותיו התאומות בנות ה-11 שרה'ליה, ופייג'עילה. המצלמה הדיגיטלית היתה צמודה היטב לחדוה של סיימון המרוגש. כמנהג תיירים בקודש, הם תעדו הכול, כי סוף סוף הביקור הייחודי הזה, הראשון שלהם על אדמת ארץ ישראל, עליה צעדו בחרדת קודש אבותינו הקדושים, שבטי-קה, שופטים, מלכים ונביאים, תנאים ואמוראים. כאן בארץ הזו פרח ולבלב עם ישראל על שני בתי מקדשיו שנבנו וחרבו. מכאן יצאו לגלות הארוכה שעדיין אין לה סוף, אם כי הכמיהה לשיבת ציון האמיתית ולבנין הבית השלישי, מפלחת לבבות נסערים הפועמים בדייקנות ובאמונה בוערת, ומייחלים להארת הפנים של הקב"ה.

סיימון ובני משפחתו יצאו מוכנים למסע הזה. הם פקדו את מעונותיהם של גדולי ישראל. התברכו וצילמו. הם ביקרו בישיבת הקדושות, למדו שם, בריגשת שפתיים וצילמו. הם נסעו מרוגשים ובחרדה נשגבת לציוני תנאים ואמוראים בירושלים, צפת וטבריה, התפללו, וצילמו. הבולמנשטיינים התייחסו לביקור בארץ בכל הכבוד הראוי, בעיקר לנוכח הגעגועים הטבעיים שיש ליהודי בגלות, שאין לו כרטיס טיסה פתוח ארה"ב-ישראל.

הם צעדו ברגל את כל העליה לציונו של רבי שמעון בר יוחאי ומדוע? "אבא" אמר סיימון "שמעתי שרבי חיים בן עטר בעל ה"אור החיים" הקדוש, זחל את כל העליה לציון, בדחילו ורחימו. הוא אמר, 'איך אני עלוב שבעלובים יכול לפקוד את ציונו של תנא קדוש כמו רשב"י, מבלי לחונן את עפר הארץ, בזחילה...?'"

הם עלו וצילמו, כל צעד, כל משפט, כל אחווה משפחתית. כי השהות כאן היא לא רק מסע תיור בעבורם, היא התחברות עם זכרון העבר, ועם שיש לו עבר ולומד ממנו, גם עתיד יש לו

* * *

אחרי שבועיים הסתיים המסע. משפחת בלומנשטיין יצאה מן המלון על ילדיה וטפיה ונכדיה, ועלתה למיניבוס בדרך לנמל התעופה. סיימון אחז בידו את המצלמה הדיגיטלית וחיבק אותה חזק. "אמא, אבא, אני מודה לכם מעומק הלב על הביקור המיוחד בישראל. יש לי בתוך המצלמה עשרות שעות צילום של זכרונות שילוו אותי כל ימי. תודה, תודה, תודה". הכרת-הטוב בצלילותה.

ג'ורג'י ביקש מסיימון את המצלמה. "אני רוצה להביט בצילומים ברשותך. סיימון העביר אותה לאחיו, וזה החל לדפדף. לפתע זעקה: "אוי, אני לא מאמין!!!, ריבוננו של עולם, למה?".

ג'ורג'י לחץ בלי כוונה על כפתור המחיקה של המצלמה, ועשרות שעות של צילום נעלמו ושקעו להן אל תהום הנשייה. נעלמו ללא תקנה. איזו אכזבה!!!

נו, מה לעשות, הבלומנשטיינים הם אנשים טובים ויראים, אבל לא מלאכים. "איך עשית את זה ג'ורג'י? זה ממש חוסר אחריות?". טרוניה מכיוון אחד "אוי ג'ורג'י, הרסת לנו את כל הטיול". עוד כיוון "אתה ממש מזיק, את כל הזכרונות של סיימון הפרחת באויר, ממש מצער ומביש". בוקה ומבולקא במיניבוס.

הסערה הלא נעימה הזו נמשכה כמה דקות וג'ורג'י, לא השיב. גם הוא חש נורא. ממש נורא.

נטלי האחות הגדולה הבחינה לפתע, שהיחיד ששומר כאן על קור-רוח, ואפילו חיוך קטן מרצד בקצה שפתיו, זה סיימון, חתן השמחה הזו, שאם יש כאן מישהו שצריך לבכות ולזעום ולכעוס, זה רק הוא.

"לא נורא ג'ורג', זה רק סרט, זה אמנם סרט זכרון, אבל יש דברים גרועים מזה, אני לא כועס בכלל", סיים את הצרמוניה הלא-נעימה הזו, סיימון מיודענו.

נטלי הבינה שיש כאן הזדמנות פז שצריך לנצל.

"סיימון!" היא קראה לעברו "אם קיבלת כל כך בשוויון נפש את מחיקת סרטי הזכרונות שלך, אז ללא ספק אתה בעל מידות מתוקנות, אנא ברך אותי שאשתדך בקרוב, ללא ספק זו עת רצון, ואמרו חז"ל שאל תהיה ברכת הדיוט קלה בעיניך, ואתה סיימון יקירי צדיק ממש, ברכני".

סיימון חייך ופנה לאחותו, "נו, אם זו עת רצון, אז יהי רצון שהקב"ה ידאג לשידוך שלך עוד לפני יום ההולדת שלך".

חיוכים של קורת-רוח והקלה ריחפו להם בחלל המיניבוס. אקלים של פיוס קנה שם שביתה. סיימון חיבק את המצלמה הדיגיטלית ולחש "ריבונו של עולם, מה שווים כל הסרטים הללו, אם אחותי כל כך מצטערת ועצובה על עיכוב השידוך שלה. אנא שמע את תפילתי".

* * *

אין אנו מנהלים חשבונות שמים, אבל אם תרצו או לא, נטלי השתדכה 40 יום אח"כ. יומיים לפני יום הולדתה ה-28...

פרי קטן - מאחורי הסיפור

"כששמעתי סיפור זה, אשר בני משפחתי הם הגיבורים האמיתיים שלו, התקשרתי פעמיים לארה"ב כדי לוודא ממקור ראשון שהפרטים אכן נכונים. הנה הרב לוי, ראוי סיפור זה לראות אור, כדי שילמדו צעירים ומבוגרים לקבל בשלוות-נפש כל מה שמתרחש סביבנו, לטוב ולמוטב".

כך אמר לי הרב ז. המקור של הסיפור הנ"ל. נו, וביננו לבין עצמנו, הלוואי ונשכיל לחנך את עצמנו לומר

ובעיקר להאמין "כל דעביד רחמנא, לטב עביד". ענבי הגפן בענבי הגפן, יעידו.

"אפילו לא רבע סנט"

ההצלחה הכלכלית - לא נכחש - סיחררה מאד את ראשו של שלמה נתנזון שכבר החל לטפח לעצמו דמיונות, שעוד כמה שנים היא כבר יוכל להיכנס לרשימה של שועי עולם, אלה שצריך המון מחשבים וטבלאות, כדי לחשב את מיליארדי הדולרים שלהם הפזורים בארבע כנפות תבל.

"איזהו עשיר? השמח בחלקו" עפ"י הפשט המקובל בפרקי אבות, נשכח ונמוג די מהר מעל השולחן המשרדי של הישראלי הדתי בן השלושים, שחיפש ומצא את מזלו בארצות הברית של אמריקה. אצל נתנזון עשיר, זה עשיר, זה עשיר. רגע, שלא נטעה, הוא לא המציא את הנוסחה הזו היא חרותה על ליבם של מליוני אמריקנים שוטים, שאומדים את ערך כאדם, כבן אנוש, כיציר נברא, עפ"י המספר המוחלט בחשבון הבנק הדגיטלי שלך רוצה לומר אם אתה "חלילה" במינוס, אז אתה מינוס, אם אתה בפלוס, אזי תלוי כמה שווה הפלוס שלך. זה אתה!

* * *

כבר שמונה שנים שנתנזון עושה חיל בארה"ב, אבל אם נפשפש היטב בהשקעותיו, נגלה נתון מפתיע. הנ"ל לא רכש נדל"ן, ולא חנויות, ולא התעסק בתעשיות או תיירות. מוחו הקודח בידע פיננסי, הפך אותו למומחה עצום להשקעות המכונות בגירגון הירושלמי. "לופט-גיעשפט". אבל מה לנו גפילטע-פיש, או קרעפעלך, או לופט-גישעפט, כאשר הנ"ל משגר מעת לעת לבני משפחתו גלויות ותמונות והודעות המבשרות על תוקף גדולתו ותפארת עשירותו. גאוה גם היא צד חזק באישיות שלו. נו, נו.

אגב כך, חשוב לציין, נתנזון הוא מאלה שלמד אי פעם באיזו ישיבה מחוררת כיפה, "ואין הברכה שורה אלא בדבר הסמוי מן העין" היה מושג מוכר לו, אלא שברבות השנים הוא גמע את הנגיף האמריקני

להתנפח בחשיבות מן ההצלחה, והוא אכן ידע להתנפח. אז שידעו כולם שהוא עשיר, הקינאה זו הבעייה שלהם, לא שלו.

וילה, מכונית מפוארת, חיי פאר, נו, הוא שט לו באגמי הפינוק על פי כל כללי הראותנות המוכרת גם באזורינו.

בן דודו הגדול ממנו בכמה שנים ר' שאולי רובינסון, עשה קרירה הפוכה לגמרי. כמי שהחליף את הסרוגה בכיפה שחורה, הוא הפך לעסקן פעלתן להקים עולה של תורה כמעט בכל אתר ואתר. זה התחיל בכולל ערב קטן שהוא נטע אותו בבית כנסת מיושן סמוך למקום מגוריו, קיבל תאוצה בהקמת כולל בוקר בבית הכנסת הגדול של העיר, ומשם היתה קצרה הדרך לשיתוף פעולה רחב עם עסקנים ואירגונים, לבנות ולייסד עוד שיעורי תורה ובתי מדרש בכל רחבי הארץ.

ר' שאולי רובינסון קנה לעצמו שם בעשור האחרון, כאחד ממחזיקי התורה הגדולים בארץ, ואם היתם נתקלים בו, לא הייתם מעלים בדעתכם שהיהודי עם הכובע המיושן והשלייקעס, הוא מנוע ענק של זיכוי רבים.

עכשיו בואו נשים את הקלפים על השולחן.

ר' שאולי רובינסון היה גבאי צדקה שהוא כלי מפואר ממש שמו הלך לפניו וגם לאחריו. הדלתות היו פתוחות בפניו בארה"ב מכסיקו אירופה ואנגליה, החינניות והכנות שלו כבשו מרחבים, ומעל לכל, כשהוא היה מציג את הישגיו בפני התורמים, אי אפשר היה לעמוד מנגד, הארנקים היו נפתחים, והתזרימים זורמים.

נו, ומי היה גדול, סליחה קטון תורמיו? ניחוש אחד שבוודאי ניצב על קצה לשונכם, בן דודו, כמובן, שלמה נתנזון שכבר הספיק ללעז את שמו לצירלי מתיאס כמנהג מתבוללים מצויים באתוס המערבי.

"אני לא תורם רבע סנט לכוללים שלך ואל תשכנע אותי בכל מיני קסמים" היה משיב שלמה - צ'רלי, לבן דודו הבלתי נלאה "אני מעביר כמה אלפי דולרים, בשנה לאירגוני איכות הסביבה, וזה כבר יותר מדי עבורי. אני דתי בדיוק כמוך, ומצידי שאברכים ילכו לעבוד.. כוללים? לא ולא, אפילו לא רבע סנט".

זה היה הנאום הקבוע של נתנזון, למול עיניו החייכניות אבל המצטערות של בן דודו מזכה הרבים ר' שאולי רובינסון.

"תראה בן דודי היקר, אני לא מכריח אותך לתרום לכוללים שלי, אבל מחובתי להזכיר לך לפחות פעמיים בשנה, שאילמלא תורה, שמים וארץ לא יוכלו לתפקד העולם יחזור לתוהו ובוהו בלי הבל פיהם של תינוקות של בית רבן. אתה אולי דתי, אבל את העיקרון הכי חשוב באמונה כנראה

שכחת תלמוד תורה כנגד כולם. ויותר מזה, בן דודי שלמה המכונה צ'רלי, דע לך שאין דומה תרומה לאחזקת תורה, לתרומה לארגוני איכות הסביבה השונים והמשונים. הכסף שמחזיק תורה, הוא נצחי, הוא לעולם לא נעלם, והוא פועל גדולות ונצורות בעולם הזה ובעולם הבא. הוא משמר את הקיים והוא בונה את העתיד. אתה אומנם תורם, ידידי, אבל תרומותיך מונחות על קרן הצבי. חתום על צ'ק בריא ע"ס 1000 דולר לכוללים שלי, ותראה ברכה בעמלך".

כך היה משיב ר' רובינסון במשך שמונה שנים. פעמיים שלוש בשנה פקד רובינסון את נתנוון, וחזר כלעומת שבא. נתנוון היה עקשן כמו פרד, לא חצי סנט, ולא רבע סנט הוא רק עם אירגוני איכות הסביבה.

נו מילא.

* * *

הרבנית רובינסון שעקבה אחרי עקשנותו של בעלה להוציא תרומה מבן דודו, הודיעה לו לפני שנה הודעה נחרצת. "שאוּלִי, זהו! אתה נוסע לארה"ב, אבל זו הפעם האחרונה שאתה פוקד את משרדו של בן דודך, זו הפעם האחרונה שאתה נואם את הנאום הקבוע שלך. תרם לך, יופי, לא תרם! אתה לא חוזר לשם, צריך לשים סוף להתבזות שלך!".

ר' שאולי רובינסון הסכים. גם הוא במידה רבה כבר אמר נואש מהעקשן העשיר, שבמקרה או לא הוא בן משפחתו.

* * *

"תקשיב ר' שלמה, יש לי פקודה חד משמעית מאשתי שתחיה. זו הפעם האחרונה שאני עולה למשרדך לבקש תרומה לכוללים שלי. חלילה, שלא תטעה, אני בן דוד שלך, אוהב אותך, אבוא לשמחות שלכם, אבל בענין תרומות - עד כאן. שמונה שנים אני מדבר לקירות, אשתי אומרת שזו התבזות - והפעם אני נכנע לה. אז קדימה שלוף פנקס צ'קים ושבור את הקרח. 1000 דולר מינימום. תזכור שלמה, אני יותר לא חוזר להתרים אותך".

נו, ומה אתם חושבים? הקרחון נתנוון לא נע ולא זע, ולאחר שתיקה של 15 שניות, פצח בפעם המי יודע כמה באותו נאום מטופש, על אירגוני איכות הסביבה שלו.

* * *

ומכאן רבותי, הטו אוזנכם כאפרכסת לשיחת טלפון ביני לבין אותו גבאי צדקה רובינסון.

"ובכן הרב לוי, לפני כחצי שנה דופק על דלת ביתי, לא פחות ולא יותר בן דודי שלמה צירלי נתנזון, הפנים שלו נראות כמו תשעה באב, בעיצומו של יום, יותר דכאון ועצב מזה, פשוט אי אפשר. חורבן פניו ניכר לנגד כל עין. הוא מתיישב על הספה בסלון ביתי ומשמיע לי את המונולוג הבא, ומצידי תרשום אותו מילה במילה: "שאולי יקירי ה-כ-ל הלך. ברנרד מדוף הנוכל האמריקאי בעל חבי' ההשקעות "מדוף" שדד לי את כל הוני, נשארתי בלי פרוטה אחת לפרוטה, השארתי בארה"ב עוד 200.000 דולר חובות מאשראים שלקחתי מבנקים. אני מחוסל רק רציתי להגיד לך שאחרי שקיבלתי את סטירת הלחי שלי ממדוף הנוכל, נזכרתי בביקור האחרון שלך אצלי, והבנתי שריחמו עלי מן השמים ואתה היית השליח לעורר אותי, אבל אני המשכתי לשקוע בתנומה המפנקת שלי. אתה לא תאמין שאולי, אבל לפני שהגעת אלי חשבתי להוציא את כל כספי ממדוף ולהעבירו במזומנים לחשבוני הפרטי. באת להתרים אותי, וזה היה המבחן שלי, אם הייתי תורם, הייתי זוכה לסיעתא דשמיא ומציל את ממוני ממש ברגע האחרון. התעקשתי, והכל הלך. נכון, על נפטרים אומרים ה' נתן וה' לקח, אבל אני בשיא שברוני אומר לך, גם כשהכסף הלך, יהי שם ה' מבורך וחבל שלא שמעתי בקולך... זה מאוחר לא נשארתי אפילו עם רבע סנט משלי".

"כן הרב לוי, נתנזון על הרצפה, אבל שנינו יודעים שרק משם מן השפל הזה, הוא יכול להתרומם".

אין ספק.

פרי קטן - מאחורי הסיפור

בכל פעם שאני כותב סיפור על עשירים ונסיונותיהם הקשים בעולם הזה, אני נזכר בהקדמה של הרה"ג שמעון שקופ ב"שערי יושר". כקילורין לעיניים הוא מסביר שהעשיר איננו אלא גזבר של הקב"ה ותו לא, הממון איננו שלו, הוא איננו בעלים על פרוטה, למעט צרכיו המותרים, כל השאר שייכים לעניי עמך בית ישראל וכמובן ללומדי התורה. אבל אם הוא גזבר נאמן, כלומר הוא מהווה צינור שפע בריא וזורם למען הכלל, יתברכו נכסיו, אם הוא נאטם, ייעלמו נכסיו.

כל כך פשוט, אבל ראוי לשנן ולשנן ולשנן.

אגב, נתנזון שלנו, חזר לארץ, ועל פי רובינסון הוא כבר על המסלול. אומנם לא עשיר, אבל מונח בסוגיית הצדקה בדיוק כמו שצריך להיות מונח. וזו כמובן נחמה פורתא.

גנב עם כל הלב

דורשי רשומות מספרים שפעם "בלי כוונה", לחשו ליד אוזנו, על הרב מקוצק ש"פלוני גנב" הקוצקר הזדקף וצעק "גנב!! זה לא יתכן, לא יתכן! הרי כתוב בתורה לא תגנובו".

אכן, מה שהיה פשוט כל כך אצל חכמינו ורבותינו טהורי הלב וזכי הדעת, לא כל כך מובן מאליו אצל גנבים מיומנים, המאמצים ומייגעים את מוחם בהמצאות מבריקות ומתוחכמות, כדי להרבות את הונם באמצעות אונם.

אגב כך, בעבר היו עוד גנבים שזכו ללטיפת זקנם ולחיבוק חם של צדיקים מצוקי הארץ דוגמת רבי אריה לוי זצוק"ל, שצעק אחרי הגנב שלן בביתו "הפמוטים שלקחת מביתי הם שלך בקניין גמור". כמו כן שמע כותב השורות על אחד מגדולי ישראל שרץ אחרי גנב שהיה מוכר לו, והתריע בו "אל תמכור את גביע הכסף שלקחת ממני פחות ממאה רובל, אל תתן שירמו אותך".

אם רצו או לא, גנבים של פעם היו ספוגים בכתמים בריאים של יראת שמים, שהטיפו עליהם פמוטי הקדושה של צדיקים חסידים. ומה היום? נייט, גנב מצוי במקרה הטוב, מכיר את בית הכנסת באישון לילה תוך שילשול מטבעות קופת הצדקה לתוך נרתיקו, רבנים הם מכירים מהתמונות בעיתון, זה מה שיש.

* * *

ידידיה מרטינוב היה גנב כזה שנולד לתוך ואקום של פשע בשכונה מוזנחת ועלובה, שמרבית מילדיה היו בעלי תואר G.Z רוצה לומר ראשי תיבות של "גנב זריז".

ידידיה הילד נולד לאבא שהיה מכור לטיפה המרה, אבל בשעות הצלולות המעטות שלו, היה עסוק ב"אסיפת" ממון בדרכים לא בדיוק חוקיות, כדי לרכוש עוד קבוצת בקבוקים גדושים באותו שיכר מוכר, וחוזר חלילה, וחוזר חלילה. עם "מורה" כזה מבית, ועוד כמה ידידים "מדריכים בכירים" בפקולטת המלקטים בע"מ שעסקו גם בפריצות כבדות משקל בשכונות היוקרה, אזי אין כל פלא, שידידיה מרטינוב כבר בגיל 12 היה מוכר היטב למשטרה, אפילו יותר מהיטב, אלא שהללו לא היו מסוגלים לכבול אותו באזיקים, הוא פשוט הצליח להימלט מכל מקום, והם השוטרים, הגיעו כמה דקות אח"כ מתנשפים. טביעות אצבעות? לא אצל ידידיה. אצלו הכל חלק.

כש"חגג" ידידיה גיל 20, הוא עשה זאת מאחורי סורג ובריה. החגיגה לא היתה בדיוק עטופה בזרי פרחים, מרציפנים וצלופנים, אלא בצינוק חשוך ומאיים. לאחר היום העשירי שלו בצינוק נכנס הסוהר לבשר לו "אבא שלך במצב אנוש, יש לו בעיה חמורה בכבד, מפקד הכלא נותן לך שעתיים חופשה לעשות ביקור חולים!"

אזוק בידיו בליווי שני סוהרים נכנס ידידיה לחדר טיפול נמרץ. אביו היה צהוב ונפוח. לרגע הוא פקח את עיניו והבחין בבנו. "ידידיה, אני שמח שבאת. רציתי להגיד לך שני דברים. דבר ראשון, לא הייתי אבא טוב, בגללי יצאת גנב, בגללי אתה יושב בכלא. תעשה מאמץ ידידיה, אל תהיה גנב, תהיה בנאדם עם עבודה, שלא עושה רע לאנשים. ועוד דבר רציתי לספר לך. כשנולדת לי באוקראינה לפני 20 שנה, הסנדק שלך היה רב העיר פרומליה, עיירה קטנה שנולדת בה. קראו לו הרב ידידיה, אתה קרוי על שמו. שתדע שזה שם עם כבוד".

נכון, צוואת שכיב מרע צריך לקיים, אבל ידידיה כבר היה גנב עד העצמות והדרמה במחלקת טיפול נמרץ "עם הסנדק שלו" התאיידה לו מהר מן התודעה "אם אבא חושב שגנב זה מקצוע רע" אז למה הוא עסק בו עד כמעט אחרית ימיו" הרהר הבחור.

מפאת כבודם של הקוראים הנכבדים לא נאריך כאן בסיפורי גניבה, כי סוף סוף סיפורינו נועדים לחנך, או להאיר זוויות טובות ונעימות כדי ליטול צידה חיונית למסע החיים המפרך שלנו.

* * *

ברשותכם אנו נעים עכשיו ב"מנהרת הזמן" 35 שנים קדימה, כדי ללמוד ולא במעט מה עלה בגורלו של אותו ידידיה. ובכן גנב נשאר גנב, אלא שהגיל עושה את שלו. הידיים אינם אותם ידיים, הגב קצת כואב, עמוד השידרה מתעקם אם כי המוטיבציה לא דועכת, בבחינת גנב מנה, רוצה לגנוב מאתיים.

הרקורד של ידידיה שלנו בן ה-55 לא היה מרשים במיוחד. שתי משפחות שניסה להקים התפוררו להן, וכמסורת הדורות שלושת בניו יצאו אף הם לשדות העבירה והחטא.

נו, ומה עושה גנב שנחלש בגופו? חושב על רעיון מבריק כדי "להתפרנס". לזכותו או לגנותו של ידידיה ייאמר, שמוחו היה יצירתי, והרעיון להשיג פרנסה בקלות וללא סיבוכים, יצא לדרך.

למחרת בבוקר נכנס מיודעינו לבית החולים רמב"ם בחיפה והתלונן על כאבים בחזה. פניו התעוותו וידו השמאלית החלה רועדת. התרגיל הצליח. ד"ר נתן שוורצמן רופא חדר המיון העביר את ידידיה למחלקה הקרדיאולוגית להשגחה, אצל פרופ" ולדימיר צירולניק. גם שם התרגיל הצליח. ידידיה מרטינוב התחבר לאינפוזיה והתחיל לטייל במסדרונות המחלקה. כאן היו החיים קלים ביותר, יידו היו מספיקות מיומנות וזריזות לפתוח בשעת לילה תיקים וארנקים של חולים וגם של אנשי הסגל. מי חשד בו? אף אחד, הוא נראה חולה לכל דבר עם הפיזי'מה הירוקה ומבט פניו הסובל.

למחרת בבוקר הוא שוחרר והזעקה והשבר של החולים הנגנבים היו כבר הרחק ממנו, כי באמתחתו היו 15 ארנקים לא פחות.

בואו לא ניכנס למחלוקת התלמודית מי פה הגנב, החור או העכבר, אך די אם נדווח לכם שהנ"ל פשוט שיחזר ומיחזר את השיטה ימה וקדמה צפונה ונגבה. הוא החזיק בתיקו את רשימת כל בתי החולים והמרפאות של קופות החולים, ונדד מבית חולים לבית חולים, כשהוא לא קוטף סיפורים כמו הסופר דנן, אלא קוטף שטרות ותכשיטים מחולים אומללים רח"ל.

מתלונן על תעוקה בלב על כאבים בידו השמאלית, שמצודתו פרושה על פני הארץ, מתאשפז יום או יומיים "מלקט" וחוזר חלילה. הוא כמו בן מקפיד להשתחרר מן האשפוזים בצורה מסודרת ולא שומע את זעקת הדלים.

נכון שגם הגויים אמונים על האימרה "סוף גנב לתליה", אבל כל עוד המשטרה עוסקת בעצמה בכבודה ומעמדה, הגנבים והעבריינים חוגגים ועמוד התלייה נראה רחוק ומטושטש.

המשטרה אומנם קיבלה דיווחים על גניבות שיטתיות מן המחלקות הקרדיולוגיות בבתי החולים השונים בארץ, אבל אף חוקר לא היה מספיק מתוחכם וחריף לעלות על הגנב ושיטתו.

בוקר אחד נכנס למשרדו "דר מאירקיה מנצ'בסקי מנכ"ל ביה"ח "שערי רפואה", וקיבל דו"ח רפואי ואליו נספח מצורף ובו רשום "גם אתמול כוייסו כמה ארנקים במחלקה הקרדיולוגית". מנצ'בסקי עשה חשבון זריז, השנה זו הפעם הרביעית שגונבים שם. הוא לחץ על ה"עכבר" במחשב, וביקש ממנו לתת לו את שמות החולים, וביקש לדעת מי מהחולים הוא מבקר סדרתי במחלקה. איך לא, מיודענו ידידיה מרטינוב הופיע במחלקה בכל פעם שהיתה שם גניבה, מנצ'בסקי לא התלהב יותר מדי, כי עם כף זכות הולכים עד הסוף.

מנצ'בסקי החל לחייג במרץ. טלפון זריז למנכ"ל ביה"ח רמב"ם, ואח"כ לאשקלון ואח"כ לירושלים וטבעת החנק הולכת ומתהדקת. ידידיה מרטינוב הוא האיש אין ספק, ועפ"י נתוני המחשב של כל בתי החולים, הנ"ל אושפז בקרדיולוגית לא פחות ולא יותר מ-250 יום (!!!) בשנה האחרונה. אוכל טוב, ישן טוב ו"מתפרנס" טוב. מצא לו שיטה.

למחרת בבוקר כהרגלו, נכנס ידידיה לביה"ח באשקלון והתלונן על תעוקת לב, מחדר המיון הוא הובהל למחלקת לב, שם חובר למכשירים השונים ובעודו סוקר בעיניו את המחלקה, הבחין לפתע בשלושה שוטרים גבוהי קומה ניגשים אליו.

"אתה עצור מיסטר מרטינוב. אתה חשוד בגניבת מאות ארנקים..."

כמעט כולם מכירים את הסיפור על רועה הכבשים שצעק "זאב זאב" והיתל בחבריו שרצו אליו כדי לסייע לו וחזרו בבושת פנים, אך כשהגיע הזאב באמת, הוא טרף את כל כבשיו כי אף אחד כבר לא שם ליבו לזעקותיו.

הפעם מול השוטרים, מרטינוב החוויר ממש, הזיע ורעד, וקיבל התקף לב אמיתי. בדיקה יסודית העלתה שהוא סובל גם מעודף סוכר, לחץ דם גבוה וזיעה קרה עטפה את גופו. בקיצור חולה אמת, בלי הצגות.

אחרי אישפוז של שבועיים עם שמירה הדוקה, הובא ידידיה מיודענו, שפוף ועצוב למול שופט, ולאחר שני דיונים מהירים נשלח לשלוש שנות מאסר.

* * *

בוקר אחד הגיע רב בית הכלא לביקור במחלקה ועשה הכרות עם האסירים. "שלום שמי ידידיה בצלאלוב, אני רב בית הסוהר, אשמח

לעזור לכם. מי שירצה להתפלל, להניח תפילין וללמוד תורה, שידבר איתי". הגנב הותיק מרטינוב ניגש לרב הכלא ואמר לו: "גם לי קוראים ידידיה, ידידיה מרטינוב אבא סיפר לי שהסנדק שלי היה רב חשוב, קראו לו גם ידידיה, ואני קרוי על שמו".

"איפה גרתם בחו"ל?"

"גרנו בעיירה קטנה פרומליה, באוקראינה, בגיל שלוש עליתי לארץ"

"פרומליה? סבא שלי היה רב שם המון שנים אני קרוי על שמו, ידידיה בצלאלוב... אין לי ספק שסבא שלי היה הסנדק שלך לא יאומן? איך הגעת לכאן ידידיה?"

* * *

הרב ידידיה חש תחושת שליחות עצומה "סבא שלי נפטר לפני 30 שנה זכה לראות נינים ובני נינים, גם אתה ידידיה, כמו בן שלו. לסנדק צדיק יש השפעה על רוחניותו של התינוק הנימול, השפעה עצומה וברוכה. אם סבא היה חי הוא היה בוכה ומתענה כדי שתפרוש מן הדרך הקלוקלת שבחרת בה. ידידיה - אני ברשותך - אמשיך את השליחות של סבא זצ"ל, בוא ואעזור לך להיות יהודי טוב".

לפתע התפרץ ידידיה בבכי קורע לב, "איך, איך להיות יהודי? איך להצדיק את השם הקדוש של סבא שלך? איך, תסביר לי איך, אני כל כך רוצה..."

* * *

שנתיים אחר כך (מורידיים שליש תקופה על התנהגות טובה) שוחרר ידידיה מרטינוב מהכלא חבוש כיפה ולבוש ציצית, ובליווי הרב ידידיה, הצליח להחזיר הרבה גניבות ולבקש מהנגנבים מחילה, סליחה וכפרה.

"הייתי גנב", גנב עם כל הלב, עד שקיבלתי התקף לב, עכשיו בזכות הסנדק שלי והנכד שלו, אני יהודי עם כל הלב" סיפר לכל מי שרצה לשמוע.

לא יאומן כי יסופר עד כמה השפעתו הרוחנית של סנדק - ירא אלוקים- לתינוק שגודל בסביבה רעה, מחוללת נפלאות. הקב"ה זורע צדקות וזורה כתמים של יראת - שמים גם ברחוקים יותר, אלה שכבר נמצאים בשנות חשבון - הנפש, ומשום מה לא עושים אותו.

"כי לא ידח ממנו נדח". כך חשתי בכל מילה נכתבת, ידי ההשגחה העליונה מושטת עד לגיא צלמוות, כדי להציל נשמה של יהודי תועה.